

# **Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopad na život ve společnosti**

Dana Poláčková

---

Bakalářská práce



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií  
Ústav pedagogických věd  
akademický rok: 2009/2010

## **ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dana POLÁCHOVÁ**  
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**  
Studijní obor: **Sociální pedagogika**  
Téma práce: **Dlouhodobá nezaměstnanost a dopad na život ve společnosti.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.  
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti nezaměstnanosti a trhu práce.  
Příprava metodiky výzkumné části.  
Realizace kvalitativního výzkumu pomocí techniky polostrukturovaného rozhovoru.  
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.  
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**BUCHTOVÁ, B. a kolektiv. Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada. 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.**

**KOTÝNKOVÁ, M. Sociální ochrana chudých v české republice. Praha: Oeconomica. 2007. 134 s. ISBN 978-80-245-1302-7.**

**MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: SLON. 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.**

**SIROVÁTKA, T. Marginalizace na pracovním trhu: příčiny diskvalifikace a selhávání pracovní síly. Brno: MU. 1997. 138 s. ISBN 80-210-1716-3.**

**SIROVÁTKA, T., Řezníček, I. Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť. Brno: MU. 1995. 117 s. ISBN 80-210-1246-3.**

Vedoucí bakalářské práce:

**Ing. Mgr. Leona Hozová**  
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

**15. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce:

**7. května 2010**

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.  
*děkan*



Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.  
*ředitelka ústavu*

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby <sup>1)</sup>;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 <sup>2)</sup>;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..... 16. 4. 2010

.....  


<sup>1)</sup> Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odříká-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

## **ABSTRAKT**

Tato práce se zabývá charakteristikou nezaměstnanosti jako sociálního problému, a to především nezaměstnaností dlouhodobou. Je zaměřena na ty osoby, které jsou v evidenci Úřadu práce a jsou dopláceny dávkami pomoci do životního minima. V roce 2009 byl zřízen institut Veřejné služby. Tyto služby jsou vykonávány nezaměstnanými osobami. Toto jim pomáhá udržet si hranici minimálního příjmu. Hlavním cílem této práce je zjistit, jak nezaměstnaní tuto službu vnímají a zda tato služba napomáhá k jejich socializaci.

Teoretická část je zaměřena na problémy dlouhodobé nezaměstnanosti, její důsledky a dopady na jednotlivce a na rodinu a rovněž na spojitost s chudobou a sociálním vyloučením. Dále je zde popsán význam práce v životě člověka a vlivy dlouhodobé nezaměstnanosti na psychický a fyzický stav člověka.

Klíčová slova:

Nezaměstnanost, chudoba, sociální vyloučení, trh práce, veřejná služba.

## **ABSTRACT**

This work deals with a characterization of an unemployment – as a social problem. It concerns especially a long-termed unemployment and is focused on the people who are on file of Employment office and who receive unemployment benefits up to their subsistence level. In 2009 was established Institute of public service. These services are performed by unemployed people. This helps them to keep their minimum needed income. The main part of this work is to find out how the unemployed people perceive this possibility and if it helps to their socialization.

The theoretical part is aimed at the problems of long-termed unemployment, its consequences and impacts on each individual and the family and also at the connection with poverty and social exclusion. Further on it is about an importance of work in man's life and about an influence of long-termed unemployment on mental and physical condition of each person.

Keywords:

Unemployment, poverty, social suspension, labour market, public service

Poděkování:

Tímto chci poděkovat paní Ing. Mgr. Leoně Hozové za pomoc a trpělivost při tvorbě mé bakalářské práce.

Rovněž bych chtěla poděkovat pracovnícím Úřadu práce a Městského úřadu ve Valašských Kloboukách na oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi za jejich ochotu a spolupráci.

Motto:

*„ Každý by si měl určit nedosažitelný cíl, jen tak může bojovat a snažit se.“*

*J.H.Pestalozzi*

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

# OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	10-11
<b>I. TEORETICKÁ ČÁST</b> .....	12
<b>1. CHARAKTERISTIKA MIKROREGIONU</b> .....	13-15
<b>2. PRÁVNÍ ÚPRAVA</b> .....	16-17
<b>3. SOCIÁLNÍ POLITIKA</b> .....	18
3.1 Sociální reforma .....	18-19
3.1.1 Sociální pojištění.....	19-20
3.1.2 Státní sociální podpora.....	20
3.1.3 Sociální pomoc.....	21-22
3.2 Politika zaměstnanosti.....	22-24
3.3 Záchranná sociální síť.....	24
3.4 Sociální systém v České republice po roce 2009.....	24-25
3.4.1 Hmotná nouze.....	25-26
3.4.2 Veřejná služba.....	26-28
<b>4. PROBLÉM DLOUHODOBÉ NEZAMĚŠTNANOSTI, TEORIE A PŘÍČINY</b> .....	29-32
4.1 Dlouhodobá nezaměstnanost.....	32
4.1.1 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti.....	32-34
4.2.3 Nástroje v boji proti dlouhodobé nezaměstnanosti.....	34-35
<b>5. CHUDOBA</b> .....	36-37
5.1 Koncept chudoby.....	37-38
5.2 Chudoba a její vztah k nezaměstnanosti.....	38-39
5.3 Sociální vyloučení.....	39-40
<b>6. VÝZNAM PRÁCE V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA</b> .....	41-42
<b>7. PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY DLOUHODOBÉ NEZAMĚŠTNANOSTI</b> .....	43
7.1 Snížení životní úrovně.....	43
7.2 Změna vnímání času.....	43
7.3 Sociální izolace.....	44
7.4 Ztráta statusu.....	44
7.5 Zátěž rodinných vztahů.....	44
7.6 Zhoršení zdravotního stavu.....	45
7.7 Ztráta zájmu o život ve společnosti.....	45
<b>8. RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚŠTNANÝCH</b> .....	46
8.1 Skupiny mladých lidí do 30 let.....	46-47
8.2 Starší lidé.....	47



8.3 Ženy.....	47
8.4 Zdravotně postižení lidé.....	47
8.5 Lidé bez kvalifikace.....	48
8.6 Romské etnikum.....	48
<b>II . PRAKTICKÁ ČÁST.....</b>	<b>49</b>
<b>9. METODOLOGICKÁ ČÁST VÝZKUMU.....</b>	<b>50</b>
9.1 Cíl výzkumu.....	50
9.2 Výzkumná metoda.....	50
9.2.1 Kvalitativní výzkum.....	51
9.3 Výzkumný vzorek.....	51-52
9.4 Výběr výzkumného vzorku.....	52
9.4.1 Etická stránka výzkumu.....	52
9.4.2 Transkripce.....	53
9.5 Techniky sběru dat.....	53
9.5.1 Analýza dokumentů .....	53-54
9.5.2 Pozorování.....	54
9.5.3 Rozhovor .....	55-56
9.6 Operacionalizace.....	56-59
<b>10. EMPIRICKÁ ČÁST VÝZKUMU.....</b>	<b>60</b>
10.1 Výsledky analýzy dokumentů.....	60-66
10.2 Výsledky pozorování.....	66
10.3 Výsledky rozhovorů .....	67
10.3.1 Výsledky rozhovorů s osobami vykonávajícími VS.....	67-70
10.3.2 Výsledky rozhovoru se sociální pracovníci.....	70-71
10.3.3 Výsledky rozhovoru s ředitelem Technických služeb.....	72-73
10.3.4 Shrnutí výsledků rozhovorů.....	73
10.3.5 Závěr výzkumného šetření.....	74
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>75-76</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>77-78</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK .....</b>	<b>79</b>
<b>SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....</b>	<b>80</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>81</b>

## ÚVOD

Problematika nezaměstnanosti je nejenom v současné době velmi aktuálním problémem. Téma bakalářské práce jsem se vybrala z několika důvodů. Je to jednak proto, že jsem s nezaměstnanými osobami pracovala po dobu šesti let na odboru sociálních věcí Městského úřadu ve Valašských Kloboukách. Jelikož jsem s nimi byla téměř v každodenním kontaktu, měla jsem tak možnost je blíže poznat, hlouběji se dostat do jejich každodenních problémů, do jejich pocitů, spojených mnohdy s nekonečným hledáním práce, částečných úspěchů a neúspěchů, radostí a zklamání, pocitů beznaděje a osamocení, pocitů, že o ně nikdo nestojí a jsou tady zbyteční. Druhým důvodem je moje vlastní zkušenost s nezaměstnaností, kdy i já jsem po ukončení mateřské dovolené hledala zaměstnání. Dokážu se vcítit do pozice člověka, který obchází instituce a zaměstnavatele a snaží se zapojit do běžného života v naší společnosti. Víím, že se mnohdy jedná o velmi náročný a komplikovaný proces, při kterém je klient častokrát odeslán z instituce na instituci a mnohokrát ani neví o jaké dávky je možné žádat. K výběru tohoto tématu mě rovněž inspiroval počet osob, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní a jejichž uplatnění na trhu práce je již několik let beznadějně. Navíc v současné době, kdy počet volných pracovních míst stále klesá, je naděje na nalezení pracovního místa pro tuto skupinu lidí opět zcela mizivá. Pokud se podívám na Valašskokloboucký region, je vidět, že od počátku roku se nezaměstnanost stále zvyšuje a s nastupující hospodářskou krizí není do dalšího období ani předpoklad, že se počet volných pracovních míst v tomto regionu zvýší. Tento problém se v našem regionu však v posledním období stále zvyšuje a to především v důsledku probíhající hospodářské krize, kdy zaměstnavatelé začínají snižovat počty zaměstnanců, jelikož klesá objem výroby, po zboží je malá poptávka, firmy stěhují své výroby na východ, především do Číny, Vietnamu a Indie, kde je levná pracovní síla. Volných pracovních míst je stále nedostatek, mladí lidé pak odcházejí za prací do zahraničí, rovněž živitelé rodin jsou mnohdy nuceni hledat práci na různých místech České republiky, případně i v zahraničí.

Dalším důvodem při volbě tohoto tématu byl můj zájem o nezaměstnanost a také pocit sounáležitosti k našemu regionu, kvůli němuž mi není současný negativní vývoj nezaměstnanosti lhostejný. Jedním z impulsů je rovněž nemalá skupina lidí, kteří se k hledání zaměstnání stavějí pasivně a na straně druhé skupina lidí, kteří by rádi pracovali, ale nenaskytuje se jim žádná vhodná příležitost. V této práci bych chtěla zjistit jaký má v současné době vliv na nezaměstnané nově zřízený institut Veřejné služby, jejíž platnost byla

v zákoně o pomoci v hmotné nouzi zakotvena od 1. ledna 2009. Formou strukturovaného rozhovoru bych chtěla zjistit, jak nezaměstnaní tuto službu vnímají, jaký je na ni jejich pohled a zda jejím prostřednictvím se jim podařil udělat jakýsi první krok při hledání práce a zda se jim podařilo alespoň částečně najít cestu, aby se zařadili do běžného života společnosti.

Bakalářská práce je členěna na dvě části. Na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je rozdělena do osmi kapitol. První kapitola se zabývá charakteristikou mikroregionu, stručným popisem historie a pohledu na situaci na trhu práce v současné době. Ve druhé kapitole je uveden popis právních norem, které úzce souvisejí s problematikou nezaměstnanosti a podle nichž je postupováno při poskytování dávek osobám, které se ocitají se na Úřadech práce a které svým příjmem nedosahují částek životního, či existenčního minima. Na tuto kapitolu pak navazuje kapitola třetí, ve které je blíže specifikována sociální politika v našem státě. Stručným, ale přehledným způsobem je zde popsán současný sociální systém, instituce a druhy dávek, na které má občan České republiky nárok. Další tři kapitoly spolu velmi úzce souvisejí. Zaobírají se příčinami dlouhodobé nezaměstnanosti a negativními jevy, jako je chudoba a sociální vyloučení, které z těchto příčin vyplývají. Dále je zde popsán význam práce v životě člověka. V sedmé kapitole se dozvíme, jaké dopady a důsledky má na člověka dlouhodobá nezaměstnanost, v poslední, osmé kapitole jsou pak blíže popsány rizikové skupiny nezaměstnaných.

Praktická část pak obsahuje část empirickou a metodologickou. V metodologické části pojednávám obecně o vybrané metodě kvalitativního výzkumu. V empirické části jsou uvedeny výsledky analýzy dokumentů pořízených na Úřadě práce a Odboru sociálních věcí Městského úřadu ve Valašských Kloboukách a výsledky z jednotlivých rozhovorů s osobami, které vykonávají Veřejnou službu, se sociální pracovníci a ředitelem Technických služeb ve Valašských Kloboukách. Výzkum je dále doplněn o metodu pozorování, kterou jsem použila při rozhovorech s jednotlivými respondenty.

## I. TEORETICKÁ ČÁST

## 1 CHARAKTERISTIKA MIKROREGIONU

Město Valašské Klobouky se nachází v jihozápadní části Zlínského kraje, v údolí říčky Klobučky, v mikroregionu Jižní Valašsko. Město leží v severním cípu Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, která byla v roce 1996 vyhlášena za biosférickou rezervaci UNESCO. Město má v současné době 5145 obyvatel, s čímž se řadí na 257 místo v pořadí dle počtu obyvatel.<sup>1</sup>

Rozloha města je 1411 hektarů, město leží v nadmořské výšce 405 m. Valašské Klobouky leží zhruba 10 km od státní hranice se Slovenskou republikou. Z hlediska dopravní dostupnosti jsou spojeny železniční tratí s posledním významným železničním uzlem ve Zlínském Kraji s Horní Lidčí, ale také silnicí první třídy I/57, která přes Brumov-Bylnici pokračuje na Slovensko. Město leží mimo hlavní dopravní trasy republiky, nejbližší dálnice D1 je již nyní od města vzdálena zhruba 50 km (nájezd od krajského města Zlína). První písemná zmínka o existenci Klobouk spadá do roku 1341, a již v roce 1356 byl Kloboukům udělen statut města Hradiště. V roce 2006 tedy město slavilo 650 let od svého vzniku. Jelikož město mělo řadu privilegií, fungovalo jako hospodářské středisko a centrum tehdejšího panství Brumovského. Z toho důvodu se město stalo po roce 1848 sídlem okresních úřadů jižního Valašska. V roce 1949 zůstává Kloboukům nadále statut okresu, který trval až do roku 1960. V tomto roce správní reforma začlenila jihovalašský region do tehdejšího okresu Gottwaldov (dnešní Zlín). V důsledku další správní reformy se Valašské Klobouky stávají v roce 2001 Obecním úřadem obce s rozšířenou působností. V současné době je město přirozeným spádovým městem Jižního Valašska, v městě se nachází řada institucí, úřadů a zařízení. Charakter spádového města dotváří Gymnázium a Obchodní akademie, SOU zemědělské, základní a mateřská škola, Základní umělecká škola, Zvláštní škola a Dětský domov ve Smolině a Dům dětí a mládeže.<sup>2</sup>

Najdeme zde Městský úřad, který je umístěn v nově rekonstruovaném Hornově domě na náměstí T.G.Masaryka, ve kterém je řada nezbytných odborů, např. stavební, dopravní, živnostenský, matrika. Druhou významnou budovou je nově rekonstruovaná budova býva-

---

<sup>1</sup> Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sk%C3%A9\\_Klobouky](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sk%C3%A9_Klobouky) [cit. 23.10.2009]

<sup>2</sup> Dostupné z: <http://www.valasskeklobouky.cz/soubory/17631/profilvalklobouky%5F4.pdf> [cit.23.10.2009]

lého Hotelu U Slunce, ve které se nyní nachází pobočka Úřadu práce, referát Státní sociální podpory a odbor sociálních věcí Městského úřadu. Toto sjednocení do jedné budovy mimo jiné velmi napomohlo nezaměstnaným osobám při vyřizování potřebných náležitostí a žádostí. (všechny potřebné informace týkající se sociální pomoci se nyní dozví prakticky pod jednou střechou). Ve městě se rovněž nachází finanční úřad, katastrální úřad, středisko geodézie, obvodní oddělení policie ČR, základní a mateřská škola.

Klobouky byly již 17. století významným soukenickým střediskem zaměřeným převážně na export a to převážně v Uhrách a na Balkáně. Ve druhé polovině 19. století bylo hlavní obživou zdejších lidí zemědělství, které však nemohlo uživit rostoucí počet obyvatelstva. V té době se začíná rozšiřovat podomácká výroba dřevěného nářadí, pro mnohé se však jeví jako nejlepší odstěhování se za prací do zahraničí, např. do USA. V roce 1882 se prvním podnikatelským symbolem města stává první textilní dílna Františka Šerého. Po období první hospodářské krize v třicátých letech 20. století nastává opět nové oživení a rozkvet soukromého podnikání. Pro místní obyvatelstvo má v té době velký význam založení zbrojovky v nedalekých Bohuslavicích. Největší změny ale nastávají po roce 1948, kdy se stávají největšími kolosy a zaměstnavateli podniky : Pal. Magneton, Igla, MEZ Brumov a Vlárské strojírný. Rovněž jsou v letech 1949-1950 zakládána jednotná zemědělská družstva, která zaznamenávají velkou proměnu zemědělské výroby.<sup>3</sup> V tomto období se město s nezaměstnaností prakticky neseťkává. Zlom začíná nastávat až po roce 1989, kdy řada státních podniků snižuje výrobu a je nucena své zaměstnance propouštět, pomalu se začíná rozvíjet soukromé podnikání. Pracovních příležitostí jak ve městě, tak v okolních regionech začíná ubývat, lidé se ocitají na Úřadě práce, začíná se pomalu vynořovat problém nezaměstnanosti, časem i nezaměstnanosti dlouhodobé. Do roku 1989 fungovaly ve městě čtyři velké závody : Magneton a.s., Igla, Valaška a Důbrava. Tyto podniky zaměstnávaly dohromady zhruba 2000 zaměstnanců.

Jaká je současná situace? Z těchto podniků patří v současné době mezi největší : soukromá firma Groz-Beckert (bývalá Igla), jejíž majitelem je německý soukromý podnikatel. Ani

---

<sup>3</sup>Historie města Valašské Klobouky, Dostupné z:<http://www.valasskeklobouky.cz/vismo/dokumenty> [cit.23.10.2009]

tato firma v současnosti nemá na růžích ustláno. Ještě do konce roku 2008 zaměstnávala zhruba 400 lidí. Během roku 2009 již propustila 200 zaměstnanců a s nástupem roku 2010 se předpokládá, že ve firmě zůstane okolo 150 zaměstnanců. Asi druhým největším zaměstnavatelem je ve městě Městský úřad, který celkem zaměstnává 80 zaměstnanců, dalších 60 zaměstnanců má uzavřen pracovní poměr s organizacemi zřízenými městem. Za zmínku zde stojí rozhodně i soukromá pekárna Františka Švacha, kde je zaměstnáno 30 zaměstnanců, Důbrava - družstvo invalidů, které zaměstnává okolo 40 zaměstnanců, z nichž více jak polovina jsou lidé se ZPS, Nová Valaška s 50 zaměstnanci. Ve městě z hlediska pracovních příležitostí je řada úřadů, škol, zdravotnické zařízení, Charita, a řada malých soukromých stavebních či obchodních firem. Nejrizikovější skupinou na místním trhu práce jsou však lidé se základním vzděláním či lidé vyučení v oborech, které již dlouhodobě skomírají (textilní, strojírenský průmysl a zemědělství).

## 2 PRÁVNÍ ÚPRAVA

Péče o nezaměstnané občany, o jednotlivce a rodiny, kteří se ocitli bez zaměstnání, jejich příjem na zabezpečení základních životních potřeb nedosahuje částek životního či existenčního minima se řídí řadou právních předpisů.

Předpisem nejvyšší právní síly je zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, v níž je deklarován princip nedotknutelnosti hodnot lidské důstojnosti a svobody a Česká republika je zde popisována jako vlast rovnoprávných a svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku. V ustanovení čl. 1 Ústavy ČR je Česká republika definována jako svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. V souladu s ustanovením čl. 2 odst.3 slouží státní moc všem občanům a lze ji uplatnit jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Podle čl. 2 odst. 4 výše uvedeného zákona pak naopak každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Součástí ústavního pořádku ČR je zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. Práva a povinnosti vymezené tímto zákonem jsou povahy práva subjektivního, jelikož vymezují vzájemné vztahy mezi státem (mocí veřejnou) a jednotlivcem. Ustanovení čl. 30,31,32 představují základ práva sociálního zabezpečení. Ustanovení čl. 30 zaručuje právo na sociální zabezpečení, a to v případech, kdy nastane některá z následujících událostí: ve stáří, při nezpůsobilosti k práci, ale i při ztrátě živitele. V druhém odstavci tohoto článku jsou řešeny sociální události hmotné nouze. Každý občan, který se ocitne v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která mu zajistí zajištění základních životních podmínek. Rovněž v článku 31 je uvedeno, že každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají právo na bezplatnou zdravotní péči ( na základě zdravotního pojištění ) a na zdravotní pomůcky za podmínek, které jsou opět uvedeny v zákoně. Je rovněž důležité zde připomenout Mezinárodní pakt OSN o hospodářských, sociálních a kulturních právech, vyhlášen pod č. 120/1976 Sb. V čl. 11 je zakotveno právo každého jednotlivce na přiměřenou životní úroveň pro něj a pro jeho rodinu. Zde je především zahrnuta dostatečná výživa, šatstvo, byt a právo na neustálé zlepšování životních podmínek. V čl. 12, Zákona č. 14/2000 Sb.m.s. Evropské sociální charty je vymezeno právo na sociální zabezpečení, ve kterém se smluvní strany zavazují vytvořit nebo udržovat systém sociálního zabezpečení na dostatečné úrovni a dále usilovat o postupné zvýšení úrovně sociálního zabezpečení. Dále pak v čl. 13 je zakotveno právo



na sociální a lékařskou pomoc a to s cílem zajistit, že každé osobě, která je bez přiměřených prostředků a která není schopna si takové prostředky zajistit buď sama vlastním úsilím nebo je získat z jiných zdrojů, zejména prostřednictvím dávek ze systému sociálního zabezpečení, bude poskytnuta přiměřená pomoc a v případě nemoci i péče nezbytná podle jejího stavu. Dále, že osobě, které bude takováto pomoc poskytnuta nebude z tohoto důvodu zkrácena na svých politických a sociálních právech. Rovněž je zde stanoveno, že každému se může prostřednictvím kompetentních veřejných nebo soukromých služeb dostat takového poradenství a osobní pomoci nezbytné k zabránění, odstranění nebo zmírnění stavu potřeby jednotlivce nebo rodiny.<sup>4</sup>

Pokud bych zde chtěla zmínit současnou platnou právní úpravu, její výčet by byl zřejmě rozsáhlý, jedná se o zákony, prováděcí vyhlášky, nařízení vlády, metodické předpisy. Proto zde vzpomenu jen nejdůležitější platné právní předpisy, jejichž problematikou se budu blíže zabírat v následujících částech této práce. S problematikou nezaměstnaných občanů souvisejí především tyto zákony:

- Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- Zákon č. 326/2009 Sb., o podpoře hospodářského růstu a sociální stability
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

---

<sup>4</sup> JANOUŠKOVÁ, K.(ed.) *Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách. Sborník studijních textů pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory pověřené koordinační činností.* OU.Ostrava:PITSTOPMEDIA,2007. ISBN 978-80-7368-229-3, str. 39-53

### 3 SOCIÁLNÍ POLITIKA

Sociální politiku vymezuje Krebs jako boj s nezaměstnaností, nebo jinak řečeno soustavu opatření, jejichž prostřednictvím stát usiluje o vytváření podmínky mezi efektivním využitím pracovních sil a rovnováhou na trhu práce. Stát tak usiluje o vytvoření souladu mezi nabídkou a poptávkou a elasticitu mechanismů, které mezi nimi působí.<sup>5</sup>

Sociální politika vznikala postupně a to s vývojem lidské společnosti. Problémy byly zpočátku řešeny pouze jednotlivcem, nebo je společně řešila celá jeho rodina. Postupem času však lidé zjišťovali, že pokud se vyskytne problém, více se vyplatí, aby se do jeho řešení zapojila celá společnost, nikoliv jednatel sám. Současně se také došlo k názoru, že je dobré, aby se o lidi s nějakým problémem starala celá společnost. Prevence jednotlivce se tak stává prevencí celé společnosti.<sup>6</sup>

#### 3.1 Sociální reforma

V devadesátých letech, kdy dochází k transformaci naší společnosti, bylo zřejmé, že tato změna musí být provedena současně v oblasti ekonomické a sociální. Sociální reforma není rozhodně aktem jednorázovým. Je ji třeba chápat jako změnu postupnou, která se nadále mění a vyvíjí a transformuje. To, jak byla chápána sociální politika v předcházejících čtyřiceti letech, za totalitního režimu vlády komunistů, se ukázalo jako zcela nevyhovující a nefunkční. Je třeba proto usilovat o dokonalejší systém, který bude směřovat k ochraně obyvatelstva našeho státu. Reforma je realizována v rozhodujících sociálních oblastech, a to v rámci politiky zaměstnanosti, politiky pracovních příjmů, rodinné politiky a politiky sociálního zabezpečení.<sup>7</sup> Systémy sociální ochrany obyvatelstva tvoří tři soustavy veřejno-právní sociální ochrany, kterými jsou: systém sociálního pojištění, systém státní sociální

---

<sup>5</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7, str. 32-36

<sup>6</sup> Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD\\_politika](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_politika) [2.1.2010]

<sup>7</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7, str. 126-127

podpory a systém sociální pomoci a sociálních služeb. Tyto systémy se od sebe vzájemně liší, a to způsobem organizačního zabezpečení, způsobem financování a způsobem řešení.<sup>8</sup>

Práce na nové koncepci sociálního zabezpečení byla zahájena v první polovině 90. let. Jedná se o soubor institucí, opatření a zařízení, s jejichž pomocí stát předchází, zmírňuje a odstraňuje důsledky sociálních událostí občanů. V současné době jsou v České republice platné následující tři typy institucí – tzv. tři pilíře, ke kterým patří : sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc.<sup>9</sup>

### 3.1.1 Sociální pojištění

Základem tohoto systému je povinná soustava pojištění, která je garantovaná státem. Nad rámec této soustavy jsou uplatňovány i různé jiné systémy dobrovolného připojištění, jako např. penzijní připojištění. Občané jeho prostřednictvím sociálního pojištění odkládají finanční prostředky pro případ nepříznivé události, která v budoucnu může nastat, mohou se tak dopředu na tyto situace připravit neboli pojistit. V rámci důchodového pojištění jsou zabezpečovány tyto situace: stáří, invalidita, ovdovění a osiření. Stát poskytuje následující dávky: starobní důchod, invalidní důchod, částečný invalidní důchod, vdovský, vdovecký a sirotčí důchod. Základní důchodová soustava je dána zákonem pro všechny výdělečně činné osoby v České republice. Povinnost je jedním z prostředků, kterým je předcházeno vzniku chudoby. V rámci nemocenského pojištění jsou zabezpečovány následující sociální události: pracovní neschopnost, karanténa, ošetřování nemocného člena rodiny, těhotenství a mateřství. Státem jsou poskytovány následující dávky: nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství, peněžitá pomoc v mateřství. Obojí z výše uvedených dávek vyplácí české a okresní správy sociálního zabezpečení, jedná se o dávky povinné, ze mzdy je strháváno určité procento. Za nezaměstnané, kteří jsou v evidenci Úřadu práce je povinné zdravotní pojištění a toto za ně v současné době hrazeno státem. Nad rámec předešlých dvou pojištění je možnost získání

---

<sup>8</sup> Metodický manuál: *Obecný vzdělávací systém pro úředníky místních samosprávných orgánů*, Praha: VŠ ekonomická, PHARE CZ 0209-02-01-005, str. 85

<sup>9</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7 str. 139-141

doplňkových příjmů a to v rámci penzijního připojištění. Jedná se o dobrovolné odkládání finančních prostředků, které je podporováno státem, tzn. že stát přispívá státním příspěvkem určitou částku a to podle výše spořicí částky. Zákonem o penzijním připojištění stát vytvořil nad penzijními fondy dozor. Z penzijního připojištění lze poskytovat tyto penze: starobní penzi, výluhovou penzi, invalidní penzi a pozůstalostní penzi.<sup>10</sup>

### 3.1.2 Státní sociální podpora

V rámci tohoto institutu jsou občané státem zabezpečeni v takových případech, které jsou státem uznány jako události, při kterých má občan nárok na finanční pomoc, podporu, či zabezpečení od státu. Celá konstrukce těchto dávek je odvozena od životního minima. Při její realizaci je uplatňován princip organizované solidarity ve dvou směrech: od bezdětných k rodinám s dětmi a od rodin s vysokým příjmem k rodinám nízkopříjmovým. Stát tak kryje náklady na výživu a ostatní základní potřeby rodin s dětmi.<sup>11</sup>

Základním právním předpisem, který upravuje tento systém je zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Dávky vyplácené z tohoto systému náleží rodinám s nízkými příjmy. V zákoně jsou rozlišeny dávky na tzv. testované (dávky jsou poskytovány v závislosti na výši příjmu) – přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení a netestované – rodičovský příspěvek, dávky pěstounské péče ( příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla), dále dvě jednorázové dávky: porodné a pohřebné. Netestované dávky se vztahují na následující sociální situace: nízký příjem rodin s nezaopatřenými dětmi, porod dítěte, smrt v rodině, svěření dítěte do pěstounské péče, osobní, celodenní a řádná péče o dítě do čtyř nebo do sedmi let, pokud je dlouhodobě zdravotně postižené, vlastnictví nebo pronájem bytu, v němž je žadatel trvale hlášen, nepříznivý zdravotní stav dítěte.<sup>12</sup>

---

<sup>10</sup>KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7 str. 141-192

<sup>11</sup>KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7 str. 192-194

<sup>12</sup> Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

### 3.1.3 Sociální pomoc

Dnem 1.1.2007 nabývají účinnosti nové zákony, které vychází z právních předpisů schválených v roce 2006. Jedná se především o zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Podle Zákona o pomoci v hmotné nouzi mohou být potřebným osobám vypláceny následující dávky: Příspěvek na živobytí, Doplatak na bydlení a pět druhů mimořádné okamžité pomoci, které mají svá specifika. Kompetentní k rozhodování o dávkách a o jejich výplatě jsou pověřené obecní úřady. Mimořádnou okamžitou pomoc pro osoby ohrožené sociálním vyloučením jsou oprávněny poskytovat obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Výše poskytovaných dávek se následně odvíjí od životního nebo existenčního minima.

**Životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

**Existenční minimum** je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let. Částka existenčního minima je od 1.1.2007 (platí i od 1.1.2010) v Kč za měsíc 2020.

#### Částky životního minima od 1.1.2007 v Kč za měsíc:

pro jednotlivce	3126
pro první dospělou osobu v domácnosti	2880
pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	2600
pro nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1600
pro nezaopatřené dítě ve věku od 6 do 15 let	1960
pro nezaopatřené dítě ve věku od 15 do 26 let	2250

Tabulka č.1 Zdroj:MPSV,přístup z internetu:[http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni\\_min](http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min) [cit.2.1.2010]

**Příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc:**

jednotlivec	<b>3126</b>
2 dospělí	<b>2880 + 2600 = 5480</b>
1 dospělý, 1 dítě ve věku 4 roky	<b>2 880 + 1 600 = 4 480</b>
2 dospělí, 1 dítě ve věku 7 let	<b>2 880 + 2 600 + 1 960 = 7440</b>
2 dospělí, 2 děti ve věku 9 a 17 let	<b>2 880 + 2 600 + 1960 + 2250 = 9 690</b>
2 dospělí, 3 děti ve věku 3, 9, a 23 let	<b>2 880 + 2 600 + 1 600 + 1960 + 2250 = 11 290</b>

Tabulka č.2 zdroj MPSV, přístup z internetu: [http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni\\_min](http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min) [cit.2.1.2010]

**Společně se posuzují:** rodiče a nezletilé nezaopatřené děti, manželé, rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami, jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby. Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních důvodů (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.<sup>13</sup>

### 3.2 Politika zaměstnanosti

Její obsah a rozsah byl vymezen již v devadesátých letech zákonem č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, který rozdělil politiku na část aktivní a pasivní. Výkonem správy a realizátorem státní politiky zaměstnanosti se staly Úřady práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Úřady práce začaly být vytvářeny koncem devadesátých let a staly se územními orgány státní správy a právní subjektivitou. Poskytují poradenskou, informační, zprostředkovatelskou a podnikatelskou službu, podílejí se na tvorbě nových pracovních míst, vytvářejí rekvalifikační programy pro nezaměstnané a zároveň řeší strukturální nerovnováhu na trhu práce a podporují rozšiřování nabídky pracovních míst finančními příspěvky.<sup>14</sup>

<sup>13</sup> Dostupné z: [http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni\\_min](http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min) [cit.23.10.2009]

<sup>14</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica, 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str. 122

Politiku zaměstnanosti lze definovat jako boj s nezaměstnaností, podle Krebse jako *“soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil. Je zpravidla výsledkem státu, zaměstnavatelů, zaměstnanců a odborů. Usiluje o harmonizaci na trhu práce, o zpružnění mechanismů působících mezi nimi.”*<sup>15</sup>

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti jsou především činnosti státních orgánů, které mají za cíl poskytnout všem uchazečům o zaměstnání pracovní uplatnění a opět je začlenit na pracovní trh. Jejich výčet je vymezen v zákoně č. 435/2004 o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a patří mezi ně rekvalifikace, která směřuje k rozšíření stávající kvalifikace nezaměstnaného jedince. Při určení jejího rozsahu je vycházeno z dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, zkušeností a schopností jednotlivce. Uskutečňuje se na základě dohody mezi jednotlivcem a Úřadem práce, náklady jsou rovněž hrazeny příslušným Úřadem práce. Po dobu rekvalifikace, má jedinec nárok na finanční podporu. Investiční pobídky, které jsou určeny zaměstnavatelům k zřízení nových pracovních míst, zřizování společensky účelných pracovních míst, kde se jedná především o nově zřízené místo u zaměstnavatele, a nebo podpora OSVČ. Na takto nově vzniklé pracovní místo poskytuje stát finanční dotaci. Veřejně prospěšné práce jsou nejčastěji poskytovány osobám s nízkou, nebo žádnou pracovní kvalifikací. Tomu, kdo tyto práce zrealizuje, je poskytnuta finanční dotace. Příspěvek na zapracování je poskytován zaměstnavateli, který do zaměstnání přijme uchazeče o zaměstnání, kterému je Úřadem práce věnována zvýšená péče, může být poskytován až tři měsíce. Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program může být poskytnut při přechodu na nový výrobní program, pokud zaměstnavatel nemůže zaměstnancům zabezpečit práci ve stanoveném týdenním režimu. Osobám, které se zaevidují na Úřad práce a splní zákonem stanovená kritéria, může být vyplácena podpora v nezaměstnanosti, nebo podpora při rekvalifikaci. V takovém případě se jedná o pasivní politiku zaměstnanosti. Podpora v nezaměstnanosti náleží uchazeči o zaměstnání, který splní podmínky stanovené pro podpůrnou dobu, která činí: do 50 let věku 5 měsíců, nad 50 let do 55 let věku 8 měsíců, nad 55 let věku 11 měsíců. Výše podpory v nezaměstnanosti činí první 2 měsíce podpůrné doby 65 %, další 2 měsíce podpůrné doby 50 % a po zbývajících podpůrnou dobu 45

---

<sup>15</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7, str. 280

% průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu. Procentní sazba podpory při rekvalifikaci činí 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu.<sup>16</sup>

### 3.3 Záchranná sociální síť

Vytvoření záchranné sociální sítě mělo sloužit k ochraně širokých vrstev obyvatelstva, mělo řešit zabezpečení nově vzniklých sociálních situací, především však ztrátu zaměstnání, nízký příjem rodin z výdělečných činností, nízké příjmy z důchodového nebo nemocenského pojištění, péče o nezaopatřené dítě. Na počátku 90 let byly v oblasti sociální pomoci a zaměstnanosti vytvořeny dávkové systémy, které měly celé skupiny obyvatelstva ochránit při nepříznivých životních situacích od propadu do chudoby. K těmto situacím patří především ztráta zaměstnání, nízký příjem, přítomnost nezaopatřeného dítěte v rodině, nebo převzetí dítěte do pěstounské péče. A právě záchranná sociální síť byla navržena a postupně vytvořena tak, že rodiny nebo jednotlivci, kteří se v takových nepříznivých životních situacích ocitli, mohou čerpat dávky z dávkového systému.<sup>17</sup>

Její koncepce byla následující: *„Záchranná sociální síť je systém opatření, jimiž stát garantuje všem občanům minimální úroveň pomoci při závažných sociálních situacích. Reálná hodnota pomoci a záruk, které stát bude prostřednictvím této sítě poskytovat, musí reagovat na vývoj životních nákladů tak, aby nikdo nezaviněně neklesl do situace bídy, tzn. že růst životních nákladů bude touto sítí pokryt. Nejzávažnější situací je ztráta zaměstnání, a proto těžiště záchranné sociální sítě spočívá v aktivních opatřeních směřujících k vytváření nových pracovních míst, k rekvalifikaci a zabezpečení nezaměstnaných.“*<sup>18</sup>

---

<sup>16</sup> Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

<sup>17</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica, 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str. 21-23, 38-39

<sup>18</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica, 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str. 21



### 3.4 Sociální systém v České republice v roce 2009

Od roku 2009 nastala řada změn v oblasti nemocenského pojištění a trhu práce.

Motto změn na pracovním trhu:<sup>19</sup>

*„Ten, kdo pracuje, se musí mít lépe, než ten, kdo nepracuje. Ten, kdo se snaží, se musí mít lépe než ten, kdo je pasivní. Rychleji vyřešit životní situaci se vyplatí.“*

A právě tady v těchto mottech se odráží změny, týkající se novely zákona o pomoci v hmotné nouzi – nově zavedeného institutu - Veřejné služby.

#### 3.4.1 Hmotná nouze

Systém pomoci v hmotné nouzi je jedním z opatření, prostřednictvím něhož je v České republice bojováno proti sociálnímu vyloučení. Jedná se o pomoc pro osoby s nedostatečnými příjmy a jejich motivaci k tomu, aby se aktivně snažily zajistit prostředky k uspokojení základních životních potřeb. Dále napomáhá k řešení nenadálých životních situací, vymezuje nárok každé osoby na poskytnutí základních informací, které vedou k řešení současné situace, ale rovněž i předcházení vzniku hmotné nouze.<sup>20</sup>

Prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi je řešen stav hmotné nouze osoby, či osob společně posuzovaných. Současně v okruhu společně posuzovaných osob se zkoumá a posuzuje stav vzhledem k jejich příjmu, sociálním a majetkovým poměrům. Osoba se nachází v hmotné nouzi za předpokladu, že její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí. Tento příjem si však osoba nemůže zvýšit vlastním přičiněním z důvodu věku, nebo špatného zdravotního stavu a jsou tak vážně ohroženy její základní životní potřeby. Dále pokud taková osoba dosahuje sama nebo spolu s příspěvkem na živobytí částek živobytí, ale tyto nepostačují k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení a služby s tím spojené. Osobou v hmotné nouzi je i ten, komu se přihodila vyjimečná událost, např. živelná pohroma, požár nebo jiná udá-

---

<sup>19</sup> Dostupné z: [http://www.mpsv.cz/files/clanky/6099/PSP\\_01\\_09.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/6099/PSP_01_09.pdf) [cit.1.9.2009]

<sup>20</sup> Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5> [cit.26.9.2009]

lost a nachází se v takové situaci, že není schopna si pomoci z této události vlastními silami. Stav hmotné nouze může být rovněž zapříčiněn i jinými událostmi a životními situacemi, jako jsou nedostatečné finanční prostředky k úhradě jednorázových výdajů na základní vybavení domácnosti, nebo situace, kdy osobám propuštěným z výkonu trestu, nebo z psychiatrické léčebny hrozí sociální vyloučení. Dávky, které jsou v rámci hmotné nouze poskytovány, jsou: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. O jejich výši a výplatě rozhodují a vyplácejí pověřené obecní úřady. Všechny tyto dávky pomáhají osobě, nebo osobám společně posuzovaným při jejich nedostatečném příjmu. Společné posuzování týkající se dávek pomoci v hmotné nouzi se může zdát diskriminační. Od roku 2007 platí v oblasti pomoci v hmotné nouzi nová definice, která stanovuje okruh společně posuzovaných osob. Podle ní, osoby, které spolu trvale žijí, tak zároveň společně uhrazují náklady na své potřeby. Podle zákona se vždy společně posuzují příjmy manželů, partnerů, rodičů a nezletilých dětí, ovšem bez ohledu na to, zda vedou či nevedou společnou domácnost. V případech zletilých dětí a rodičů, které spolu trvale žijí, se jejich příjmy započítávají společně. Podle tohoto zákona je za osobu v hmotné nouzi považována osoba, která nemá dostatečné příjmy a její celkové majetkové a sociální poměry jí neumožňují uspokojení základních životních potřeb a zároveň si tyto příjmy nemůže z opodstatněných důvodů zvýšit vlastní prací, či uplatněním nároků a pohledávek, nebo prodejem a využitím majetku a tak vyřešit vlastním přičiněním vzniklou nelehkou situaci.<sup>21</sup>

### 3.4.2 Veřejná služba

Institut veřejné služby je zakotven v novele zákona 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi od 1. ledna 2009. Jedná se především o rozšíření možností, jak si zachovat pracovní návyky a dovednosti a to zejména u osob, které setrvávají ve stavu hmotné nouze dlouhodobě. Podle znění tohoto zákona se jedná o dobu delší než půl roku. Veřejná služba je službou, která je zabezpečována v samostatné působnosti obcí. Pokud obec tuto službu zabezpečuje sama, může ji přenést na jiné organizace, např. příspěvkové organizace města (Technické služby města, aj.) V tomto případě se jedná o výkon práce pro obec – např. údržba a zkvalitňování životního prostředí, údržba ulic a chodníků, výsadba zeleně, údržba

---

<sup>21</sup> §1-11 Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,

kulturního a veřejného prostranství, aj. Zavedení této služby není však pro obec povinné, v tomto případě je zcela na zvážení obce, zda chce tuto službu pro své občany zavést. Odpovědnost za odpracování stanovených hodin veřejné služby si nese každý klient sám, a to i v případech, kdy Veřejná služba není obcí zřízena. Samozřejmě klienti mohou tuto službu vykonávat i v jiných regionech, a to na základě písemné smlouvy. Práce ve veřejné službě se týká osob, které pobírají příspěvek na živobytí po dobu delší než 6 měsíců. Tato doba se začíná počítat od 1. ledna 2009. Pokud se klient do Veřejné služby po ½ roce pobírání příspěvku na živobytí nezapojí, klesá jeho příjem na částku existenčního minima, tj. na 2020 Kč. Pokud v daném měsíci odpracuje 20 hodin, je mu nadále vyplácena dávka a to ve výši 3126 Kč. Pokud by odpracoval v daném měsíci 30 a více hodin, navyšuje se výše dávky na částku 3679 Kč. Toto navýšení však ovlivňuje celá řada faktorů. Např. zda se jedná o jednotlivce, či společně posuzovanou osobu, počet jeho nezaopatřených dětí, nebo zda uplatnil nároky na pohledávky, atd.<sup>22</sup>

Pro lepší přehlednost uvádím tabulku, týkající se částek životního minima a jejich navýšení při výkonu veřejné služby při odpracování stanoveného počtu hodin:<sup>23</sup>

		Částka živobytí od 01.07.2009		
		Jednotlivec	1. společně posuzovaná osoba	2. společně posuzovaná osoba
Výkon veřejné služby	20 hodin	3.126	2.880	2.600
	30 hodin	3.679	3.310	2.890
Bez veřejné služby		2.020	2.020	2.020

Tabulka č. 3, Zdroj: <http://valasskeklobouky.cz> [cit.1.9.2009]

Výkon veřejné služby se nevztahuje na : nezaopatřené děti, osoby starší 65 let, poživatele starobního a plného invalidního důchodu, osoby pečující o jiné osoby, osoby v pracovní neschopnosti, osobu, která pobírá podporu v nezaměstnanosti, nebo při rekvalifikaci, osobu, která vykonává dobrovolnickou činnost, osobu, která má příjem z výdělečné činnosti.<sup>24</sup>

<sup>22</sup> §18a) Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

<sup>23</sup> Dostupné z: <http://valasskeklobouky.cz/vismo/dokumenty2.asp?u> [cit.1.9.2009]

<sup>24</sup> § 24-25 Zákona č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Veřejná služba je pouze jednou z možností, kterou stávající systémy ochrany obyvatel dávají k dispozici občanům, kteří přišli o zaměstnání a kteří mají nadále zájem si své pracovní schopnosti a dovednosti zachovat. Samozřejmě může tato služba přinést i několik efektů najednou. Zvýší se počty pracovníků, kteří pečují o zeleň a pořádek ve městě, na veřejných místech. Částečně se také eliminuje možnost tzv. „černé práce“ a zároveň se umožní osobám, pro které je obtížné sehnat práci, zapojit se částečně do pracovního procesu a pomoci tak svému městu. Má pro občany, kteří pobírají dávku pomoci v hmotné nouzi velký význam. Oddělení sociální péče posuzují, jakým způsobem se příjemce dávky snaží.<sup>25</sup>

Veřejná služba spočívá především v pomoci městu při zlepšování životního prostředí, při udržování čistoty ulic a veřejných prostranství, pomoc v oblasti kulturního rozvoje a sociální péče. Pro město je takováto veřejná služba vykonávaná bez úplaty, město vybaví klienty ze svého rozpočtu pouze ochrannými a pracovními prostředky. Zájemce o veřejnou službu uzavírá smlouvu o výkonu veřejné služby u pracovnice dávkového oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi na Městském úřadě vyplácejícím tyto dávky.

---

<sup>25</sup> Dostupné z: <http://valasskeklobouky.cz/vismo/dokumenty2.asp?u> [cit. 1.9.2009]

## 4 PROBLÉM DLOUHODOBÉ NEZAMĚSTNANOSTI, TEORIE A PŘÍČINY

Dlouhodobá nezaměstnanost je ve dvacátém století spojována především se dvěma velkými hospodářskými krizemi, ke kterým dochází v průmyslových demokraciích, a to nejprve ve třicátých letech a později v letech sedmdesátých a osmdesátých. Rovněž se v devadesátých letech začíná nezaměstnanost nově vynořovat i v nástupnických zemích bývalého sovětského bloku a začíná nabývat zcela specifické charakteristiky v období přechodu od centrálně plánované státní ekonomiky k volnému tržnímu hospodářství. Rozsáhlou studii dlouhodobé nezaměstnanosti přinesla první klasická studie masové nezaměstnanosti Marienthal, která současně poskytla názornou ukázkou důsledků dlouhodobé nezaměstnanosti. Jedná se především o osoby, které jsou propuštěny ze zaměstnání, kdy u nich dochází ke změnám osobnosti, rodinným konfliktům, finančnímu úpadku a k omezení sociálních kontaktů. Koncem šedesátých let se projevují meze ekonomického růstu a hospodářský rozvoj se začíná postupně zpomalovat. Dochází proto ke zvýšení nezaměstnanosti, a to hlavně u nekvalifikovaných osob, které pracují v oblasti průmyslu. V České republice se po roce 1989 se s přechodem na tržní ekonomiku opět po šedesáti letech vynořil problém nezaměstnanosti a stal se pro občany ČR novým společenským problémem, se kterým se do této doby téměř nesetkali a to díky plné zaměstnanosti. K nárustu nezaměstnanosti dochází v Československu po roce 1991 v souvislosti s ekonomickou transformací, a to zejména v důsledku snižování přezaměstnanosti a ztráty trhů z východu a postupné zavádění tržního hospodářství. V roce 1992 začíná nezaměstnanost klesat, na konci tohoto roku byla nezaměstnanost zaznamenána 2,6 %. Pokles nezaměstnanosti souvisí v tomto roce především na zpomalujícím se tempu produkce oproti minulým letům.<sup>26</sup>

*„Je docela běžné, ba jaksi automatické považovat nezaměstnanost za jeden z následků hospodářské krize.“<sup>27</sup>*

---

<sup>26</sup> SIROVÁTKA, T., ŘEZNÍČEK, I. *Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť*. Brno : MU, 1995, ISBN 80-210-1246-3, str. 7-13

<sup>27</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 35

Nezaměstnanost však mnohdy nepramení pouze z nedostatku volných pracovních míst. V mnoha případech je nezaměstnanost výsledkem dobrovolné volby samotných nezaměstnaných, nebo jejich vypočítavosti. Do popředí se dostává vidina volného času, nezávislosti, vidina „černého“ přivýdělku a tím možnost poskytování sociálních dávek.<sup>28</sup>

Podle toho pak Mareš dále rozlišuje tyto druhy nezaměstnanosti:<sup>29</sup>

- Skrytá nezaměstnanost - to je nezaměstnanost, při které existuje skupina obyvatel, tzv. skrytá pracovní síla, která je bez práce, ale současně není oficiálně vedena na úřadě práce. Práci si hledají sami a to přímo u zaměstnavatelů nebo mezi známými. Patří zde rovněž i osoby, které na hledání práce již rezignovaly a přijaly tak jiný status. Především se jedná o skupinu obyvatel: ženy na mateřské dovolené, studenti, dále osoby, které odešly předčasně do starobního či invalidního důchodu. Tudiž jsou zde zahrnuty všechny skupiny nezaměstnaných, kteří nejsou z nějakého důvodu zahrnuti v oficiálních statistikách nezaměstnaných.

- Neúplná nezaměstnanost - zahrnující dva typy pracovníků. Jsou to zaměstnanci, kteří pracují na zkrácený úvazek a to z důvodu nízké nabídky práce. Tento úvazek přijali pouze z nutnosti, jejich zájmem je však pracovat na úvazek plný. Dále jsou to zaměstnanci, kteří plně nevyužívají své kvalifikace a svých schopností. Těchto mechanismů je často využíváno k tomu, aby společnost tak čelila vysoké nezaměstnanosti ve společnosti.

- Nepravá nezaměstnanost- zde patří osoby, které jsou nezaměstnané, zároveň nechtějí pracovat, práci si ani nehledají a nabízenou práci odmítají. Jediným jejich cílem je využívat v maximální výši podpory a dávky, které nabízí stát, bez ohledu na to, že nastoupí do zaměstnání.

---

<sup>28</sup> MAREŠ,P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha:sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str.20-23

<sup>29</sup> MAREŠ,P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha:sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str.20-23

Obecně se rozlišují tři hlavní typy nezaměstnanosti.<sup>30</sup>

- Frikční nezaměstnanost - jedná se o v podstatě o normální jev, který se na trhu práce vyskytuje v každém okamžiku. Jedná se o dočasnou záležitost. Vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi různými místy a pracovními příležitostmi. U osob, které vstupují nově na trh práce se jedná o období, ve kterém nachází své první zaměstnání.

- Strukturální nezaměstnanost - vzniká, pokud se mezi nabídkou a poptávkou pracovních míst objeví nerovnováha. Je důsledkem strukturálních změn v ekonomice a řada pracovníků tak ztrácí své zaměstnání, především díky krachu neefektivních podniků a institucí. Tyto změny pak především souvisejí se změnami v požadované kvalifikaci pracovních sil. Na trhu práce se tak objevuje velké množství pracovníků, kteří nemají požadovanou kvalifikaci v nově vzniklých pracovních odvětvích a novým změnám se tak přizpůsobují jiným tempem. Důsledkem těchto nesymetrických změn je pak situace, kdy existuje velká skupina nezaměstnaných a zároveň i velká skupina volných pracovních míst, objevuje se nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Jedná se o nedobrovolnou nezaměstnanost.

- Cyklická a sezónní nezaměstnanost - souvisí s cyklickým kolísáním výkonu ekonomiky, je závislá na ekonomickém výkonu. Její důsledek bývá spatřován v nevyužití stávajících kapacit z důvodu odbytových potíží. Současně se hovoří i o nezaměstnanosti z nedostatečné poptávky po zboží. Pokud se jedná o pravidelnou nezaměstnanost spojenou s přírodním cyklem, nazýváme ji sezónní (např. v zemědělství).

Dále existují i jiné druhy nezaměstnanosti, mezi něž patří např.:<sup>31</sup>

- Dobrovolná nezaměstnanost - dobrovolně nezaměstnaní mají možnosti pracovních příležitostí, ale hledají jiné. Většinou se jedná o důvody, kdy nezaměstnaný je ochoten přijmout práci, ale za mzdu vyšší, než která mu je nabízena. Raději nepracuje vůbec, než aby pracoval za nižší mzdu.

---

<sup>30</sup> LUKÁČOVÁ, A. a kol. *Program Nová Šance – jak pracovat s nezaměstnanými, zkušenosti, metodika*. Brno: agentura Motiv P s.r.o.2007, ISBN 978-80-239-9305-9, str. 16-17

<sup>31</sup> LUKÁČOVÁ, A. a kol. *Program Nová Šance – jak pracovat s nezaměstnanými, zkušenosti, metodika*. Brno: agentura Motiv P s.r.o.2007, ISBN 978-80-239-9305. str.16-18

- Nedobrovolná zaměstnanost - je taková, při které je nezaměstnaný ochoten přijmout jakékoliv pracovní místo, za mzdu, která na trhu převládá, dokonce i za mzdu nižší. Bohužel, takové místo na trhu práce nemůže najít.

#### 4.1 Dlouhodobá nezaměstnanost

Patří mezi velmi závažné problémy na trhu práce. Podle standardů Mezinárodní organizace práce je definována jako nezaměstnanost delší než 12 měsíců. Portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR uvádí statistiky dlouhodobé nezaměstnanosti, které rozlišuje podle délky nezaměstnanosti. Za dlouhodobě nezaměstnané jsou považováni i ti, kteří jsou bez práce déle než půl roku.<sup>32</sup>

Dlouhodobá nezaměstnanost má nepříznivé důsledky jak pro společnost, tak pro nezaměstnané jedince, nese sebou řadu negativních důsledků, mezi které patří především riziko v podobě vyloučení nezaměstnaných lidí ze sociálního, politického a kulturního života společnosti. U takovýchto lidí pak velmi často dochází ke značné izolaci ve společnosti a k výraznému omezování sociálních styků. Nezaměstnaní se tak ocitají v nepříznivých životních podmínkách, začínají spadat do chudoby a prohlubuje se tak rodinná krize. Nezaměstnaní postupem času začínají ztrácet sociální kontakty, snižuje se jejich postavení ve společnosti, je sníženo jejich sebevědomí a jsou postupně vylučováni ze společenského a politického života. S délkou nezaměstnanosti se postupně začínají vynořovat i sociálně patologické jevy, jako je alkoholismus, drogová závislost, kriminalita a prostituce. Často se hovoří o vzniku nové třídy, tzv. *underclass*.<sup>33</sup>

##### 4.1.1 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Návrat k placenému zaměstnání je rovněž závislý na délce nezaměstnanosti. Mareš porovnává osoby, které zůstaly bez práce déle než 15 měsíců s osobami nezaměstnanými 3 měsíce. Tyto osoby mají při hledání zaměstnání jen třetinovou pravděpodobnost zapojení se do

---

<sup>32</sup> Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/> [cit. 1.12.2009]

<sup>33</sup> MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str. 75



pracovního procesu. Toto bývá zdůvodňováno především jako společný vliv následujících čtyř faktorů: „*Dlouhodobá nezaměstnanost u jedinců láme pracovní etiku a nemotivuje člověka hledat dále své místo na trhu práce, což nakonec vede k jeho definitivnímu vyloučení z tohoto trhu. Devastuje lidský kapitál nezaměstnaného, neboť ten nemůže udržovat, natož pak inovovat své pracovní dovednosti a svou kvalifikaci. Stigmatizuje nezaměstnané a budí vůči nim nedůvěru potenciálních zaměstnavatelů. Představuje krizi identity člověka ve světě, který je organizován na principu placené práce, z níž se odvozuje i jeho postavení a význam.*“<sup>34</sup>

Nesporně se jeví, že nezaměstnaní, kteří jsou dlouhou dobu bez práce jsou méně výkonní a to především z důvodů ztráty znalostí, dovedností, pracovních návyků a pracovní kvalifikace. Rovněž často nejsou ochotni v zaměstnání plnit příkazy nadřízeného, dodržovat režim dne, nastoupit do práce na určenou dobu. Z tohoto důvodu také zaměstnavatelé odmítají dlouhodobě nezaměstnané zaměstnávat a volná pracovní místa raději nahrazují krátkodobě nezaměstnanými, nebo cizinci. Pro samotného nezaměstnaného to má za následek snížení životní úrovně, růst napětí v rodině a ostatních vztazích, ztráta motivace, deprese a v mnoha případech pocit bezmoci. Rovněž společnost začíná pociťovat následky a dopady nezaměstnanosti a proto se dlouhodobá nezaměstnanost ocitá v centru pozornosti.

„*Při hodnocení vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti se sleduje jednak míra dlouhodobé nezaměstnanosti, která udává podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva a dále se sleduje podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných.*“<sup>35</sup>

Podle Mareše existuje šest charakteristik placené práce, které jsou významné pro život člověka ve společnosti. Na prvním místě se jedná o *peníze*, kdy plat či mzda uspokojují potřeby člověka a zároveň určují velikosti jeho potřeb. *Úroveň činnosti*, při které člověk v zaměstnání získává další zkušenosti a dovednosti, stále se zdokonaluje a zvyšují se jeho

---

<sup>34</sup> MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str. 75

<sup>35</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str. 53

schopnosti a to i v případě, kdy se jedná o rutinní činnost. *Rozmanitost žití* umožňuje člověku, že se dostává do jiného a nového prostředí a není tak omezen jen na prostředí své domácnosti. *Struktura času*. Lidé, kteří jsou v zaměstnání, mají pevně stanoven denní režim, který je organizován podle náplně jejich práce, denní aktivity pak mají uspořádány podle daného řádu. *Sociální kontakt* je rovněž velmi důležitou charakteristikou, jelikož člověku přináší nová přátelství, možnost komunikovat s jinými lidmi a zapojovat se do rozmanitých aktivit. *Osobní identita* – zaměstnání nabízí stabilní sociální identitu, pro kterou bývá většinou ceněno.<sup>36</sup>

#### 4.1.2 Nástroje v boji proti dlouhodobé nezaměstnanosti

Dlouhodobá nezaměstnanost je chápána jako ekonomicky a hlavně sociálně nežádoucí jev. Za hlavní nástroje boje proti dlouhodobé nezaměstnanosti jsou považovány zejména: zvyšování kvalifikace a rekvalifikace, poskytování informací o situaci na trhu pracovních sil, podpory firmám vytvářejícím pracovní místa pro dlouhodobě nezaměstnané, speciální programy tvorby pracovních míst, finanční příspěvky a rady pro ty, kdo se rozhodnou sami podnikat nebo se samozaměstnávat, preventivní zvyšování kvality výuky a výcviku mládeže a rekvalifikace, různé aktivity zaměřené na nejrizikovější kategorie osob, zlepšování schopnosti dlouhodobě nezaměstnaných najít si práci, možnost předčasných důchodů, tvorba míst s nižším počtem pracovních hodin. Jsou rozvíjeny i speciální programy cílené na ohrožené kategorie osob, tzv. cílové skupiny. Obecně mezi cílové skupiny patří nekvalifikované osoby a osoby málo vzdělané, mládež, ženy, příslušníci etnických skupin, imigranti, obyvatelé z venkovských a zaostávajících oblastí, mentálně a fyzicky handicapované osoby a mladistvé a problémové jedince.<sup>37</sup>

---

<sup>36</sup> MAREŠ,P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha:sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str. 70-71

<sup>37</sup> MAREŠ,P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha:sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str.115-127

Vývoj nezaměstnanosti v České republice poukazuje na stále se zvyšující procento dlouhodobě nezaměstnaných. Protože tento vývojový trend stále pokračuje kupředu, je třeba, aby proti dlouhodobé nezaměstnanosti byly vyvíjeny nové strategie.<sup>38</sup>

Dlouhodobá nezaměstnanost je však velmi často spojována s malou motivací samotných nezaměstnaných. Systém sociální ochrany dostatečně nemotivuje občany, aby si hledali práci, jelikož na dávky poskytované z tohoto systému lze mnohdy velmi snadno dosáhnout a mnohdy jejich výše přesahuje i dosažený příjem z výdělečné činnosti, a to především u osob s nízkou pracovní kvalifikací, vyšším počtem dětí, osoby se zdravotním postižením, ženy s dětmi do 15 let, a v neposlední řadě nezaměstnané osoby s kombinací těchto znaků.<sup>39</sup>

S dlouhodobou nezaměstnaností velmi úzce souvisí chudoba.

---

<sup>38</sup> Dostupné z: [http://www.ceskaghetta.cz/download/dlouhodobá\\_nezamestnanost.pdf](http://www.ceskaghetta.cz/download/dlouhodobá_nezamestnanost.pdf), str. 43[cit.30.9.2009]

<sup>39</sup> LUKÁČOVÁ, Anna a kol., *Program Nová Šance – jak pracovat s nezaměstnanými, zkušenosti, metodika*, agentura Motiv P s.r.o. Brno, duben 2007, 139 stran, ISBN 978-80-239-9305-9, str. 64

## 5 CHUDOBA

Pojem chudoby se v naší zemi začal používat až po roce 1990, kdy v důsledku ekonomické transformace byl přeměněn proces neefektivně fungující ekonomiky na tržní ekonomiku, což mělo za následek vznik vysoké nezaměstnanosti, kdy řada podniků a institucí byla nucena své zaměstnance propustit. Z důvodu ztráty zaměstnání se tak část obyvatelstva začala postupně propadat do chudoby. Aby tato chudoba byla alespoň částečně regulována, a tím bylo zároveň obyvatelstvo od chudoby chráněno, byla vytvořena počátkem 90. let záchranná sociální síť, která měla v podobě dávkového systému tuto ochranu obyvatelstvu zaručit.<sup>40</sup>

Chudoba je jev, který lidi provází již od vzniku lidské civilizace, patří mezi nejstarší sociální události, je jevem přítomným, a to ve všech zemích, a v rozvojovém světě.<sup>41</sup>

Chudoba se úzce váže ke konkrétnímu místu, prostoru a času. V mnoha případech je chudoba sledována na základě objektivních dat, i když chudým se může cítit kdokoliv. Hranici chudoby poprvé stanovil na přelomu 19. a 20. století v Anglii B. Seebohm Rowntree. Tento významný termín pro vymezení chudoby sestavil ze tří výdajových kategorií, kterými byly potraviny, bydlení a ostatní (oblečení, otop, osvětlení, aj.) V polovině 20. století se pohled na chudobu počíná měnit. Chudoba začíná být definována jako rozdíl v příjmech jednotlivce a průměrného příjmu ve společnosti. Do této doby byla chudoba definována jako absolutní stav příjmů k zajištění základních životních potřeb. Druhá polovina dvacátého století posunuje definici chudoby na další pozici. Chudoba se již neváže k fyzickému přežití, nýbrž začíná být odrazem prosperity společnosti. Ti, kteří se ocitají na spodním konci příjmového rozložení, se začínají považovat za chudé. Pokud bychom chtěli chudobu měřit, je nezbytné, aby byla stanovena hranice chudoby. Tato je odvozena od minimálních výdajů domácností, které jsou nezbytné pro zajištění základních životních potřeb, a je stanovena v relaci k průměrnému příjmu domácností. Je však nezbytné příjmy domácností na jejich příjmové stupnici seřadit tak, aby se oddělily domácnosti chudé od nechudých,

---

<sup>40</sup> MAREŠ, P. *O chudobě v české a slovenské společnosti, Sborník z konference s mezinárodní účastí*. Brno: MU, 1995, ISBN 80-210-1245-5, str. 68-70

<sup>41</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7, str. 84

a to pomocí stanovené hranice chudoby. Taková stupnice je implicitně obsažena v životním minimu, které se používá při výpočtech pro stanovení nároku na sociální dávky.<sup>42</sup>

Co je a co není chudoba, kdo žije v chudobě a kdo žije v blahobytu? Definice chudoby není zdaleka jednoznačná, v literatuře lze nalézt mnoho definic chudoby. Uvádím zde jen jednu z definic, o kterých si myslím, že plně chudobu vystihuje:

*„ Chudí jsou ti lidé, domácnosti a skupiny osob, kteří disponují tak malým objemem materiálních, kulturních a sociálních prostředků, že jsou vyloučeni ze způsobu života, který je v zemi, ve které žijí, přijatelný jako minimum. “*<sup>43</sup>

Pojetí chudoby se měnilo současně s historickým vývojem společnosti. To co my dnes považujeme za chudobu, možná by naši předkové považovali za přepych. Chudoba je tak spojována především s hmotnou nouzí a následnou deprivací z materiálního nedostatku.<sup>44</sup>

## 5.1 Koncept chudoby<sup>45</sup>

**a) Subjektivní chudoba** – je velmi neurčitá, je možným pojetím chudoby, jak se dotázaný jedinec cítí, čeho chce dosáhnout, co si myslí, že by měl mít, jak vnímá existenční minimum, jak hodnotí to, co mají druzí. Zahrnuje lidi, kteří jsou sice objektivně chudí, ale chudými se necítí. Dále lidi, kteří se cítí být chudými, ale skutečně chudí nejsou.

**b) Objektivní chudoba** – chudoba je vymezena podle faktorů, jež nejsou závislé na stanovisku lidí, kteří se chudými cítí být, nebo jsou skutečně chudými. Tato vychází z určitých informací a analýz o sledovaných domácnostech. Na základě výzkumného účelu vedou tyto domácnosti výkazy svých příjmů a výdajů, na jejichž vyhodnocení je pak možno sledovat

---

<sup>42</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str.7-18

<sup>43</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str.7

<sup>44</sup> KLIMENTOVÁ, E., ŽÁČEK, Š. *Sociální politika II*, Olomouc:UP,2004, ISBN 80-244-0788-4, str. 7-10

<sup>45</sup> KLIMENTOVÁ, E., ŽÁČEK, Š. *Sociální politika II*, Olomouc:UP,2004, ISBN 80-244-0788-4, str. 7-10

spotřeby domácností různých typů. Na základě získaných poznatků je možné pak určovat jakési kritéria, a oddělovat tak chudé od nechudých. Skupinám obyvatel, které jsou poté označeny za chudé, může být poskytována finanční nebo věcná podpora. ( u nás se jedná o dávky pomoci v hmotné nouzi, o nichž jsem se zmínila již v kapitole 3.4.1). Objektivní chudobu je možno dále členit na chudobu absolutní a chudobu relativní.

- **Absolutní chudoba** – její hranice jsou dány tzv. substitučním minimem. Jedná se zpravidla o prostředky, které umožní uhradit potřeby holého přežití v dané společnosti. Toto minimum dělí od sebe fyzické přežití a smrt hladem. Uplatňuje se zpravidla jen v rozvojových zemích.

- **Relativní chudoba** – je vázána na průměrný dosažený standart v dané společnosti. Znamená to, že člověk uspokojuje své základní životní potřeby, jež jsou v dané společnosti obvyklé, ale rovněž se cítí být ze společnosti vyloučen a současně deprivován. Zde se chudoba projevuje např. v nedostatečném vybavení domácností, nižší úrovni bydlení, nedostatku úspor, aj.

Pojem chudoby se v naší zemi začal používat až po roce 1990, kdy v důsledku ekonomické transformace byl přeměněn proces neefektivně fungující ekonomiky na tržní ekonomiku, což mělo za následek vznik vysoké nezaměstnanosti, kdy řada podniků a institucí byla nucena své zaměstnance propustit. Z důvodu ztráty zaměstnání se tak část obyvatelstva začala postupně propadat do chudoby. Aby tato chudoba byla alespoň částečně regulována, a tím bylo zároveň obyvatelstvo od chudoby chráněno, byla vytvořena počátkem 90. let záchranná sociální síť, která měla v podobě dávkového systému tuto ochranu obyvatelstvu zaručit.<sup>46</sup>

## 5.2 Chudoba a její vztah k nezaměstnanosti

*„Vztah nezaměstnanosti a chudoby může být charakterizován jednak podílem nezaměstnaných na chudobě, a pak mírou chudoby na nezaměstnaných. Tradiční vzorec nezaměstnanost = chudoba je přitom doplněn jak o pracující chudé, tak i o nezaměstnané, kteří chudí*

---

<sup>46</sup> MAREŠ,P. *O chudobě v české a slovenské společnosti, Sborník z konference s mezinárodní účastí.* Brno:MU, 1995, ISBN 80-210-1245-5, str.68-70

*nejsou. Je důležitá i dynamika „cyklu deprivace“: je chudoba příčinou či důsledkem nezaměstnanosti? Nebo jsou oba fenomény současně ovlivněny dalšími sociálními podmínkami a faktory? Jakou roli hraje tzv. „kultura nezaměstnanosti“ či „kultura chudoby“? <sup>47</sup>*

Podle Mareše je u nás chudoba prozatím relativně málo rozsáhlá, ale pokud srovnáme životní úroveň s vyspělými zeměmi, je poměrně dosti tíživá. Chudoba u nás existuje jako jev objektivní, avšak od roku 1991 začíná poměrně více nabývat na intenzitě a rozsahu. Se změnou ekonomiky dochází především k tomu, že lidé si začínají čím dál více uvědomovat nárůst sociálních nerovností mezi obyvateli. <sup>48</sup>

*„Česká republika patří v současné době mezi země s nejnižší mírou chudoby. podle metodiky EU dosáhla v roce 2007 (poslední dostupné údaje ČSÚ a Eurostatu) hodnoty 10 % (podíl osob s příjmem pod hranici 60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku), zatímco průměr zemí EU činí 16 %. Před sociálními transfery činila míra chudoby v roce 2007 v ČR 38 % (průměr zemí EU je 43 %), po zahrnutí důchodů 20 % a po zahrnutí všech sociálních transferů uvedených cca 10%. Z těchto 5 údajů je zřejmý příznivý vliv sociálních transferů na úroveň chudoby – snížení o 28 procentních bodů.“ <sup>49</sup>*

V České republice jsou chudobou stejně jako v jiných zemích nejvíce ohroženi především nezaměstnané rodiny s více než třemi dětmi a rodiny neúplné.

Chudoba úzce souvisí se sociální vyloučením:

### 5.3 Sociální vyloučení

Především dlouhodobá nezaměstnanost u osob nezaměstnaných déle než 15 měsíců nese sebou riziko sociálního vyloučení z kulturního, politického a sociálního života společnosti. Lidé, kteří nemají pracovní uplatnění, strádají a to jak finančně, tak i sociálně. U takových lidí dochází k omezování sociálních styků a postupné izolaci od společnosti. Časem může

---

<sup>47</sup> MAREŠ,P. *O chudobě v české a slovenské společnosti, Sborník z konference s mezinárodní účastí.* Brno:MU, 1995, ISBN 80-210-1245-5, str.69

<sup>48</sup> MAREŠ,P. *O chudobě v české a slovenské společnosti, Sborník z konference s mezinárodní účastí.* Brno:MU, 1995, ISBN 80-210-1245-5, str.53-54

<sup>49</sup> Dostupné z: [http://www.mpsv.cz/files/clanky/7456/Narodni\\_program\\_ER\\_2010.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/7456/Narodni_program_ER_2010.pdf) [cit.30.9.2009]

vyvolávat v člověku ztrátu sebedůvěry a pocity neschopnosti, neužitečnosti a nepotřebnosti.<sup>50</sup>

Podle §3 zákona č. 108/2006 Sb.,o sociálních službách, se sociálním vyloučením rozumí vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace. Nepříznivou sociální situací se pak podle výše uvedeného zákona rozumí oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.<sup>51</sup>

---

<sup>50</sup> KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica 2007, ISBN 978-80-245-1302-7, str. 54

<sup>51</sup> §3, Zákona č. 108/2006 Sb.,o sociálních službách.



## 6 VÝZNAM PRÁCE V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA

*Práce zaujímá v životě člověka nezastupitelné postavení. Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Práce představuje pro každého člověka jinou hodnotu. Pro někoho může být především zdrojem příjmu, pro jiného například smysluplnou činností, která tak naplňuje určitou část jeho života. Prostřednictvím práce se člověk setkává z řadou lidí, vede s nimi rozhovory, učí se novým poznatkům a zkušenostem, a může se tak zapojit do běžného života ve společnosti. Pokud je člověk vyřazen z pracovního procesu, mnohdy to pro něj znamená zpochybnění jeho vlastních schopností a mnohdy je taková ztráta pocíťována jako ztráta možnosti být plnohodnotným členem společnosti.<sup>52</sup>*

*Co znamená zaměstnání a práce pro člověka? Proč je vlastně nezaměstnanost v naší kultuře tak tíživým existenciálním zážitkem, a to i při rozvinutém sociálním státu, umožňujícím přežít i bez příjmů ze zaměstnání? Souvisí to s centrální rolí práce a zaměstnání v naší kultuře. Vyloučení ze zaměstnání znamená deprivaci v základních potřebách, které zaměstnání a práce přímo uspokojují, či jejichž uspokojování je s nimi úzce spojeno.<sup>53</sup>*

Mareš dále poukazuje na pět základních potřeb člověka, které jsou podle Jahodové, která stála u zrodu moderního výzkumu nezaměstnanosti (1979) uspokojovány zaměstnáním. Pokud se člověku nedostává přísunu práce, jsou pak tyto potřeby blokovány. Prostřednictvím práce je pro zaměstnaného člověka vytvářen jakýsi časový plán dne, týdne, roku. Práce dále vymezuje postavení a identitu člověka. Má možnost a především příležitost kontaktu s jinými lidmi, mimo vlastní rodinu. Práce člověka vede k realizaci a činnosti jiných aktivit, ke kterým by se bez zaměstnání snad jen stěží přiblížil. Prostřednictvím práce a

---

<sup>52</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 75

<sup>53</sup> MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str. 68

pracovního kolektivu může člověk dosáhnout i takových výsledků, které jsou nad rámec jeho možností.<sup>54</sup>

*„Ztráta zaměstnání je životní událost, ve které je jedinec nedobrovolně zbaven placené práce. Pokud nedojde bezprostředně k nástupu do nového zaměstnání, následuje období nezaměstnanosti. Zatímco ztráta zaměstnání je událost, nezaměstnanost je lépe chápat jako stav.“<sup>55</sup>*

Ztráta zaměstnání patří mezi nejzávažnější události v životě člověka a jeho rodiny. Z tohoto důvodu se právě záchranná sociální síť zaměřuje na řešení problémů souvisejících s nezaměstnaností. Na základě poznatků a zkušeností z jiných zemí, byla podobně i v naší sociální politice koncipována záchranná sociální síť jako pružný systém, který je schopný pohotově a reagovat na změny, které sebou současný život přináší. Úkolem záchranné sítě je zabezpečení řešení různých negativních sociálních situací, při kterých dochází k propadu občanů a domácností do chudoby.<sup>56</sup>

Ztráta zaměstnání i nezaměstnanost sebou přinášejí řadu negativních důsledků a dopadů na člověka i na jeho další život. Patří mezi ně jak následky somatické, tak i psychické.<sup>57</sup>

---

<sup>54</sup> MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3, str. 68-71

<sup>55</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 131

<sup>56</sup> KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7, str. 128-132

<sup>57</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 130

## 7 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY DLOUHODOBÉ NEZAMĚSTNANOSTI<sup>58</sup>

### 7.1 Snížení životní úrovně

To, že člověk přichází o zaměstnání, má za následek, že se podstatně snižuje jeho příjem, objem finančních prostředků se minimalizuje a tato situace vede k deprivaci. Deprivace je zde chápána jako psychické strádání, které je způsobeno omezením a nedostatkem prostředků, a tím dochází k vyloučení z konzumu. Nezaměstnaný se tak dostává do situace, kdy je neschopen setrvat na určité hranici životní úrovně, a je mu tak znemožněno vyjádřit svou osobní identitu. Snaží se, aby jejich životní úroveň byla co nejdéle zachována a aby si udrželi jakýsi životní standart – ošacení, elektronika, auto, zařízení domácnosti, aj. Mnohdy se jeho jediným finančním zdrojem stává podpora státu, která však nedosahuje ani polovinu příjmů ze zaměstnání a většinou vystačí jen na pouhé přežívání. Pokud nezaměstnanost trvá delší dobu, vede postupem času k chudobě a omezení sociálních kontaktů, později pak k sociální izolaci.

### 7.2 Změna vnímání času

Při ztrátě zaměstnání dochází u nezaměstnaného k tomu, že má najednou mnoho volného času. Začne si postupně vytvářet nové vlastní aktivity. Ze začátku se to může zdát jako výhoda, později však začne zjišťovat, že na nové aktivity potřebují zvýšené finance, kterých má nezaměstnaný nedostatek. V nezaměstnanosti nehraje čas až tak důležitou úlohu, nezaměstnaný není schopen volného času plně využít a začíná být postupně vyplňován pocitem nudy, není schopen čas plně využívat. Postupem času dochází k tomu, že nezaměstnaný nemá motivaci k žádné cílevědomé činnosti, život se postupem času pro něj stává nudným, depresivním a začíná se u něho prohlubovat pasivita k nějaké činnosti. Většinu času stráví při sledování televize, spánkem, vysedáváním v restauracích, v horším případě

---

<sup>58</sup> Dostupné z: [http://www.ceskaghetta.cz/download/dlouhodob\\_a\\_nezamestnanost.pdf](http://www.ceskaghetta.cz/download/dlouhodob_a_nezamestnanost.pdf), str. 43[cit.30.9.2009]

dochází u nezaměstnaného k objevení nových, bohužel však společensky nežádoucích aktivit, kterými může být alkoholismus, kriminalita, aj.

### **7.3 Sociální izolace**

Tím, že člověk opouští nedobrovolně zaměstnání má pocit vlastního selhání a začíná se u něho projevovat deprese. Začíná se postupně vyhýbat zaměstnaným lidem, časem i nezaměstnaným, začíná se postupně izolovat od vnějšího prostředí a okolí, začíná se uzavírat a izolovat od přátel a nejbližšího okolí. Přestává vyhledávat společnost lidí, vyhýbá se setkání, mnohdy se cítí ostrčen. Nejhůře vnímají vyřazení ze společnosti ti lidé, kteří jsou silně orientováni na pracovní trh a při hledání nové práce jsou stále neúspěšní.

### **7.4 Ztráta statusu**

Pro nezaměstnaného přináší ztráta práce statusový pád, tím že přichází o status zaměstnaného a je nucen přijat nepopulární status nezaměstnaného. Především společností je od nezaměstnaného očekáváno, že si v nejbližší době najde nové zaměstnání. Pokud se mu však nedaří práci sehnat, pohlíží na něj společnost jako na neschopného a líného jedince, kterému současná situace plně vyhovuje. Tlak společnosti je především na to, aby nezaměstnaný hledal aktivně práci a to i bez ohledu na to, zda existují reálné šance nastoupit do zaměstnání. Nezaměstnaný si tak následně udržuje psychickou rovnováhu tím, že se stále vnitřně přesvědčuje o tom, že na jeho současnou situaci se podílejí vnější vlivy, na kterých on nemá žádný podíl.

### **7.5 Zátěž rodinných vztahů**

Největší negativní dopady ztráty zaměstnání se týkají celé jeho rodiny. Především tehdy, přichází-li o zaměstnání živitel rodiny, začíná se snižovat celková životní úroveň rodiny, rodina je nucena k zavedení úsporných opatření. Velký problém nastává pak především v rodinách, kde jsou děti. Nejenže klesá životní úroveň rodiny, děti se ve volném čase z důvodu nízkého příjmu nemohou plně věnovat činnostem, které vyžadují finanční prostředky. Navíc přítomnost nezaměstnaného muže v rodině může narušovat zajetý rodinný řád. Začíná tím v rodině vznikat napětí, které má za následek vrůstající neshody a vede v konečném důsledku k rozpadu vztahů. Míra rozvodovosti je podle statistiky nezaměstnaných rodin vyšší než je celostátní průměr.

## 7.6 Zhoršení zdravotního stavu

Podle četných výzkumů uvádějí dlouhodobě nezaměstnaní především neurotické problémy, jako jsou bolesti hlavy, zvýšená únava, neurotické potíže, neklid, nervozita, podrážděnost, nespavost, bolesti žaludku a jiné. Zhoršení tělesného zdraví se projevilo i na zvýšené návštěvnosti lékařů a zvýšeným užíváním zdravotnických služeb. Na zhoršení zdravotního stavu má nepřímý vliv i zvýšená konzumace alkoholu, drog a cigaret během nezaměstnanosti. Dalším dopadem je i z důvodu nedostatku finančních prostředků jednotvárná strava, nedostatek vitamínů a oslabení imunního systému.

Mezi nezaměstnanými je rovněž lékaři uznaných větší počet nemocných, dlouhodobé vlivy nezaměstnanosti pak mají vliv na vyšší rozvoj kardiovaskulárních onemocnění, vysokých hodnot cholesterolu v krvi, plicních onemocnění, s čímž je spojena i vyšší úmrtnost.<sup>59</sup>

## 7.7 Ztráta zájmu o život ve společnosti

Pokud člověk přijde o práci, může mít pocit, že ho společnost nebere, že je postaven na její okraj, má pocit, že je ze společnosti vyloučen, že jeho život začíná ztrácet smysl a účel. U některých lidí může dojít k situaci, že ztráta zaměstnání je pro ně ponižující a začínají se obracet proti sobě samému a dokonce i proti veškeré společnosti. Zvláště v takové situaci u mladistvých nezaměstnaných může dojít k tomu, že se u nich začnou objevovat silné negativistické tendence namířené proti společnosti. Ve formě protestu pak hledají oporu mezi sociálními skupinami vrstevníků, jejich protest se vyznačuje asociálním chováním, tj. kriminální činností a vandalstvím.

---

<sup>59</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 130

## 8 RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚSTNANÝCH<sup>60</sup>

Uplatnění jedince na trhu práce je ovlivněné řadou charakteristik (zdravotní stav, vzdělání, pohlaví, věk, příslušnost k etnické skupině), které vyčleňují skupiny lidí s větším rizikem ztráty práce a předurčují je pro dlouhodobou nezaměstnanost. Tyto skupiny osob bývají také vystaveny riziku opakované nezaměstnanosti, nacházejí uplatnění spíše na sekundárním trhu práce a na méně placených pracích, které jsou spojené s nejistou budoucností. Je zřejmé, že těmto skupinám se musí věnovat co nejvíce politika zaměstnanosti. Do této skupiny v naší zemi patří hlavně mladí lidé, ženy, zdravotně postižení občané, starší lidé, lidé s nízkým vzděláním a romské etnikum. Některé z těchto cílových skupin potřebují také zvýšenou pomoc pracovně profesního a psychologického poradenství. Všeobecné tlaky dlouhodobé nezaměstnanosti sdílí společně s ostatními nezaměstnanými, ale s odlišnými psychologickými, sociálními a zdravotními následky.

### 8.1 Skupiny mladých lidí do 30 let

Jedná se především o absolventy středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o své první zaměstnání. Oproti ostatním uchazečům o zaměstnání jsou v e značné nevýhodě, jelikož nemají zkušenosti, kontakty, základní pracovní návyky a neumějí se dostatečně orientovat na trhu práce. Mladým lidem, kteří nemají dostatečnou motivaci k získání zaměstnání a neosvojí si dostatečně pracovní návyky, postupem času hrozí, že se u nich objeví závažné psychologické či výchovné problémy. Poté nebudou již schopni pracovat ani v dospělosti a zahálka a nuda je povedou k sociálně patologickému chování a vyloučení ze společnosti. Společnost by se měla tady více zamyslet a těmto mladým lidem prostřednictvím Úřadů práce nabízet nejrůznější rekvalifikace a jazykové kurzy. Ještě více ohroženou skupinou jsou absolventi základních škol, u kterých je podstatně nižší šance k získání zaměstnání. Mladí lidé se tak po skončení školy stávají finančně závislími na rodičích a často přijmou i

---

<sup>60</sup> BUCHTOVÁ, B. a kol., *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8, str. 109-115

neuspokojivou nabídku zaměstnání, která se jim naskytne. Výsledkem jsou pak většinou smutek, lítost a deprese.

## 8.2 Starší lidé

Především lidé ve věku 41-50 let mohou prožívat ztrátu zaměstnání tíživěji než ostatní nezaměstnaní lidé. Je to hlavně způsobeno tím, že se obtížně a pomaleji přizpůsobují životu bez zaměstnání, který navíc po letech poctivé práce vnímají jako ponížení a nespravedlnost. Pro některé zaměstnavatele se starší lidé ve srovnání s mladšími jeví jako špatná „investice“, zaměstnavatelé si ale neuvědomují, že starší lidé mají mnohem více praxe a zkušeností a jsou ochotni více pracovat než mladí lidé. Toto postavení může u staršího člověka způsobit pocity nepotřebnosti, nevyužití a nespokojení. Takový člověk se poté může uzavírat do sebe, prožívá pocity sebelítosti, stává se úzkostlivě opatrný, hlídá a promýšlí své jednání a chování. Pokouší se nevytvářet situace, které zavdávají mnohdy důvod k negativnímu hodnocení v očích okolí.

## 8.3 Ženy

Postavení žen na pracovním trhu je nepříznivé a to především z důvodu, kdy zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu. Muži nejsou zatíženi péčí o domácnost a děti a tím pádem jsou i více mobilnější a pohyblivější. Rovněž již nejsou zaměstnavateli vytvářena pracovní místa na zkrácený úvazek, jsou preferována místa na vícesměnný provoz, což matky s malými dětmi nejsou schopny akceptovat. Zaměstnanost žen je celosvětovým problémem, protože je obtížné skloubit mateřské a pracovní povinnosti. Ekonomicky ohrožené jsou v současnosti především neúplné rodiny, které se tak často ocitají v obtížných životních a sociálních situacích.

## 8.4 Zdravotně postižení lidé

U lidí, kteří mají změněnou pracovní schopnost, vstupuje do popředí problém přiměřeného smyslu života a problém pocitu lidské důstojnosti. Zároveň tyto lidé řeší problémy ekonomické, sociální a psychické. Tito lidé však mají stále menší šance k uplatnění se na trhu práce, jelikož se v současnosti klade velký důraz na produktivitu práce a výkon. Na Úřadech práce jsou stále evidovaní delší dobu, než zdraví občané. Dostávají se tak do bezvýhodné životní situace a pro jejich rodiny to znamená starost o nezaměstnaného postiženého

ho rodinného příslušníka. Jejich uplatnění může být např. v chráněných dílnách, kterých je však v současné době nedostatek.

### **8.5 Lidé bez kvalifikace**

Jedná se o největší skupinu dlouhodobě nezaměstnaných. Na trhu práce tvoří zhruba 1/3 celkového počtu nezaměstnaných. Část z nich tvoří i absolventi základních škol, kteří jsou většinou obtížně vzdělavatelni a mají malý zájem o zaměstnání. Patří zde skupina lidí s častým deviantním chováním, pasivitou, apatií, které však souvisí s délkou nezaměstnanosti. Jedná se především o alkoholiky, recidivisty, lidi propuštěné z nápravných zařízení a lidé sociálně nepřizpůsobiví. O jejich práci nebude již takový zájem, jelikož budou stále více vytlačováni levnějšími a přesnějšími stroji. Poté se stanou potenciálním kriminálním problémem celé společnosti.

### **8.6 Romské etnikum**

Většina Romů absolvuje jen základní vzdělání a nezískává již další kvalifikaci, nebo dokonce neukončí ani základní vzdělání. Vzhledem k tomu, že se stále zvyšují nároky na uplatnění pracovní síly na trhu práce, kde výraznou roli sehrává kvalifikace, rozsah a kvalita sociálních dovedností, získává romské etnikum stále obtížněji zaměstnání. Dalším problémem Romů je jejich pracovní morálka a časté fluktuace některých Romů. Z tohoto důvodu odmítají někteří zaměstnavatelé Romy zaměstnávat. V minulosti Romové našli uplatnění v profesích, které vlivem ekonomické reformy procházejí výraznými změnami kvalifikačních požadavků. Jejich šance na uplatnění na trhu práce je minimální, protože Romové žijí podle svých hodnot a vlastních kulturních vzorců chování, ale i pod vysokým tlakem majoritní populace, která je prozatím plně neintegrována.



## II. PRAKTICKÁ ČÁST

## 9 METODOLOGICKÁ ČÁST VÝZKUMU

V praktické části své práce bych chtěla formou kvalitativního výzkumu zjistit, jaký je pohled nezaměstnaných lidí na Veřejnou službu. Jelikož se jedná o nový institut, který byl do praxe zaveden teprve v roce 2009, zajímalo mě, jak nezaměstnaní k této službě přistupují, jak ji vnímají a zda jsou v ní spokojeni. Vycházela jsem při tom z teoretické části práce, kde jsem se z odborné literatury dozvěděla, že u dlouhodobě nezaměstnaných lidí dochází často k sociálnímu vyloučení a jejich pracovní návyky jsou často potlačovány. Zajímalo mě, zda tato nová služba má na nezaměstnané občany pozitivní vliv a zda napomůže nějakým způsobem k opětovnému začlenění nezaměstnaných do společnosti. Jako formu výzkumu jsem zvolila kvalitativní výzkum formou strukturovaného rozhovoru. Rozhovor jsem prováděla s osobami, které mají již s Veřejnou službou zkušenosti, pracovníci sociálního odboru ve Valašských Kloboukách a ředitelem Technických služeb ve Valašských Kloboukách – organizací, která těmto osobám zprostředkovává práci a dohlíží na jejich výkon.

### 9.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaký pohled mají dlouhodobě nezaměstnaní jedinci na Veřejnou službu, jakým způsobem ji přijímají, zda jim nějak napomohla k jejich socializaci ve společnosti. Jak jsou sami spokojeni s odvedenou prací, jestli mají pocit užitečnosti pro společnost, jak se sami cítí a zda je tato služba pro ně k něčemu užitečná.

Hlavní výzkumnou otázkou, na kterou bych v této práci chtěla najít odpověď, jsem si tedy zvolila následující:

*„ Jak nezaměstnaní jedinci vnímají Veřejnou službu a zda jim napomáhá k jejich socializaci ve společnosti? “*

### 9.2 Výzkumná metoda

Kvalitativní výzkum jsem zvolila z toho důvodu, abych se mohla se zkoumaným jevem blíže seznámit, abych se k nezaměstnaným lidem dostala co možná nejlíže a tak poznala jejich chování a přístup k výše uvedenému problému. Dalším důvodem zároveň bylo i množství zkoumaných osob. Jelikož se jedná o novinku, která se teprve v praxi osvědčuje necelý rok, není ani počet klientů nějak zvláště velký. (viz. tabulky č. 8 a 9 a grafy č.2 a 3

na str. 64-65 ). Pro kvalitativní výzkum jsem použila metodu strukturovaného rozhovoru, kterou jsem doplnila o metodu pozorování a studium dokumentů. Domnívám se, že je nyní na místě, abych zde obecně přiblížila znaky kvalitativního výzkumu a výše uvedené metody.

### 9.2.1 Kvalitativní výzkum

Pokud hned v úvodu nahlédneme do jeho historie, může se odvolat na dlouhou tradici, která v sociálních vědách sahá až k jejich počátkům. Jednou z jeho hlavních vývojových linií tvoří terénní výzkum a zvláště pak etnologie, která má své počátky v 15. a 16. století, kdy misionáři, cestovatelé a koloniální úředníci popisovali Nový svět s jeho „primitivními národy“. Jedná se o takový typ výzkumu, při kterém si výzkumník na začátku výzkumu vybere téma a poté vymezí základní výzkumnou otázku. Otázky poté může během výzkumu doplňovat nebo obměňovat a to během výzkumu dat. Proto se také tento typ výzkumu považuje za pružný. Práce výzkumníka je při tomto výzkumu podobná jako práce detektiva, během které se výzkumné otázky vysvětlují a provádí se jejich deduktivní a induktivní závěry. Výzkumník tak pracuje přímo v terénu, kde se seznamuje s novými lidmi. Mezi přednosti tohoto výzkumu patří především to, že výzkumník získává podrobný popis a vhled při zkoumání osob nebo událostí. Výzkum probíhá v jejich přirozeném prostředí, umožňuje studovat procesy, navrhopvat teorie, pozitivně reaguje na místní situace a podmínky, pomáhá při počátečním výzkumu jevů. Obecně řečeno, zaměřuje se především na to, jak jednotlivci nebo skupiny nahlíží na svět a jak ho chápou. Tento výzkum nepoužívá žádné statistické metody a techniky. Nevýhodou tohoto typu výzkumu je to, že analýza dat i jejich sběr jsou časově náročné etapy výzkumu, výsledky jsou pak snadno ovlivnitelné výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.<sup>61</sup>

---

<sup>61</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str. 47-58

### 9.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek jsem zvolila z klientů sociálních odborů ve Valašských Kloboukách a v Brumově-Bylnici. Jedná se o osoby, které jsou dopláceny dávkami pomoci v hmotné nouzi do životního minima. Jedná se o osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané, tzn., že jsou v evidenci déle než půl roku.

### 9.4 Výběr výzkumného vzorku

Volila jsem metodu záměrného výběru, při které jsem vycházela ze získaných informací ze studia literatury a studia dokumentů od pracovníků odboru sociálních věcí. Byl mi poskytnut seznam klientů, kteří jsou více jak půl roku bez zaměstnání a vykonávají veřejnou službu. Následně jsem tyto klienty oslovila a požádala je, zda by byli ochotni se mnou uskutečnit rozhovor. Někteří klienti odmítli, jednalo se většinou o muže, jiní byli zase naopak vstřícní.

Výzkumnou jednotku tvoří devět osob. Vycházela jsem současně z teoretické části bakalářské práce a do výzkumného vzorku jsem zahrnula rizikové skupiny nezaměstnaných jedinců. Ve třech případech se jedná o osoby svobodné, bezdětné, ve dvou případech o matky s nezaopatřenými dětmi, ve čtyřech případech o osoby starší nad padesát let, rozvedené s již zaopatřenými dětmi a v jednom případě o rozvedenou matku se dvěma nezaopatřenými dětmi. Rovněž se zde prolíná jeden případ zdravotně postiženého respondenta, který současně pobírá částečný invalidní důchod, který mu však nedostačuje a je nižší, než jeho životní minimum. Ve třech případech se jedná o lidi, kteří jsou bez kvalifikace, mají dokončeno pouze základní vzdělání.

#### 9.4.1 Etická stránka výzkumu

Všichni vybraní respondenti se výzkumu zúčastnili dobrovolně, bez nároku na odměnu. Účastníci rozhovoru byli před začátkem rozhovoru seznámeni se základními informacemi, které se týkají účelu, cíle a podstaty výzkumu. Celý rozhovor byl zaznamenáván prostřednictvím diktafonu, s čímž byli všichni účastníci předem seznámeni a tento rozhovor se následně uskutečnil s jejich souhlasem. Rovněž byli seznámeni s tím, že rozhovor je anonymní a více nebude pro jiné účely použit. Rovněž byli poučeni a svých právech, a to včetně práva rozhovor odmítnout, nebo kdykoliv během rozhovoru tento ukončit nebo přerušit.

Nahrávky budou poté uchovány u výzkumníka, následně bude provedena transkripce. Znamenatelný materiál bude výhradně použit pro účely tohoto výzkumu. Všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci respondenta, jsou z textu odstraněny, jména jsou záměrně změněná, čímž je anonymita zcela zachována.

#### 9.4.2 Transkripce

Ve své bakalářské práci jsem zvolila techniku doslovné transkripce. Transkripcí se rozumí metoda doslovného přepisu námi získaných dat, nebo-li proces převodu mluveného interview nebo skupinové diskuse do písemné podoby. Mezi techniky transkripce patří doslovná transkripce, komentovaná transkripce, shrnující protokol a selektivní protokol. Tyto techniky se liší především podrobností přepisu. Důležitá místa lze zdůrazňovat podtrháváním, opatřovat komentářem, či vytvářet seznamy. Transkripce rozhovoru by měla proběhnout co nejdříve po provedeném interview, jelikož při pozdějším přepisu a základní analýze se mohou již vytratit některé podstatné detaily. Mluvený projev je možné převést do literárního opisu, který zachovává dialekt pomocí normální abecedy.<sup>62</sup>

#### 9.5 Techniky sběru dat

Metody sběru dat je možné v praxi různě kombinovat, a tak dochází k jejich vzájemnému prolínání, jedná se o tzv. triangulaci. Rozlišujeme např. triangulaci datovou, metodologickou, implicitní, explicitní, teoretickou nebo datovou. Jedná se o to, že je možné více metodami zkoumat stejný sociální jev či daný aspekt a nebo různými metodami se zkoumají různé aspekty jevu, nebo dokonce různé jevy v daném případě. Podle Hendla se jedná o kombinaci různých metod, výzkumníků, osob nebo rozdílných zkoumaných skupin, časových a lokálních okolností a teoretických perspektiv, které se uplatňují při zkoumání určitého jevu.<sup>63</sup>

Ve své práci jsem kombinovala v duchu triangulace tři techniky sběru dat. Pro vlastní výzkum jsem zvolila metodu rozhovoru, pozorování a studium dokumentů.

---

<sup>62</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str. 208-210

<sup>63</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str. 147-148

### 9.5.1 Analýza dokumentů

Dokumenty doplňují data, která jsou získána rozhovory a pozorováním. Za dokumenty se rovněž považují taková data, která vznikla v minulosti a byla pořízena někým jiným než samotným výzkumníkem a sloužila k jinému účelu. Výzkumník musí vyhledat a zabývat se tím, k čemu má přístup a co má k dispozici. Mezi dokumenty náleží: archivní data, osobní a úřední dokumenty, výstupy masových médií a virtuální data.<sup>64</sup>

Zde jsem vycházela především ze současných údajů pořízených ve statistice Úřadu práce ve Valašských Kloboukách, kde jsem analyzovala data, která se týkají současné situace na trhu práce. V důsledku hospodářské krize se rapidně zvyšuje procento nezaměstnaných lidí a tak dochází k situaci, kdy jsou tyto lidé čím dál více ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Rovněž jsem vycházela ze statistických údajů odboru sociálních věcí ve Valašských Kloboukách a v Brumově-Bylnici, které rovněž vypovídají o nárůstu počtu osob, které se ocitají v hmotné nouzi, a jejich příjem se pohybuje na hranici životního minima.

### 9.5.2 Pozorování

Metodu pozorování jsem používala současně při vedení rozhovoru, kdy jsem se zaměřovala na chování jednotlivých respondentů, na jejich mimiku a především na jejich neverbální chování. Ve většině případů jsem v pozorování pokračovala i po ukončení rozhovoru, kdy se většina respondentů uvolnila a chovali se ve většině případů jinak, než během rozhovoru. Zaměřila jsem se rovněž na to, co říkají a především na to, jak to říkají.

*„Nezúčastněný pozorovatel minimalizuje interakci s pozorovanými subjekty a snaží se získat záznam chování jedince, nebo jedinců ve skupině. Hlavní výhodou takového přístupu je, že není tak obtruzivní (vtíravý a nápadný) jako zúčastněné pozorování a není tak ovlivněný citovou angažovaností pozorovatele. Na druhé straně se o některých aspektech, jako jsou postoje účastníků a jejich vnímání, získávají informace obtížněji.“<sup>65</sup>*

---

<sup>64</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str. 204-205

<sup>65</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str. 201-202

### 9.5.3 Rozhovor

Abych získala pohled na Veřejnou službu, a na nezaměstnané jedince z více úhlů, provedla jsem v rámci této výzkumné metody tři druhy rozhovorů. Nejprve jsem hovořila s jednotlivými nezaměstnanými, kteří tuto službu vykonávají, druhý typ rozhovoru jsem provedla s pracovnící sociálního odboru, která je s nezaměstnanými jedinci v kontaktu, komunikuje s nimi v rámci sociálního poradenství a práce. Třetí typ rozhovoru jsem provedla s ředitelem organizace, která práci pro nezaměstnané osoby zprostředkovává. Pro rozhovor s nezaměstnanými jsem použila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Předem jsem si připravila základní otázky, které jsem osobám pokládala ve stejném pořadí. Pro získání požadovaných informací se mi zdál tento typ výzkumné metody jako nejvhodnější, jelikož jsem tak měla možnost respondenta poznat osobně a mohla jsem tak vhodně kombinovat s metodou pozorování. Otázky v rozhovoru jsem se snažila formulovat stručným a jasným způsobem, aby byly pro všechny dotazované srozumitelné. Rozhovory jsem prováděla v průběhu měsíce února a března 2010, délka rozhovorů se pohybovala mezi 10-15 minutami.

Jiný typ rozhovorů jsem provedla se sociální pracovnící odboru sociálních věcí ve Valašských Kloboukách. Volila jsem opět strukturovaný rozhovor, kdy jsem si vytyčila základní výzkumná témata, na základě kterých jsem zvolila otázky do rozhovoru. Rozhovor byl proveden v měsíci březnu 2010, délka rozhovoru trvala přibližně 20 minut, celý rozhovor byl zaznamenáván na nahrávací zařízení z důvodu lepšího záznamu zjištěných dat.

Poslední typ rozhovoru byl připraven pro ředitele Technických služeb ve Valašských Kloboukách, který řídí a koordinuje přijímání klientů, kontroluje provedenou práci a dohlíží na jejich pracovní morálku. Rozhovor byl proveden rovněž v měsíci březnu 2010, jeho délka trvala přibližně 15 minut, rozhovor byl opět zaznamenáván na diktafon.

Podle Hendla se data z takového rozhovoru snadněji analyzují, jelikož je možno jednotlivá témata v přepisu lehce lokalizovat. Takovýto typ rozhovoru je především vhodný, pokud nemáme možnost rozhovor opakovat a máme nedostatek času, abychom se mohli respondentovi věnovat. Možnost použití takového rozhovoru je i v případech vstupního nebo závěrečného rozhovoru při intervenčním programu, kdy je třeba odpovědi srovnávat. Tento

typ rozhovoru se především užívá, pokud je třeba minimalizovat kombinaci kladených otázek respondentovi.<sup>66</sup>

## 9.6 Operacionalizace

Jedná se v podstatě o proces, který je chápán jako cesta od pojmů a teorie k empiricky zjistitelným údajům, ukazatelům nebo znakům.

Otázky do rozhovoru s respondenty vykonávajícími Veřejnou službu

Dílčí výzkumné otázky	Operacionalizace	Otázky do rozhovoru
1. Jaké jsou reakce klientů na stav nezaměstnanosti?	Časové určení délky nezaměstnanosti. Reakce na nezaměstnanost	Jak dlouho jste již bez práce? Jak dlouho pobíráte DPHN? Kdo byl váš poslední zaměstnavatel? Proč jste ukončil/a prac.poměr? Nesl/a jste těžce ukončení prac. poměru? Nesl/a jste těžce, že práci nemůžete sehnat? Co děláte pro to, aby jste práci sehnal/a ?
2. Co je příčinou současného stavu?	Příčina nezaměstnanosti	Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat? Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi? Máte nějaké zdravotní problémy nebo omezení? Máte problémy s alkoholem nebo drogami? Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěl/a dělat?
3. Jaký je vztah nezaměstnaných k práci a penězům?	Hodnotová orientace	Jaký je v současné době váš příjem? Co pro vás znamená slovo peníze?

<sup>66</sup> HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál,2008, ISBN 978-80-7367-485-4, str.173



		<p>Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?</p> <p>Co pro vás znamená slovo práce (obecně)?</p>
4. Bylo by započítí prac. poměru přínosem?	Naplnění očekávání	<p>Co by pro Vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání?</p> <p>Znamenalo by to pro Vás zásadní změnu ve vašem životě?</p> <p>Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?</p>
5. Způsobuje dlouhodobá nezaměstnanost změnu ve vnímání času?	Orientace v čase	<p>Jaký máte nyní režim dne?</p> <p>Máte volný čas?</p> <p>Co děláte ve svém volném čase?</p> <p>Máte nějaké koníčky?</p>
6. Má veřejná služba pro klienty přínos?	Naplnění očekávání	<p>Jak dlouho již vykonáváte veřejnou službu?</p> <p>Co většinou děláte?</p> <p>Jak často pracujete?</p> <p>Přinesla Vám veřejná služba něco pozitivního?</p>
7. Do jaké míry přispívá veřejná služba k socializaci nezaměstnaných?	Zapojení do společnosti	<p>Pomohla Vám Veřejná služba při uplatnění na pracovním trhu?</p> <p>Navázal/a jste nové kontakty?</p> <p>Získal/a jste nové přátele?</p> <p>Kolik hodin ve Veřejné službě měsíčně odpracujete?</p> <p>Máte z vykonané práce dobrý pocit?</p>
8. Jak nahlíží nezaměstnaný na svůj současný život?	Spokojenost se současným stavem	<p>Máte nějaký výhled do budoucnosti?</p> <p>Jste spokojen/a se svým současným životem?</p> <p>Chcete, aby se ve vašem životě něco změnilo k lepšímu?</p> <p>Máte ještě čas si při veřejné službě hledat zaměstnání?</p>

Tabulka č. 4 – Otázky do rozhovoru s respondenty vykonávajícími VS, vytvořila autorka

Otázky do rozhovoru se sociální pracovníci, která vyplácí na odboru sociálních věcí dávky pomoci v hmotné nouzi.

Dílčí výzkumné otázky	Operacionalizace	Otázky do rozhovoru
1. Jsou pracovníce MÚ způsobilé pro svoji práci?	Předpoklady pro výkon povolání, sociální práce s klientem	Jaké je vzdělání pracovníků na sociálním odboru na úseku dávek pomoci v hmotné nouzi?
2. Jsou dostatečné pracovní možnosti pro práci s klienty?	Časový prostor pro práci s klienty	Jaký je počet klientů na sociální pracovníci, kolik dávek měsíčně vyplácí? Jak probíhá sociální práce s nezaměstnanými? Kdo a jak financuje Veřejnou službu?
3. Jaké jsou předpoklady pro výkon veřejné služby?	Podmínky k výkonu služby	Vykonávají Veřejnou službu všichni klienti, kteří jsou příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi? Pokud ne, kdo nevykonává a proč?
4. V čem spočívá práce s osobami vykonávajícími veřejnou službu?	Úloha a postavení sociálního pracovníka při výkonu Veřejné služby	Sestavujete individuální plány pro práci s nezaměstnanými? Používáte nové metody sociální práce s klienty? Pokud ano, jaké ?
5. Jaké jsou pozitiva Veřejné služby?	Dopady na nezaměstnaného	Co podle Vás přináší Veřejná služba nezaměstnaným, jaký má na ně dopad? Jak hodnotíte přínos veřejné služby pro nezaměstnané? Změnil se přístup klientů vykonávajících Veřejnou službu k hledání zaměstnání? Jsou nyní aktivnější?
6. Mají osoby vykonávající Veřejnou službu nějaké výhody oproti ostatním klientům?	Spolupráce se zaměstnavateli a Úřady práce	Spolupracujete se zaměstnavateli, dáváte doporučení dobrým pracovníkům? Co je především motivací pro výkon veřejné služby? V čem spatřujete negativa Veřejné služby?

Tabulka č. 5 Otázky do rozhovoru se sociální pracovníci, vytvořila autorka

Otázky do rozhovoru s ředitelem Technických služeb – organizací města, která zprostředkovává Veřejnou službu

<b>Dílčí výzkumné otázky</b>	<b>Operacionalizace</b>	<b>Otázky do rozhovoru</b>
1. Jaký je přínos Veřejné služby pro zprostředkovatele?	Lidské zdroje	V čem se stala Veřejná služba pro Vás zajímavou? V čem spatřujete její přínos? V čem spatřujete její pozitiva? Má negativní stránky?
2. Jaká je spokojenost s vykonanou prací nezaměstnaných?	Spolupráce s nezaměstnanými, postoje klientů k práci	Jak jste spokojeni s prací osob, kteří pracují ve Veřejné službě? Vykonávají přidělenou práci zodpovědně? Jsou klienti, kteří byli z důvodu porušení pracovní kázně vyloučeni z VS ? Jsou klienti, které jste zaměstnali?
3. Je možné zaměstnat všechny, kteří splňují podmínky?	Kapacitní možnosti	Je tolik práce, aby se mohli zapojit všichni, kteří chtějí Veřejnou službu vykonávat? Nemají stávající zaměstnanci pocit, že jsou pracovně ohroženi? Vynakládáte z Vašich prostředků nějaké finance pro výkon Veřejné služby?
4. Dohlíží někdo na vykonanou práci?	Úloha zprostředkovatele Veřejné služby	Jak probíhá spolupráce s odborem sociálních věcí? Jaká je kontrola nad výkonem práce? Je sestavován nějaký plán práce?
5. Jakou roli hraje dobrovolnost Veřejné služby?	Motivace nezaměstnaných	Hraje důležitou úlohu ve veřejné službě její dobrovolnost a svobodné rozhodnutí nezaměstnaného?

Tabulka č. 6 Otázky do rozhovoru s ředitelem TS ve Valašských Kloboukách, vytvořila autorka

## 10 EMPIRICKÁ ČÁST VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce se zaměřuji na konkrétní osoby, které jsou v současné době nezaměstnané, jsou v evidenci Úřadu práce a pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi dobu delší než půl roku a současně vykonávají Veřejnou službu. Jelikož pracuji na městském úřadě ve Valašských Kloboukách téměř 8 let a před dvěma lety jsem vykonávala agendu nezaměstnaných klientů, proto znám dobře jak taková práce s nezaměstnanými jedinci funguje. Protože v době, kdy jsem na tomto oddělení pracovala, nebyl institut Veřejné služby zaveden, zajímalo mě, jak nezaměstnaní lidé tuto službu vnímají a zda jejím prostřednictvím se znovu zapojili do pracovního procesu, nebo do běžného života ve společnosti. Mnohdy jsem byla svědkem mnoha různých lidských osudů, kdy se lidé ocitali v nesnázích, měli existenční a zdravotní problémy, cítili se ostrčeni a poníženi tím, že přišli o práci. Mnohokrát mi přišel tehdejší systém výplaty sociálních dávek v některých ohledech nespravedlivý a to především vůči lidem, kteří mají snahu pracovat a nejsou za to patřičným způsobem ohodnoceni. Právě tento institut Veřejné služby mě zaujal a zajímalo mě, zda našel v praxi své místo a uplatnění a zda je nezaměstnaným jedincům něčím prospěšný.

### 10.1 Výsledky analýzy dokumentů

Nejprve jsem shromažďovala a analyzovala dokumenty z Úřadu práce ve Valašských Kloboukách, který vede evidenci osob z obou regionů – Valašskoklobucka i Brumovska. Mikroregion Valašské Klobouky zahrnuje obce: Poteč, Mirošov, Smolína, Tichov, Újezd, Vysoké Pole, Drnovice. Do mikroregionu Brumova náleží obce: Sidonie, Svatý Štěpán, Návojná, Nedašov, Nedašova Lhota, Popov a Štítná nad Vláří,

Z těchto dostupných dokumentů bylo zjištěno, že nezaměstnanost v tomto regionu během posledního roku rapidně vzrostla. V důsledku hospodářské krize dochází k úbytku pracovních míst, dochází ke zrušení firem, nebo omezení, či pozastavení výroby. Z této situace pramení ztráta zaměstnání, kterou je v tomto regionu ohroženo čím dál více osob. K překlenutí této neuspokojivé situace a k jejímu zvládnutí je zapotřebí, aby byly u nezaměstnaných osob zachovány pracovní návyky, aby nezačaly propadat do depresí, aby se neuchylovali k alkoholu a jiným návykovým látkám, čímž jsou v současné době tyto osoby

ohroženy. Jedním z cílů, jak této situaci předejít, jsou aktivity Úřadu práce, který nabízí nezaměstnaným osobám následující typy pomoci: Mimo pasivní politiku zaměstnanosti, což jsou vyplácené podpory, jsou z aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) nejčastěji kromě příspěvků na společensky účelná pracovní místa, veřejně prospěšné práce (VPP), využívány rekvalifikace. Součástí opatření APZ jsou rovněž poradenství, která zabezpečuje nebo provádí ÚP.

Mezi nejčastěji realizované rekvalifikace z dělnických profesí patří: svářečské práce, řídicí oprávnění B,C(kurz na rozšíření ŘP z B na C – František Beňo, Val. Klobouky), řídicí motorového vozíku, strojní profese – brusič, soustružník, frézař, obsluha CNC strojů, stavební práce – sádkartonář, podlahář, stavební dělník, lesní dělník – motorová pila, kolový traktor, truhlářské práce, služby – číšník, kuchař, barman, prodavač, masér, kosmetička, nehtová modelář, manikúra, pedikúra, kadeřnice.

Mezi realizované rekvalifikace pro THP činnosti náleží: obsluha počítače, počítačový grafik, účetnictví, projektant v AutoCADu, správce počítačové sítě, administrátor www stránek, mzdová účetní, základy podnikání. Při zařazení do rekvalifikačního kurzu uchazeči o zaměstnání (UoZ) náleží podpora při rekvalifikaci, a to ve výši 60% z průměrného čistého měsíčního výdělku. Úřad práce ve Zlíně, odbor speciálního poradenství a rekvalifikace nabízí dále individuální nebo skupinové poradenské služby a konzultace s odborníky, pomoc při řešení krizové situace nebo hledání nové profesní dráhy. Patří zde především:

Psychologické poradenství - odborná konzultace s psychologem ÚP, týkající se řešení konkrétních problémů klienta, spojená s možností bilanční diagnostiky.

Motivační klub - krátký skupinový poradenský program ke zvýšení motivace, příp. tréninku jednotlivých technik, týkajících se vstupu na trh práce, zejména sebereprezentace, nácvik techniky při přijímacím pohovoru.

Job Club – skupinová poradenská činnost. Motivace a aktivizace účastníků, posílení jejich sebedůvěry ve vlastní potenciál a jeho využití na trhu práce. Orientace na trhu práce, nabídka služeb zaměstnanosti, osobní portfolio, příprava na přijímací pohovor, asertivita a její význam, vlastní aktivity účastníků. Motivační klub a Job Club probíhají v našem regionu ve Valašských Kloboukách.

Bilanční diagnostika - psychologické testy, které umožní uchazeči poznat a využít své schopnosti a dovednosti k dalšímu nasměrování profesní kariéry. V tomto roce bude rovněž realizováno ve Val. Kloboukách firmou PMVIA Vyškov.

Pracovní diagnostika COMDI - komplexní (psychologické, pedagogické a somatické) posouzení osobnosti na základě počítačového zadání. Cílem je vlastní sebehodnocení klienta, provedení analýzy osobnosti klienta a zdravotní diagnostiky ve vztahu k profesní orientaci.

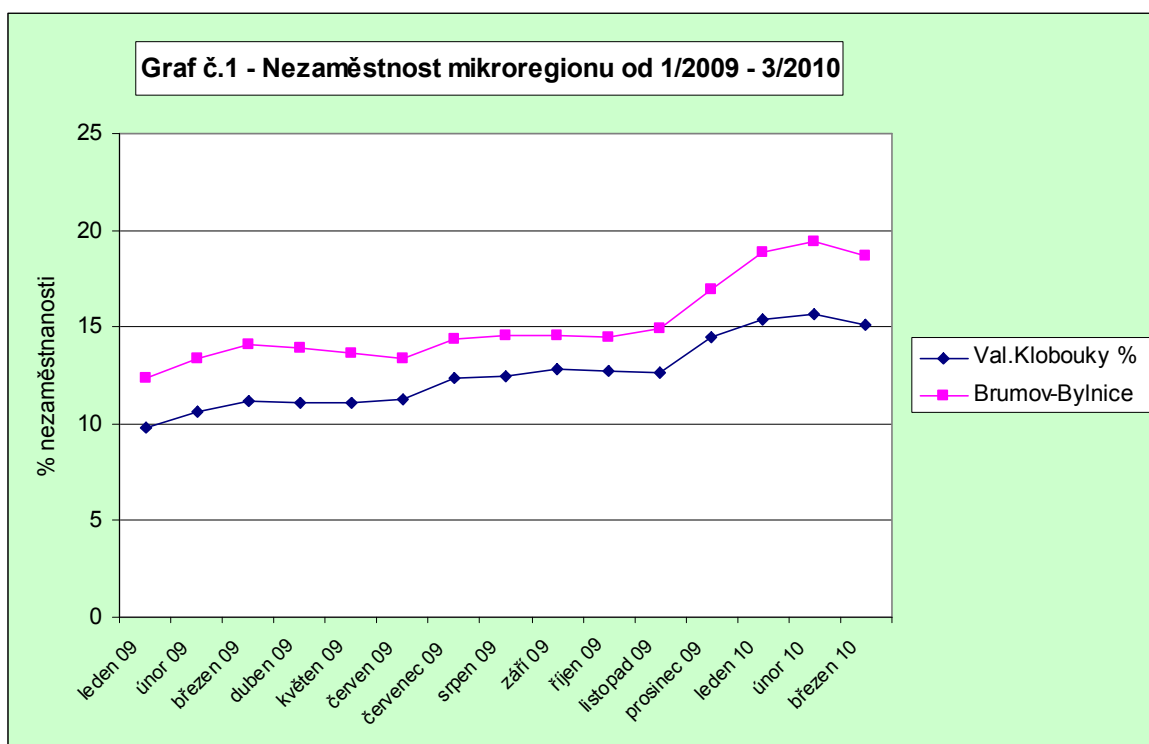
Poradenství k dalšímu profesnímu vzdělávání - zájmové testy, pracovní diagnostiku a další metody, které pomohou v profesní orientaci a v orientaci na trhu práce, výběr vhodné školy, informace o možnosti studia v celé ČR.

Regionální individuální projekty ESF (RIP) - „Šance pro rodiče“ (Probíhá od r. 2009 a nadále trvá). Projekt Šance pro rodiče je určen pro uchazeče o zaměstnání evidované na úřadech práce ve Zlínském kraji, kteří pečují o dítě do 15 let a vracejí se na trh práce. Cílem je poskytnout těmto osobám možnost obnovení, doplnění nebo získání nových znalostí, které jim pomohou najít trvalý pracovní poměr nebo začít s vlastním podnikáním. Projekt obsahuje motivační a vzdělávací aktivity, např. komunikační kurzy, vyhledávání práce na internetu, výuka práce na počítači. Pracovní a odborné zkušenosti, získané v rámci praxe a školení, posílí šance uchazeče na jeho umístění na vhodném pracovním místě. Součástí projektu je také motivace zaměstnavatelů k zaměstnání cílové skupiny. Projekt je uskutečňován ve Zlíně firmou Marlin, s.r.o. Účastníkům s bydlištěm mimo obec, kde projekt probíhá je poskytován příspěvek na dopravu. Na dalších projektech se pracuje.

Podle dostupného internetového zdroje Úřadu práce uvádím v tabulce míru nezaměstnanosti na Valašskokloboucku a Brumovsku v roce 2009 a v I. čtvrtletí 2010. Z uvedených dat vyplývá, že míra nezaměstnanosti se během roku postupně zvyšovala a to v obou mikroregionech v průměru o 3 %. Rozhodně velký podíl zvýšené míry nezaměstnanosti má dopadající hospodářské krize, snižování výroby a propouštění zaměstnanců. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny procentní míry nezaměstnanosti v každém regionu a to v jednotlivých měsících. Tabulku názorně doplňuje níže uvedený graf, který je vytvořený autorem práce na základě zjištěných dat. Z grafu je názorně vidět rapidně vzrůstající míru nezaměstnanosti v obou mikroregionech.

měsíc	1/09	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1/10	2/10	3/10
V.K.	9,8	10,6	11,2	11,1	11,1	11,3	12,4	12,5	12,8	12,7	12,6	14,5	15,4	15,7	15,1
B.B.	12,4	13,4	14,1	13,9	13,6	13,4	14,4	14,6	14,6	14,5	14,9	16,9	18,9	19,2	18,7

tabulkač.7, Vývoj nezaměstnanosti - dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat> [cit.10.4.2010].

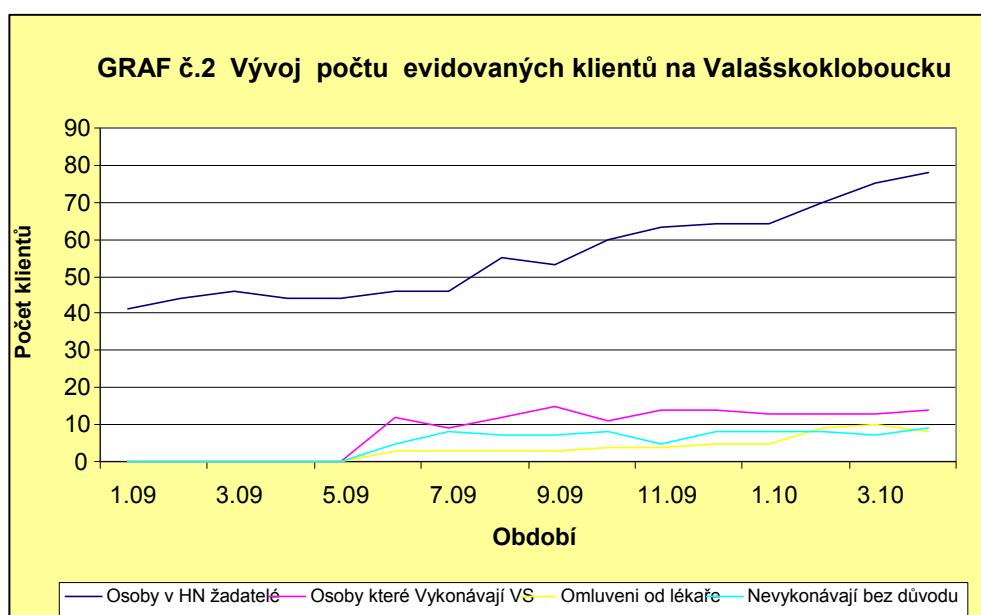


Ze studia dokumentů na sociálních odborech ve Valašských Kloboukách a Brumově-Bylnici byly zjištěny počty evidovaných osob. Jedná se o osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi - příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, nebo mimořádné okamžité pomoci, které vykonávají Veřejnou službu, nebo ji nemohou, např. ze zdravotních důvodů vykonávat, či odmítají vykonávat, bez udání důvodu. Z analyzovaných dat je patrné, že počty osob od počátku roku 2009 do dubna 2010 opět rapidně narůstají. Je rovněž velmi patrný rozdíl mezi nezaměstnaností na Brumovsku, kdy počet klientů je o 100% vyšší. Tento markantní rozdíl je způsoben především dostupností klientů do zaměstnání a rovněž tím, že Brumovsko patří k pohraniční oblasti a není zde již tolik pracovních příležitostí jako na Valašskokloboucku. Přitom jsou tyto regiony od sebe vzdáleny pouhých šest kilometrů. Obě tabulky pro lepší názornost doplňují grafy, které jsou rovněž vytvořené autorem

práce. Modrá křivka nám opět ukazuje zvyšující se míru nezaměstnanosti v jednotlivých měsících. Ostatní křivky ukazují počty osob zaangażovaných do Veřejné služby.

	Osoby v HN žadatelé	Osoby, které vykonávají VS	Omluveni od lékaře	Nevykonávají bez důvodu
Leden 2009	41	-	-	-
Únor 2009	44	-	-	-
Březen 2009	46	-	-	-
Duben 2009	44	-	-	-
Květen 2009	44	-	-	-
Červen 2009	46	12	3	5
Červenec 2009	46	9	3	8
Srpen 2009	55	12	3	7
Září 2009	53	15	3	7
Říjen 2009	60	11	4	8
Listopad 2009	63	14	4	5
Prosinec 2009	64	14	5	8
Leden 2010	64	13	5	8
Únor 2010	70	13	9	8
Březen 2010	75	13	10	7
Duben 2010	78	14	8	9

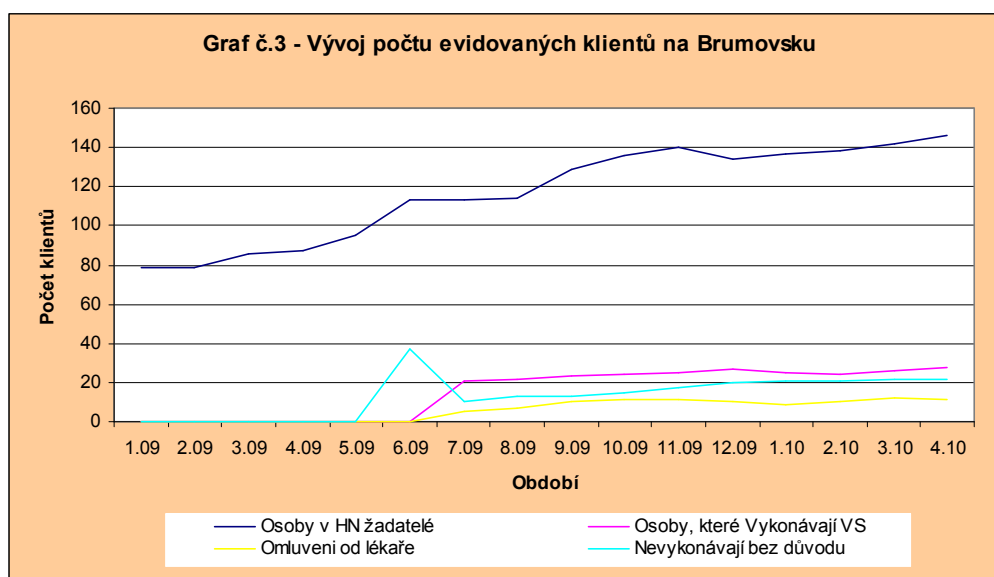
Tabulka č.8: Počty osob v evidenci na sociálním odboru ve Val. Kloboukách





	Osoby v HN žadatelé	Osoby, které Vykonávají VS	Omluveni od lékaře	Nevykonávají bez důvodu
Leden 2009	<b>79</b>	-	-	-
Únor 2009	<b>79</b>	-	-	-
Březen 2009	<b>86</b>	-	-	-
Duben 2009	<b>87</b>	-	-	-
Květen 2009	<b>95</b>	-	-	-
Červen 2009	<b>113</b>	0	0	37
Červenec 2009	<b>113</b>	21	5	10
Srpen 2009	<b>114</b>	22	7	13
Září 2009	<b>129</b>	23	10	13
Říjen 2009	<b>136</b>	24	11	15
Listopad 2009	<b>140</b>	25	11	17
Prosinec 2009	<b>134</b>	27	10	20
Leden 2010	<b>137</b>	25	9	21
Únor 2010	<b>138</b>	24	10	21
Březen 2010	<b>142</b>	26	12	22
Duben 2010	<b>146</b>	28	11	22

Tabulka č.9: Počty osob, které jsou v evidenci na sociálním odboru v Brumově-Bylnici



Počty klientů se pohybovaly ve Valašských Kloboukách od ledna 2009 do dubna 2010 v počtech 41-78 klientů, v Brumově-Bylnici od 79-146 klientů. Z obou grafů je jasně vidět, že v průběhu roku 2009 počet klientů, kteří pobírali dávky, jasně stoupal. Zvyšující počet byl spojen s masivním propuštěním klientů počátkem roku 2009, v letních měsících byl zaznamenán rapidní vzrůst nezaměstnanosti, a to z důvodu, že těmto klientům již vypršela půlroční podpůrná doba na Úřadě práce, kdy tito klienti pobírali podporu v nezaměstnanosti. Další navýšení klientů bylo zaznamenáno počátkem roku 2010. K dalšímu předpokládanému nárůstu klientů bude pravděpodobně docházet opět v letních měsících roku 2010, kde se opět odrazí propouštění zaměstnanců koncem roku 2009. V tabulce jsou dále uvedeny počty klientů, kteří v průběhu roku vykonávali veřejnou službu, dále klienti, kteří službu nevykonávali a byli řádně omluveni – doložili lékařské potvrzení z důvodu nemoci, či těhotenství, a dále počty klientů, kteří bez omluvy odmítli Veřejnou službu nastoupit. Dle sdělení pracovnice se jedná o klienty, kteří jsou již dlouhou dobu v evidenci Úřadu práce, mnohdy i po dobu 15 let. Jedná se většinou o klienty, kteří jsou sociálně nepřizpůsobiví, požívají alkoholické nápoje, jsou nespolehliví, bez domova, vyznačují se většinou asociálním chováním. O práci nejeví žádný zájem, nehodlají odpracovat ani minimální počet hodin. Po ½ roce pobírání dávky pomoci v hmotné nouzi, klesl automaticky příjem těchto osob na existenční minimum, na částku 2020 Kč. Ostatním osobám, které odpracovaly stanovený počet hodin, byl jejich příjem navýšen podle zákona.

## 10.2 Výsledky pozorování

Při prováděných rozhovorech jsem pozorovala chování a vystupování jednotlivých respondentů, jejich verbální i neverbální chování a jednání. U některých je již ze záznamu rozhovoru patrné, že odpovídali velmi stručně a odměřeně. Většinou tak působili všichni respondenti, kteří měli zjevně trému při použití diktafonu. U většiny z nich po vypnutí nahrávání bylo vidět jakési uvolnění a někteří si i nahlas oddychli. Poté se ještě většina z nich rozpovídala o svých současných problémech s hledáním práce. Dalo by se říci, že během tohoto neřízeného rozhovoru byla většina respondentů uvolněná. Rovněž byli rádi, že se někdo zajímá o jejich problémy a mohou se takto vyprávět a těší je, že je někdo vyslechne. Rovněž byl znatelný rozdíl mezi rozhovory, které byly prováděny na sociálním odboru, a které v domácnostech klientů. Tady jsem rovněž zjistila, jak je důležité aktivní naslouchání klientům a především empatie a porozumění.

### 10.3 Výsledky rozhovorů

Ve své práci jsem za pomoci dílčích výzkumných otázek hledala odpověď na hlavní výzkumnou otázku. V rámci rozhovorů jsem uskutečnila rozhovor s devíti osobami, které jsou v současné době dlouhodobě nezaměstnané a současně vykonávají Veřejnou službu. Rovněž jsem uskutečnila rozhovor se sociální pracovnící sociálního odboru, která těmto osobám vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi a zároveň dohlíží na to, kteří klienti by měli Veřejnou službu již vykonávat. Poslední typ rozhovoru byl uskutečněn s ředitelem Technických služeb ve Valašských Kloboukách.

#### 10.3.1 Výsledky rozhovorů s osobami vykonávajícími Veřejnou službu

V přílohách č. I-IX této práce jsou uvedeny anonymizované přepisy rozhovorů. Výsledky výzkumu metodou rozhovoru jsem strukturovala podle dílčích výzkumných otázek.

##### 1. Jaké jsou reakce klientů na stav nezaměstnanosti?

Z rozhovorů vyplynulo, že respondenti jsou většinou bez práce více jak dva roky, jejich reakce na výpověď ze zaměstnání byla zpočátku apatická, každého to nějakým způsobem zasáhlo. Jak např. uvádí respondenti, „...*Jo, psychicky strašně, úplně mňa to mrzelo...*“, „...*nesla jsem to těžce, protože sem se bála, že nebudu mít dostatek peněz.*“, „*Velice to nesu jako ponížení a zároveň i z finančních důvodů.*“

##### 2. Co je příčinou současného stavu?

Ve většině případů se jedná o nedostatek pracovních míst na trhu práce. Pokud by se místa našla, chybí většinou potřebná kvalifikace, a to zvláště u starších ročníků, především u osob, které byly zaměstnány např. 20 let v místním podniku, který se zrušil. Právě pro takové osoby je v současné době velmi problematické nalezení vhodného pracovního uplatnění. Rovněž i respondentky s malými dětmi, většinou se jedná o samoživitelky, mají problém s nalezením vhodného pracovního místa, jelikož je každý odmítne zaměstnat na zkrácenou pracovní dobu. Jak uvádí jejich výpovědi: „*Protože mám dvě děti. A na poloviční úvazek Vás nikdo nechce.*“, „...*ale tak kvůli té malé, většinou jsou to na tři směny a kdo s tím děckem bude.*“

##### 3. Jaký je vztah nezaměstnaných k práci a penězům?

Ze všech výpovědí shodně vyplynulo, že peněz a práce si nezaměstnaní lidé váží a je vidět, že je to pro ně v současné době prvořadý problém. Jejich příjem se pohybuje na hranici životního minima, většinou se jedná o částku 3126 Kč. Peníze považují za: *„chleba a život, přežití, prostředek k žití, svobodu a nezávislost, že si člověk za ně pořídí, co potřebuje a spokojenost v rodině.“* Hodnota práce spočívá pak podle nich v: *„uplatnění, seberealizaci, zabavit ruce, že si můžu vydělat a za druhé být mezi lidma, a postarat se o své blízké,... když dělám práci, kterou mám ráda mě velice naplňuje, ...zaměstnání rovná se peníze, peníze rovná se jídlo, ...že člověk nevypadá jak lump,...no tak, že nesedíte doma zbytečně, nehledíte z okna, pracujete, zabavíte sa, přes deň, že , a máte radost z toho co, z té vykonané práce. Že se vám daří.“*

#### **4. Bylo by započítání pracovního poměru přínosem?**

Všichni z dotázaných respondentů shodně uvedli, že se práci nevyhýbají a rozhodně by přivítali, kdyby mohli opět do zaměstnání nastoupit. Pro všechny by to znamenalo zásadní změnu v jejich životě: *„...tak to by bylo určitě pro mňa spokojenost, ...dobré by to bylo, ... tož určitě, jo, já si myslím, že jo. Mohla bych jí koupit co by chtěla, kdybych byla dobře placená, měla by, co chce, ...konečně bych sa měla fajn a líp, ... No měla bych jistotu životní, že se možu postarat o sebe a svého nemocného syna, ... Rozhodně, když člověk je celé dny sám, tak už mu to leze na mozek, chtěla bych to změnit, ... no tak dostat sa mezi lidi, a tak, ... měla bych vyplněný den, nemosela bych jenom tak chodit od ničeho k ničemu, že. Nikdo z dotázaných neviděl v započítání pracovního poměru ztrátu svobody, pro všechny by to byl pouze pozitivní přínos.*

#### **5. Způsobuje dlouhodobá nezaměstnanost změnu ve vnímání času?**

Nejhorším problémem je pro respondenty nuda a nicnedělání, peníze stavějí až na další příčku ve svém žebříčku hodnot. Většinou chodí od ničeho k ničemu, snaží se prostě čas zabít, aby jim den co nejrychleji utekl, stále však nemají na nic čas, jelikož jsou stále vytížení, buď čtením, nebo luštěním křížovek, většinou už nemají žádné koníčky, které měli v minulosti, většinou jen přežívají ze dne na den, jak se dá. Většinou všichni mají zkreslený pohled na vnímání času. Odpovědi na otázku koníčků zněly: *„Tak, dřív sem měl a teďka už jako není čas na to, jako starosti takové... no,...většinou sleduju televizu a nebo něco malého kolem baráku..., chodím sa ptat na prácu..., su doma, nic, sháním prácu, ...v létě si chystám dřevo na zimu, jezdím na pracák a na sociálku, .... Koníčky mám, určitě, ale*

*v dnešní době je potřeba si všechno skoro platit, takže nemám takovou možnost jako ostatní lidé, kteří jsou zaměstnaní.*

### **6. 7. Má veřejná služba pro klienty přínos? + Přispívá veřejná služba k socializaci nezaměstnaných?**

Většina klientů se s Veřejnou službou setkala od měsíce června 2009, tedy 10 měsíců mají zkušenosti s touto „novinkou“. Všichni se snaží odpracovat maximální počet hodin, což je 30 hodin v měsíci. Všichni pracují pod Technickými službami, dělají většinou úklidové práce, čistí chodníky, sbírají odpadky, okopávají záhonky, natírají lavičky, dělají výkopové práce, v zimě odklízí sníh, dělají údržbu chodníků. Přínosem je pro ně rozhodně navázání nových kontaktů s ostatními klienty: *„Tak našly sme hromadu známých, to za první, a to sa pak člověk nenudí a fakt něco dělá. A mňa by to bavilo, kdyby to bylo každý den, kdyby sme měli volno, tak proč ne, aj ta pracovná doba vyhovuje, je tam, jako dobré, je to tam paráda,... dostal jsem konečně, nebo dostanu sa z baráku, ...áá člověk je mezi lidma a připadá si tak, že jako može udělat něco užitečného,.... Určitě, určitě, máte tam aj kamarády různé, že a vidíte to zametené město a nenudím sa doma, a tak...“*, nová přátelství: *„jako seznámila sem sa s panima, které sú na tom podobně jako já, dost si vykládáme o svojích problémech, každá si stěžuje, že by si ráda vydělala“*, a především pocit užitečnosti: *„Ano, ano, no když sa podívete, třeba sme zametali tady to náměstí kolem parku, a když idu třeba z obchodu a vidím jak je to pěkné čisté, tak jako hřeje mňa to, že sem to dělala. Jo, jo, příjemný pocit,... Anoo, jo, je to celkem zajímavé, su rád, že sa dostanu do města..., No, mám dobrý pocit. Ano je to radost, když možete dělat a třeba čistit to město a vidíte jak je to čisté všecko. A dobrý pocit, no, ...no, su tam velice šťastná.“* Co se týká uplatnění na pracovním trhu, uvádí jedna z respondentek: *„No, pomohla, protože potom sem pracovala na Technických službách a měla sem aj víc peněz od toho a také tam bylo víc práce. No šest měsíců sem tam pracovala.“*

### **8. Jak nahlíží nezaměstnaný na svůj současný život?**

Z devíti dotázaných respondentů jsou tři spokojeni se svým současným životem. Ostatní nahlíží na svůj život negativně, chtěli by svůj život změnit: *“... No tak to bych ani neřekl, ted'ka née poslední rok, dva..., ... Ne, ne, určitě bych chtěla jako to, to stále zaměstnaní. Právě v tom je ten velký problém, ...ne se svým současným životem nejsem moc spokojená...“* Největší problém v jejich životě spočívá v tom, že jsou bez zaměstnání. Jsou pře-

svědčení o tom, že pokud najdou práci, bude jim na světě líp: „*Ano, tak celkově že, to je všechno od té práce teďka už odvislé, když není práce tak tak nejsou peníze a celkově to za moc nestojí... No, hrozně bych si chtěla najít tu práci, a byla bych potom šťastnější.... Chtěla bych to zaměstnání, to vidím zaměstnání, vydělat si prostě na svoje potřebné věci a abych sa mohla za tým nemocným synem, ... Jenom aby byla práce...,... no tak nějaké ty peníze třeba větší a to zaměstnání nějaké malé třeba, stačilo by, no, aj poloviční úvazek ... kdybych měla tu stálou práci, že by mně to hodně pomohlo aj psychicky, jako že sa tady člověk neužívá, že si nemá jak vydělat, a takové , ... tak tu práci nějakou a měla sa dobře, aj holky, to je všechno.“*

### 10.3.2 Výsledky rozhovorů se sociální pracovnící

#### 1. Jsou pracovníce MÚ způsobilé pro svoji práci?

Podle zákona č. 108/2006 Sb. musí mít pracovníce na úseku dávek pomoci v hmotné nouzi předepsané vzdělání. Jedná minimálně buď o vyšší odborné vzdělání, či bakalářské vzdělání v oblasti sociální práce nebo sociální politika. Vyjímky se mohou vztahovat na pracovníce s dlouholetou praxí, které v době účinnosti zákona dovršily 50 let věku. Rozhodně však nejsou oprostěny od toho, aby si své vzdělání neustále prohlubovaly a doplňovaly na různých školeních. Zákonnou povinností je účast na školeních v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok.

#### 2. Jsou dostatečné pracovní možnosti pro práci s klienty?

„...co se týká naší agendy, tak při práci s nezaměstnanými se jedná vlastně o prvotní rozhovor, zjištění situace, sociální poradenství. Mnohé rodiny např. neví o jaké dávky a na jakém úřadě mohou žádat. Pak vlastně s nima počítáme částku živobytí, popřípadě dáme klientovi tiskopisy k vyplnění žádosti o dávky v hmotné nouzi. Součástí posouzení nároku na dávku je i sociální šetření v rodině, kde je i více prostoru k osobnímu rozhovoru. Nezaměstnaní klienti pobírající dávku v hmotné nouzi dokládají každý měsíc tzv. aktivní kroky, kde uvedou, zda a kde se zajímali o zaměstnání. A další důležitou složkou práce s nezaměstnanými je od loňského roku také veřejná služba.“ Pokud dále vycházím se zjištěných skutečností, na pracovníci připadá 55 klientů, v průměru má měsíc 21 pracovních dnů, tj. na 1 den připadá na pracovníci 2,6 klienta, což předpokládám, že je dostatečná časová rezerva pro sociální práci.

### 3. Jaké jsou předpoklady pro výkon VS ?

*„... Veřejná služba se týká klientů, kteří pobírají příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců. Toto se netýká klientů, kteří sice pobírají příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců, ale jsou buď invalidní ve třetím stupni, poživatelem starobního důchodu, mají příjem z výdělečné činnosti, pobírají podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, peněžitou pomoc v mateřství, nebo rodičovský příspěvek nebo jsou v pracovní neschopnosti. Veřejná služba není pro klienty povinná, je to vlastně na jejich rozhodnutí jestli ji chtějí vykonávat, takže se setkáváme se i s klienty, kteří se rozhodnou veřejnou službu nevykonávat a raději pobírají dávku jen ve výši toho existenčního minima...“*

### 4. V čem spočívá práce s osobami vykonávajícími veřejnou službu?

*„Mezi nejdůležitější složky práce s klienty patří empatie, schopnost pochopit a porozumět tomu klientovi, naslouchání, kdy se klient mnohdy potřebuje hlavně i vypovídat. Při práci s nezaměstnanými je potřeba jednat citlivě, v době propouštění jsou lidé i podráždění, je potřeba jim dát také dostatek informací, aby věděli, kam se mohou obrátit a jaké mají další možnosti, a tady je výhodou právě i to sociální šetření, kde se vlastně klient v domácím prostředí dokáže více otevřít a uvolnit. ...každý měsíc nám dokládají vlastně aktivní kroky, kde zaznamenávají svou snahu najít zaměstnání.“*

### 5. Jaké jsou pozitiva Veřejné služby?

*„...Vedle možností zvýšení příjmu, při odpracování třiceti a více hodin za měsíc, má hlavní pozitivum v tom, že klienti jsou teda mezi lidmi, mají větší možnost komunikace s těmi spolupracovníkama, vytváří si jakýsi denní řád a pracovní návyky. Pro nezaměstnané je to také potencionální možnost dalšího zaměstnání. Už třeba se dvěma klienty se nám stalo, že kteří vykonávali tu veřejnou službu, byla uzavřena pracovní smlouva. Při práci na veřejné službě mají větší možnost získat nabídku k zaměstnání....“*

### 6. Mají osoby vykonávající VS nějaké výhody oproti ostatním klientům?

*„...hodně klientů, kteří vykonávají tuto veřejnou službu, mají zájem získat tuto práci na pracovní smlouvu. Tím, že si vytvoří určitý pracovní řád mají lepší schopnost i adaptace na případné zaměstnání, při dokládání aktivních kroků je zřejmé, že práci shání, jejich přístup k hledání zaměstnání je lepší i v tom, že už překonali takový ten počáteční krok, kdy člověk, který je třeba roky doma se bojí jak zvládne ten nástup do zaměstnání, jak si osvojí pracovní návyky a lidé pracující tuto veřejnou službu jsou dopředu.“*

### 10.3.3 Výsledky rozhovorů s ředitelem Technických služeb

#### 1. Jaký je přínos Veřejné služby pro zprostředkovatele?

Podle ředitele se jedná o velké pozitivum, jelikož společně s pracovníky, kteří veřejnou službu vykonávají, odvedou mnohem více práce za poměrně nižší náklady. „...že pokud máme více práce a ostatní naši zaměstnanci nestíhají, velmi nám tito lidé vypomohou s úklidem města,... pokud je třeba i vypomoci při nejrůznějších výkopových pracích, můžeme zapojit i statnější osoby to tohoto procesu... rozhodně dále ředitel spatřuje i pozitivum v postoji u ostatních lidí, kteří mění pohled na dlouhodobě nezaměstnané klienty: „...že hlavně aj berů jináč ty nezaměstnané. Dívajů sa na ně včil trochu jiným pohledem, že sa aj snažija, že jenom neberů ta peníze od státu zadarmo, že sů aj k nečem užiteční a prospěšní. Přínos se to rozhodně nemalý.

#### 2. Jaká je spokojenost s vykonanou prací nezaměstnaných?

Z rozhovoru bylo zjištěno, že pokud mají zkušenosti s vykonanou prací, zapojují se všichni aktivně, práci odvádějí zodpovědně a je na ně spolehnutí. „...Je vidět, že lidé si práci cení a že si jí i váží. Rozhodně ze začátku bylo vidět, že se o práci předhání. Ted' se už naučili, seznámili s prostředím, tak dělají to zodpovědně, ... je vidět že se umí také k té práci postavit a odvedou docela kus dobré práce.“

#### 3. Je možné zaměstnat všechny, kteří splňují podmínky?

Prozatím není za strany nezaměstnaných tak velký zájem o Veřejnou službu, někteří jsou omluveni z jejího výkonu lékařem, jiní zase pracovat nechtějí, stačí jim částka existenčního minima. S těmi, kteří v současné době službu vykonávají, není prozatím problém s jejich umístěním. Takže kdo chce pracovat, může se bez problémů zaevidotat. V současné době není problém v počtu nezaměstnaných jedinců. Dle slov ředitele: „... V současné době je stále co dělat...“

#### 4. Dohlíží někdo na vykonanou práci?

„...No, tak máme jednoho určeného parťáka, je to náš stálý zaměstnanec, který na ně dohlíží a kontroluje, jak přidělenou práci udělali. Rozhodně je to dobré, musí vědět, že mají nějaké povinnosti, které musí splnit a podle toho jsou za to také ohodnoceni.

#### 5. Jakou roli hraje dobrovolnost Veřejné služby?



Z rozhovoru vyplynulo, že pracovníci se rozhodně práce nebojí, jsou vděční, že mohou nějakou práci vykonávat, dělají ji dobrovolně a jsou za ni rovněž i ohodnoceni. „...ti kteří chtějí dělat, tak odvedou práci mnohem lépe a mnohem kvalitněji a jsou poté za to i nějakým způsobem odměněni. A to si myslím, že je rozhodně na místě, aby tomu tak bylo, a měli možnost si vybrat a rozhodnout se podle sebe.“

### 10.3.4 Shrnutí výsledků rozhovorů

Metodou rozhovorů jsem chtěla dospět k zodpovězení hlavní výzkumné otázky, kterou jsem již uvedla v kapitole 9.1 Cíl výzkumu. Za účelem zodpovězení hlavní výzkumné otázky jsem si připravila několik dílčích výzkumných otázek, jejichž odpověďmi jsem chtěla získat celkový pohled na nezaměstnané jedince a především na to, jak Veřejnou službu vnímají. Výsledky výzkumu potvrzují, že zavedení Veřejné služby má jak pro samotné nezaměstnané, tak pro město, ale i pro Technické služby nemalý význam. Většina osob, které tuto službu vykonávají, jsou spokojení, služba je pro ně velkým přínosem. Jedním z milých překvapení pro mě bylo, že lidé stavějí na první místo pocit užitečnosti a seberealizace, před vidinou vyššího příjmu. Tím, že je jim umožněno jakési zapojení do pracovního procesu, se cítí užiteční, mají pocit, že za sebou nechají kus odvedené práce, která je prospěšná nejenom pro ně, ale i pro jiné občany města a v neposlední řadě i pro město samotné. Stejný pohled na věc má i sociální pracovníce, která je s klienty téměř v každodenním kontaktu. Lidé, kteří službu vykonávají, se jí jeví jako aktivnější při hledání dalšího zaměstnání, více se zapojují a komunikují. Oproti ostatním klientům jsou podle ní již krok popředu. Rovněž z pohledu ředitele Technických služeb se stala služba přínosnou pro město i pro samotné nezaměstnané. Na co dříve nepostačovaly pracovní síly, dnes mohou vykonávat tito klienti. Město a okolí tak působí lepším dojmem, je udržované a tudíž je i větší spokojenost občanů. Nedívají se již na nezaměstnané „přes prsty“, váží si jejich odvedené práce.

### 10.3.5 Závěr výzkumného šetření

Cílem bakalářské práce bylo zodpovědět na výzkumnou otázku, jak nezaměstnaní vnímají Veřejnou službu a zda jim napomáhá k jejich socializaci ve společnosti. Ze studia dokumentů bylo zjištěno, že ve zkoumaných mikroregionech Valašska nezaměstnanost stále roste, a tím je stále více lidí ohroženo, že se dostanou do „bludného kruhu“ nezaměstnanosti a budou tak ohroženi vyčleněním ze společnosti. Je tudíž důležité, aby v době jejich nezaměstnanosti byly jejich pracovní návyky stále uchovány, ať už prostřednictvím Veřejné služby, nebo aktivit poskytovaných Úřady práce. Je důležité, aby se tak upevňovaly a posilovaly jejich pracovní návyky a mnohdy se i sami nevyčleňovali na okraj společnosti, aby využívali možností rekvalifikací, a tím se tak přibližovali k novým pracovním možnostem a příležitostem.

Lidé, kteří v současné době Veřejnou službu vykonávají, ji vnímají velmi pozitivně. Jednak z důvodu, že si připadají užiteční, a hlavně se doma nenudí, mají tak prostor pro seberealizaci. Nemalým přínosem je pro ně i to, že si našli nové přátele, kteří jsou na tom stejně jako oni a mají tak možnost si o svých problémech a starostech více popovídat a zjistit, že „v tom“ nejsou sami. Veřejnou službu vnímají současně i jako přínos pro město a jeho okolí, kdy oni sami mají možnost se podílet na jeho zkrášlování a úpravách. Některým osobám se rovněž prostřednictvím této služby podařilo navázat nové pracovní uplatnění. Lidé jsou rovněž i více aktivnější při hledání zaměstnání, více se snaží najít nové pracovní místo. Oproti nezaměstnaným, kteří službu nevykonávají, jsou v mnoha ohledech popředu.

## ZÁVĚR

Člověk si během svého života stanovuje svůj žebříček hodnot. Mezi tyto hodnoty patří například zdraví, štěstí, dostatek peněz, rodinné zázemí, dobré postavení v práci, dobré auto, dobré bydlení a mnohé další. Tyto hodnoty se však během života mohou různým způsobem měnit, a to v závislosti na podmínkách a změnách, kterými člověk prochází. Tyto jej pak následně ovlivňují v dalších životních fázích. Jednou z těchto změn, která tak může viditelně zasáhnout do života člověka je i nezaměstnanost.

Tím, že jsem měla možnost hovořit s lidmi, kteří se zcela nedobrovolně ocitli v roli nezaměstnaného, jsem se zamyslela, jak bych asi v současné době zvládla podobnou situaci já. Ne všichni však máme rovné možnosti a tím vytvořeny předpoklady pro získání pracovního uplatnění. Mezi nejvíce ohrožené skupiny nezaměstnaných patří matky s malými dětmi, starší lidé po padesáti letech věku, mladí lidé po ukončení studia. Samozřejmě pokud tito lidé nemají ještě navíc patřičnou kvalifikaci, je jejich realizace na trhu práce minimální.

Dle mého názoru je velmi přínosné, že novela zákona O pomoci v hmotné nouzi zavedla institut Veřejné služby do svého obsahu. Nezaměstnaní lidé si tak jejím prostřednictvím uchovávají své pracovní návyky, pocit důležitosti a zůstává jim zároveň jakási zodpovědnost k sobě samému, i ke svým blízkým, je u nich zachována struktura a režim dne, což je pro nezaměstnaného jedince velmi důležité. Lidé v hmotné nouzi tak mohou projevit snahu a zájem o řešení své osobní situace, zároveň si tak mohou uchovat své pracovní dovednosti a návyky, nedochází pak k jejich vyčlenění z kolektivu a ze společnosti, nejsou tak odsunuti na její okraj. Je samozřejmě na lidech, aby se snažili si práci zajistit. Samozřejmě se jedná i v mnoha ohledech o přínos pro město a to především v údržbě zeleně a okolního prostředí, čistoty chodníků, silnic a přilehlých prostor. Tyto práce se tak kladně podepíší na vzhledu toho kterého města. Rozhodně je v zájmu obce, aby umožnila těmto osobám podílet se na činnostech, které tak přinesou užitek nejen obci, ale i osobám dlouhodobě setrvávajícím ve stavu hmotné nouze. Umožnit jim výkon veřejné služby je pro ně tak vstřícným krokem. Všechno rozhodnutí je však na samotných klientech, zda nabídku veřejné služby využijí, či nikoliv. Záleží už jen na nich, zda svůj příjem zvýší, nebo se spokojí s částkou existenčního minima.

Jaký je přínos výzkumného šetření pro praxi?

Dle mého názoru je třeba, aby byl každý člověk vnímán v celé své životní historii, a podle toho bylo také k němu přistupováno, jednáno a nadále pracováno. Rozhodně budou výstupy z rozhovorů a studia dokumentů poskytnuty Městským úřadům, odborům sociálních věcí a osobám, které s klienty v hmotné nouzi pracují. Ukázalo se, že lidé, kteří tuto službu již vykonávají, k ní mají kladný postoj, tato služba je oslovila a stala se pro ně přínosem. Pracovníci tak rovněž mohou jejich zkušenosti a názory poskytnout jiným, nově nastupujícím klientům a v mnoha případech využít v další sociální práci s novými klienty. Mohou tak rovněž využít výsledků rozhovorů a pozorování, které je v nemalé míře obohatí o nová poznání, a to především v tom, že jejich práce má smysl, je užitečná a přínosná, především pro lidi, kteří se ocitají na hranici chudoby. Rozhodně má nemalý přínos i zjištění, že klienti berou tuto službu pozitivně, a že jim v mnoha případech napomáhá k jejich opětovnému zapojení do společnosti.

**SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**

BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8.

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4.

HEITLINGEROVÁ, A., TRNKOVÁ, Z., *Životy mladých pražských žen*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1998, ISBN 80-85850-56-7.

JANOŠKOVÁ, K. (ed.) *Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách. Sborník studijních textů pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory pověřené koordinační činností*. OU Ostrava: PITSTOPMEDIA, 2007. ISBN 978-80-7368-229-3.

KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v české republice*. Praha: Oeconomica 2007, ISBN 978-80-245-1302-7.

KLIMENTOVÁ, E., ŽÁČEK, Š. *Sociální politika II*, Olomouc: UP 2004, ISBN 80-244-0788-4.

KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997, ISBN 80-85963-33-7.

LUKÁČOVÁ, A. a kol. *Program Nová Šance – jak pracovat s nezaměstnanými, zkušenosti, metodika*. Brno: agentura Motiv P s.r.o. 2007, ISBN 978-80-239-9305-9.

MAREŠ, P. *O chudobě v české a slovenské společnosti, Sborník z konference s mezinárodní účastí*. Brno: MU, 1995, ISBN 80-210-1245-5.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-86429-08-3.

SIROVÁTKA, T. *Marginalizace na pracovním trhu: příčiny diskvalifikace a selhávání pracovní síly*, Brno: MU, 1997, ISBN 80-210-1716-3.

SIROVÁTKA, T., ŘEZNÍČEK, I. *Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť*. Brno: MU, 1995, ISBN 80-210-1246-3.

METODICKÝ MANUÁL : *Obecný vzdělávací systém pro úředníky místních samosprávných orgánů*, Praha: VŠ ekonomická, PHARE CZ 0209-02-01-005.

**Použitá legislativa:**

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Zákon č. 326/2009 Sb., o podpoře hospodářského růstu a sociální stability.

Mezinárodní pakt OSN o hospodářských, sociálních a kulturních právech – vyhlášen pod č. 120/1976 Sb.

Evropská sociální charta – vyhlášena pod č. 14/2000 Sb.m.s.

**Internetové zdroje:**

[www.ceskaghetta.cz](http://www.ceskaghetta.cz)

[www.mpsv.cz](http://www.mpsv.cz)

[www.portal.mpsv.cz](http://www.portal.mpsv.cz)

[www.valasskeklobouky.cz](http://www.valasskeklobouky.cz)

[www.wikipedia.cz](http://www.wikipedia.cz)

**SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK**

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPHN	Dávky pomoci v hmotné nouzi
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HN	Hmotná nouze
MÚ	Městský úřad
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
RIP	Regionální individuální projekt
ŘP	Řidičský průkaz
THP	Technicko-hospodářský pracovník
ÚP	Úřad práce
TS	Technické služby
VPP	Veřejně prospěšné práce
VS	Veřejná služba
ŽM	Životní minimum
T	Tázající
O	Odpovídající

**SEZNAM TABULEK**

Tabulka č.1 : Částky ŽM od 1.1.2007 v Kč za měsíc.....	22
Tabulka č.2 : Příklady ŽM různých typů domácností v Kč za měsíc.....	23
Tabulka č.3 : Navýšení částek ŽM při výkonu VS.....	28
Tabulka č.4 : Otázky do rozhovoru s respondenty vykonávajícími VS.....	56-58
Tabulka č.5: Otázky do rozhovoru se sociální pracovníci.....	58-59
Tabulka č. 6: Otázky do rozhovoru s ředitelem TS ve Valašských Kloboukách.....	59-60
Tabulka č. 7: Vývoj nezaměstnanosti.....	63
Tabulka č. 8 : Počty osob v evidenci na sociálním odboru ve Val. Kloboukách.....	64
Tabulka č. 9 : Počty osob v evidenci na sociálním odboru v Brumově-Bylnici.....	65

**Seznam grafů**

Graf č.1 - Nezaměstnanost v mikroregionech .....	63
Graf č.2 - Vývoj počtu evidovaných klientů na Valašskoklobucku.....	64
Graf č.3 - Vývoj počtu evidovaných klientů na Brumovsku.....	65



**SEZNAM PŘÍLOH**

Příloha P I : Rozhovor pan Pavel .....	82-86
Příloha P II : Rozhovor paní Irena.....	87-90
Příloha P III : Rozhovor paní Lenka.....	91-94
Příloha P IV : Rozhovor paní Jana.....	95-98
Příloha P V : Rozhovor pan Vlastimil.....	99-102
Příloha P VI : Rozhovor paní Jiřina.....	103-107
Příloha P VII : Rozhovor paní Marcela.....	108-111
Příloha P VIII : Rozhovor paní Radka.....	112-117
Příloha P IX : Rozhovor pan Josef.....	118-122
Příloha P X : Rozhovor se sociální pracovnící.....	123-125
Příloha P XI : Rozhovor s ředitelem .....	126-129

## PŘÍLOHA P I : ROZHOVOR PAN PAVEL

Pan Pavel, 37 let, svobodný, bezdětný, žije sám v rodinném domku v obci Újezd, nejvyšší dosažené vzdělání: střední odborné, vyučen jako obráběč kovů

Rozhovor byl proveden ve Valašských Kloboukách na sociálním odboru, dne 3.2.2010, trval 15 minut.

---

T:1. Jak dlouho jste již bez práce ?

**O:1 Dva roky ?**

T:2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi?

**O:2 To je taky, také ty dva roky, nebo...**

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O:3 V Lipině, ten ta SEVI nebo jak sa to menuje...**

T: 4 Proč jste ukončil pracovní poměr ?

**O:4 Hm... Víceméně, sme sa vlastně neshodli, nebo, spíš z jeho strany...**

T: 5 Jak jste tam dlouho pracoval?

**O:5 Tam to bylo jenom chvílku, tam jenom měsíc.**

T:6 Nesl jste těžce ukončení pracovního poměru, vadilo vám to ?

**O: 6 No vadilo, samozřejmě, když zůstanete úplně bez příjmů, tak jako, to asi vadí každém, když nemá co jest, hm..**

T: 7 Nesl jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 7 Ano, uhm...**

T: 8 Co jste dělal pro to, aby jste práci sehnal?

**O:8 Tož ptal sem sa, nekde, kde to šlo, nebo, u zaměstnavatelů, no jasně, nebo když mňa poslali jako z Úřadu práce, nebo tak, a sháňál sem si sám a ptal sem sa po okolí, nebo přes známé, nebo tak jako.**

T: 9 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 9** *Tak většinu, když přijdu a chců z oboru tak většinou potřebujete získat nějakú praxi, nebo něco takového, jako, nejspíš ta praxe, zaměstnavatel potřebuje abyste dělal, né abyste sa teprve učil u téj mašiny. Většina oborů a technologií ve kterém sem dělával sú už většinou staré, takže...*

T: 10 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 10** *(dlouhá pomlka) Možná aj obojí. Vyučený su, ale jak říkám, dělal sem to, ale ted' sú nové technologie, takže prostě jako, už sa to ani nedělá víc jak deset roků.*

T: 11 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 11** *Omezení... zdravotní...tak jako, takové klasické, já sa o tom nerád bavím.*

T: 12 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 12** *To nemám, to né.*

T: 13 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěl dělat ?

**O: 13** *V lese, protože pocházám z pasek, takže dvacet roků sem vyrůstal v lese*

T: 14 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O:14** *V současné době 2000*

T: 15 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O:15** *Chleba, živobytí*

T: 16 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 16** *Peníze*

T: 17 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 17** *....Zaměstnání rovná se peníze, peníze rovná se jídlo...*

T: 18 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 18** *Dobré by to bylo.*

T: 19 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 19** *Ano.*

T: 20 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 20** *Né, dobré*

T: 21 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 21** *To je různé, ráno stanu, najím sa, podělám něco okolo baráku, co je třeba, nakr-  
mím slépký a králíky, v létě poseču trávu, v zímě ohážu sněh, co je třeba, nebo tak. Ale  
jak to udělám, tak sa nudím, chodím jen tak aj nekde bez cíla.*

T: 22 Máte volný čas?

**O: 22** *Jenom volný čas, když nejste v práci, co máte dělat ?*

T: 23 Co děláte ve svém volném čase ?

**O:24** *No jak říkám, okolo baráku, do lesa chodím, v létě si chystám dřevo na zimu,  
abych nezmrzl, v zímě je to horší, to je nuda. A ještě jezdím na pracák a na sociálku.*

T: 25 Máte nějaké koníčky?

**O: 25** *Ani né, dělám co je prostě třeba udělat, hlavně mosím přežit.*

T: 26. Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 26** *Tak v červnu, červen, červenec, tak nějak.*

T: 27 Co většinou děláte ?

**O: 27** *Úklidové práce, výkopové, údržba zeleně, jako, tak sečení,*

T: 28 Jak často pracujete ?

**O:28** *Tak mosíme těch třicet, kdyby bylo víc, tak bych dělal víc, to je logické, mám to  
doma, nebo tak dělám práci venku, která mňa baví.*

T: 29 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 29** *No určitě. Tak jednak sa doma nenudím, když už jako nic, a hlavně vyděláte pe-  
níze a jinak sa potom žije, máte lepší životní úroveň, nebo můžete si dovolit koupit lepší  
jídlo, nebo tak nějak.*

T: 30 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 30** *No, tak to také*

T: 31 Navázal jste nové kontakty ?

**O: 31** *Myslíte, jako při té práci ?*

T: 32 – pomocná No, ano, při práci

**O: 32** *No, tak to je taky jedna věc, jako to je taky jedna věc toho, když sa člověk dostane mezi lidi, tá psychika, také to dělá hodně.*

T: 33 Získal jste nové přátele ?

**O: 33** *Tak já to mám doma, já tam lidi znám, má to ale svoje výhody*

T: 34 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 34** *30 hodin*

T: 35 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 35** *Jasně. Když si to člověk nepochvální, tak to nikdo neudělá.*

T: 36 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 36** *Jenom aby byla práce...*

T: 37 Jste spokojen se svým současným životem ?

**O: 37** *Su spokojený.*

T: 38 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O:38** *Jenom aby byla tá práce.*

T: 39 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O:39** *Jasně, když dělám jako pět, deset hodin. Jako má to svoje výhody, ste mezi lidmi, vyděláte si, jako má to výhody, stoprocentně. Člověk sa dostane mezi lidi, přivydlá si, má to výhody, stoprocentně.*

Děkuji za rozhovor

Rozhovor s panem Pavlem byl uskutečněn na odboru sociálních věcí ve Valašských Kloboukách. Zeptala jsem se ho, zda by mi mohl poskytnout rozhovor, který bych nahrávala na diktafon, Ujistila jsem ho, že jeho osobní údaje nebudou nikde figurovat a rozhovor je prováděn pouze za účelem výzkumu pro bakalářskou práci. Pan Pavel souhlasil. Je povahy spíše uzavřené, ze začátku rozhovoru působil spíše uzavřeným dojmem, postupem se trochu uvolnil. Pavel má značné problémy v komunikaci, v řeči dost zadržává. Z tohoto důvodu mu není na nahrávce dost rozumět. Rozhovor je dosti nesrozumitelný. Po vypnutí diktafonu se panu Pavlovi značně ulevilo, utřel si z čela pot a začal ještě vyprávět o svých

problémech s bratrem a vyprávěl o tom, co všechno při veřejné službě dělal, jak ho starosta za odvedenou práci pochválil. Bylo na něm vidět, že je rád, že ho někdo vyslechne a může sdělit někomu svoje pocity. Než odešel, tak mi dvakrát poděkoval za můj čas.

## PŘÍLOHA P II : ROZHOVOR PANÍ IRENA

Paní Irena, 24 let, svobodná matka, 1 dítě – dcera 5 let, žije sama s dcerou v nájemním bytě 2+1, nejvyšší vzdělání: základní, nedokončeno SOU Vsetín- obor kuchař.

Rozhovor byl proveden ve Valašských Kloboukách na sociálním odboru, dne 3.2.2010, trval 14 minut.

---

T: 1. Jak dlouho jste již bez práce ?

**O:1** *Hmm, dva roky? No dva roky to už bude.*

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2** *Taky nějak ty necelé dva roky.*

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3** *Aaa, AVT Drnovice.*

T: 4 Proč jste ukončila pracovní poměr ?

**O:4** *Protože sem sa přestěhovala od mamky, tak kvůli malé, že tam byl třísměnný provoz, tak by neměl s nu kdo bývat, su sama s nu, tak by to nešlo.*

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O:5** *Noo, tak jako s financama jo, z důvodu financí...to jo.*

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6** *Tak určitě, je to nepříjemné, tak jako furt sa nudím doma, když to tak vezmu. Není, není co fakt dělat.*

T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnal/a ?

**O:7** *Tak snažím sa ptat všude, kde sa dá, zatím jako žádný výsledek.*

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8** *Ehm, tak to nevím teda.*

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *Tak to určitě, ale tak kvůli té malé, většinou jsou to na tři směny a kdo s tím děckem bude.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *Nee, to nemám.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami?

**O: 11** *To néé, teda aspoň o tom nevím, no, myslím že ne.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *Já tak možná aj v tom obchodě, nebo to vařit, to by mňa bavilo, to jo.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *No tak asi devět až deset tisíc.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *Hmm, tak jako, kdyby nebylo peníze tak nejsme nikde.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Tak kdyby nebylo zaměstnání, tak nejsou zase peníze.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *No tak práce, že třeba člověk sa aspoň zabaví, nevypadá jak lump, je co dělat..*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 17** *No tak nabylo by to úplně všechno, ale byla bych ráda, kdybych chodila do nějakého zaměstnání, jenom vůči té malé hlavně...*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *Tož určitě, jo, já si myslím že jo. Mohla bych jí koupit co by chtěla, kdybych byla dobře placená, měla by co chce.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Nee.*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne

**O: 20** *Ráno vstanu kolem půl osmé, jdeme do školky, a já su doma, já sa nudím, to je můj každodenní stereotyp.*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Joo, no hromadu, od těch osmi do půl čtvrté, co je ta malá v té školce.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?



**O: 22** *Su doma, nic. Sháním práci, a nebo, já nevím...*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *Á, tak jo. Není pro co bych sa nadchla, no tak sport jako. Mamka dycky říkala: vyšívaj, nebo pleť. Říkám, to by mňa nebavilo teda.*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *Od května.*

T: 25 Co většinou děláte ?

**O: 25** *Tak zametáme, sbíráme odpadky, papírky, na hřbitově sme, vždycky sa něco najde.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *Třicet hodin normálně. Od osmi do těch dvě to máme domluvené. Jak dáme děcka do školky, tak deme na osm a končíme ve dvě. To je tak akorát, to by mně tak vyhovovalo, dat ty děcka do školy, do školky a pak...*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27** *Tak našly sme hromadu známých , to za první, a to sa pak člověk nenudí a fakt něco dělá. A mňa by to bavilo, kdyby to bylo každý den, kdyby sme měli volno, tak proč ne, aj ta pracovní doba vyhovuje, je tam, jako dobré, je to tam paráda.*

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28** *(pokyvuje hlavou, že ne)*

T: 29 Navázala jste nové kontakty ?

**O: 29** *Tak nenavázala, teda...*

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30** *Přátele, to taky.*

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31** *Tych 30*

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32** *Jo, určitě, člověk má navíc a nenudil sa doma.*

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33 *Tak to zatím ještě neke, teda.***

T: 34 Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 34 *Nejsem.***

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35 *Určitě, možná všechno, to by bylo nejlepší.***

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 36 *Jó to jistě, to máte jenom ten týden, tak...***

Děkuji za rozhovor

Rozhovor s paní Irenou proběhl na odboru sociálních věcí ve Val. Kloboukách. Paní Irena přišla společně s paní Lenkou. Obě vykonávají veřejnou službu, jsou kamarádky. Při rozhovoru byla paní Irena uvolněná, otázky jí nebyly nepříjemné, odpovídala klidně. Na konci rozhovoru poděkovala a řekla: „*Tak Vám děkuju za rozhovor. Jsem ráda, že konečně se někoho zajímá, jak se máme a co děláme. Tak jsme si pěkně povykládaly. Přijdeme zas.*“ Poté se ještě i s paní Lenkou informovaly na věci týkající se výživného na jejich nezletilé děti. Když odcházely, tak se ještě ve dveřích zeptaly: „*a můžeme zas přijít, když budeme chtít poradit?*“ Ujistila jsem je, že jsme tady od toho a kdykoliv mohou přijít na radu.

## PŘÍLOHA PIII : ROZHOVOR - PANÍ LENKA

Paní Lenka, 31 let, rozvedená, 2 děti – 8 a 12 let, na základní škole, žije sama s dětmi v rodinném domě, který je ve vlastnictví její babičky ( hradí jí nájem ), dosažené vzdělání: střední odborné učiliště, vyučena jako švadlena.

Rozhovor byl proveden ve Valašských Kloboukách na sociálním odboru, dne 3.2.2010, trval 13 minut

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1** *Jéminy, já sem dělala ve Valašce, tam sem dělala chvíli, a potom sem vlasně byla těhotná, takže, jo a ve Fare, a potom su, od té doby, když to tak vezu všeho všudy kolem jsem dělala rok, ( chachacha ).*

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2** *Od začátku snad, já nevím přesně, já si to nepamatuju jak dlouho, celú tú dobu takže nó, celú tú dobu.*

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3** *To je to Fare.*

T: 4 Proč jste ukončila pracovní poměr ?

**O: 4** *Protože sem tu práci nezvládala, tu rychlost, no...*

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5** *Ani ne, ( chacha... ) neke, né.*

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6** *Tak jako samozřejmě že to jako nepřidá, že ta práce jako, rači bych byla v práci, než člověk by sa doma nudil,*

T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnala ?

**O: 7** *No tak jako, kolem dokola, že , člověk jezdí, nebo ptá sa aj , známých, že by tam mohli vzít, lebo tak nejak ...*

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8** *Protože mám dvě děti. A na poloviční úvazek Vás nikdo nechce.*

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *U mňa profese, svoju profesi nechcu dělat, pretože mňa to nebaví, to za prvé a za druhé spíš tam jde o ty děti že práce je, jako v Klobúkách sa práce najde, ale nechce mňa nikdo na poloviční úvazek.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *Neké.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Ne, neké.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *Jakákoliv, to je jedno, to není, nejde vybírat.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *Od paní Bařinkové, vlastně tu hmotnou nouzi a to je všechno. Nó, neberu ani z pracáka, ani od paní Strnkové, takže enom to životní minimum.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *Hodně, nemět peněz, tak není nic, ha ?*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Taky hodně...*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *Hm, hm, hm, nevím, ( kamarádka sedící opodál dodala: aspoň nevypadáš jak lump) ... to je blbé, tak jako prácu nemám a nevypadám jak lump..., ty si blbá, to si myslí babička, která je v důchodě, ( chachacha ).*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 17** *No, no...*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *Konečně bych sa měla fajn a líp.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Né, né, to né...*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *Hmm, To samé, protože ma sme furt spolu ( reagovala na poznámku kamarádky, která seděla poblíž)*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Jo ten mám, hodně !*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *No tak já to mám trošku lepší , mám barák, takže kolem baráku, když je třeba podělat, chodím sa ptat na prácu, a ty technické .*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *Já, maximálně tak kytičky a takové, nijak že by...*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *Od května minulého roku.*

T: 25 Co většinou děláte?

**O: 25** *Tak co je třeba, že. Zametáme, čistíme, to co je třeba, co nám nakáže, nemožem si vybírat.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *Třicet hodin měsíčně.*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27** *Tak jo, no, kamarády, já nevím, dobrý kolektiv je tam, takže dá se to.*

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28** *Nek.*

T: 29 Navázala jste nové kontakty ?

**O: 29** *Joo.*

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30** *Jo.*

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31** *Třicet hodin.*

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32** *Noo, mám.*

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33** *Výhled , abych sa měla dobře, já nevím...*

T: 34 Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 34** *Ani ne.*

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35** *Jo, tak tu práci nějakou a měla sa dobře, aj holky, to je všechno.*

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 36** *Uhm, ano.*

Děkuji za rozhovor

Rozhovor s paní Lenkou proběhl na odboru sociálních věcí ve Val. Kloboukách. Paní Lenka přišla společně s paní Irenou. Obě vykonávají veřejnou službu, jsou kamarádky. Při rozhovoru byla paní Lenka uvolněná, otázky jí nebyly nepříjemné, odpovídala klidně. Na konci rozhovoru poděkovala a řekla: „ *To jsem ráda, že konečně někoho zajímá, jak se máme a co děláme. Tak jsme si pěkně povykládaly. Přijdeme zas.* “ Poté se ještě i s paní Irenou informovaly na věci týkající se výživného na jejich nezletilé děti. Když odcházela, tak se ještě ve dveřích zeptala: „ *a můžeme zas přijít, když budeme chtít poradit?* “ Ujistila jsem je, že jsme tady od toho a kdykoliv mohou na radu přijít.

## PŘÍLOHA P IV : ROZHOVOR - PANÍ JANA

Paní Jana, 54 let, 3 děti – dospělí synové – nejstarší lékař, mladší ženatý v Irsku, nejmladší zbaven způsobilosti, schizofrenie, umístěn v psychiatrické léčebně v Kroměříži.

Žije sama v bytě 2+1 v osobním vlastnictví, vyučena jako pletařka -2-ou letý učební obor Valaška Valašské Klobouky

Rozhovor byl proveden ve Valašských Kloboukách na sociálním odboru, dne 5.2.2010, trval 11 minut.

---

T:1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1 8 let.**

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2 No taky, taky 8 let.**

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3 Drogerie Brumov, Valašské.. ehm Brumov Kostkovi.**

T: 4 Proč jste ukončila pracovní poměr ?

**O: 4 Protože oni nemohli uživit toho , dělníka.**

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5 No, nesla...**

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6 Velice to nesu jako ponížení a zároveň i z finančních důvodů.**

T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnala ?

**O: 7 No tak ptám se známých, jestli mají nějakú tu manuální práci, protože nic jiného neumím jak to manuální , no a chodím po těch známých a hledám si prostě v tom, co sem dělala buď zahradnictví, nebo prodávání, co se prostě to co umím.**

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8 No protože manuální práce, manuální práce jako tady není nějak žádaná,**

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *Myslím si že prostě v této profesi zrovna co sem dělala mají všichni soukromě a za druhé je hodně míst obsazených důchodci.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *No jak sem, jak zůstávám doma, tak mám sklon k obezitě, k obezitě, tak že se mi to odrazí na kloubech a na takových věcech.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Ne, ne.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *Prodávání, zahradnické práce, nebo třeba ty veřejněprospěšné, nebo prostě údržba zahradní zeleně, a tak.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *No pod, pod hranicí, jako hmotné nouze.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O:14** *Přežití.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Tak zaměstnání, že si můžu vydělat a za druhé být mezi lidma, a postarat se o své blízké.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *Práce obecně, jako když dělám práci kterou mám ráda mě velice naplňuje .*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání?

**O: 17** *Velikú radost.*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O. 18** *No měla bych jistotu životní, že se možu postarat o sebe a svého nemocného syna.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Záchrana... záchrana...*



T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *No, ráno si dám kávu, pak si dám něco k jídlu, to co, to co prostě na co mám, no snažím se prostě jako zahradničení co mě bavilo, množit a za to ty výrobky dávám třeba jídlo, nebo vajíčko, nebo tak, snažím se přežít.*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Volného času mám spoustu, dělám soutěže teda. Hodně dělám soutěže, sudoku a takové věci. Trénuju si mozek.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *No trénuju si mozek, celé hodiny prostě...*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *No to zahradničení, turistika, houbaření a hodně charitní, charitní věci.*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *No, teď to bude potřetí.*

T: 25 Co většinou děláte ?

**O: 25** *U technických služeb, vyhazování košů, zametání náměstí, pletí, okopávání chodníků. Je to podobné té zahradnické profesi, takže mňa to baví.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *No chodila sem každý měsíc, teď sem byla pryč, tak a jinak budu každý měsíc.*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27** *Přineslo mně to pozitivního naději, že získám nějaké kontakty a že si něco najdu no a když si nenajdu tak pracuju třicet hodin a sem mezi lidma a cítím se tam dobře.*

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28** *No dělám si spíš naději že sa dostanu do tohoto podniku, aspoň na pár měsíců a tak su si vědomá, že prostě stárnu a není po mě poptávka.*

T: 29 Navázala jste nové kontakty ?

**O: 29** *No přes toto nenavázala.*

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30** *Ano, ano.*

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31** *Tych třicet hodin.*

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32** *No, su tam velice šťastná.*

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33** *Výhled mám enom na ty veřejněprospěšné práce, maximálně na Vsetíně, kde prostě v tom Dropinu bych mohla roznášet injekce , ale tam už bych mosela dojíždět.*

T: 34 Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 34** *Nejsem.*

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35** *Chtěla bych to zaměstnání, to vidím zaměstnání, vydělat si prostě na svoje potřebné věci a abych sa mohla za tým nemocným synem.*

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 36** *No tak, kdybych chodila odpoledne, měla bych čas, ano měla.*

Děkuji za rozhovor.

Paní Jana byla srozuměna s tím, že nahrávka a její osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Říkala, že jí to nevádí, klidně nám to řekne a můžeme to vyvěsit i na město. To co říká je pravda a nestydí se za to. Při rozhovoru byla klidná a vyrovnaná. Prostředí úřadu však není moc vhodné, jelikož nás neustále někdo rušil, buď telefon, nebo příchozí klienti. Další rozhovory jsem se rozhodla udělat se souhlasem klientů v jejich bytě.

Po skončení rozhovoru paní Jana zůstala ještě sedět a vyprávěla mi o svém synovi, který je v Irsku a ona se předvířem od něj vrátila. Kdyby nás nevyrušilo zvonění telefonu, tak by paní Jana vypravovala snad hodinu. Poděkovala mi, a slíbila, že jak namnoží nějaké květiny – fialky, tak mi je donese do kanceláře. Abych to měla hezké. Bylo na ní vidět, že je ráda mezi lidmi a může se popovídat o svých problémech a starostech.

Za tři dny přišla paní Jana a skutečně mi přinesla dvě fialky v květináči. Nechtěla za ně vůbec nic, říkala, že jsme si pěkně popovídaly, že to bylo moc fajn a to mám za to.

## **PŘÍLOHA P V : ROZHOVOR PAN VLASTIMIL**

Pan Vlastimil, 38 let, rozvedený, bezdětný, žije sám v rodinném domě v obci Mirošov, je vyučen ve strojírenském závodě Pal. Magneton jako strojní mechanik.

Rozhovor byl proveden v Mirošově, v místě bydliště pana Vlastimila, dne 9.2.2010, trval 12 minut.

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1 No.. .asi 2 roky.**

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2 Jo... toto, no tak rok a půl.**

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3 No, naposledy jsem pracoval v Rokytnici v TVD, na údržbě.**

T: 4 Proč jste ukončil/a pracovní poměr ?

**O: 4 No tak se snižovalo, takže já jsem byl svobodný, bezdětný, takže jsem dostal výpověď.**

T: 5 Nesl jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5 Tak to víte že mňa to mrzelo, už sem tam byl zvyklý, měli sme tam dobrú partu, prácu sem znal, tak je mně to líto.**

T: 6 Nesl jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6 No tak to víte, potreboval bych něco dělat, už jenom ten barák furt něco potřebuje že? Ty opravy, údržby...**

T: 7 Co jste dělal pro to, aby jste práci sehnal ?

**O: 7 Tak ptám sa známých, že, občas na úrad práce na nástěnkú sa podívám, když su v Klobúkoch, no a kupuju si noviny.**

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8 No..tak tady je to ted' špatné, tu je celkově vysoká nezaměstnanost a tady už ted' není práca ani u zedníků.**

T: 9 Je nedostatek prac. míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *No tak, málo práce celkově, že?*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *No tak ani ne , ale o tom bych nerád mluvil.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Néééé , nic takového.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěl dělat ?

**O: 12** *No tak mě sa líbilo třeba na té udržbě, ja sem byl spokojený, jako asi celú směnu u stroja bych nechtěl , ale jako teď už bych bral cokoliv.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *No tak já mam to, to životní minimum.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *No tak je to je to takový prostředek k.... k žití.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *No tak pokud mám zaměstnání mám i ty peníze, že abych měl i na svoje koničky a na svoje potřeby, celkově .*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *No to nevim přesně jak myslíte ?*

T: 17 /jako když pracujete třeba doma/

**O: 17** *Tak s jedné strany takové realizace, seberealizace, no a na druhé straně práce je také prostředek k vydělání peněz.*

T: 18 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 18** *No tak to to bych byl rád, protože zas bych si připadal asi trochu užitečný a měl bych sám ze sebe dobrý pocit a byl bych tak zase mezi lidma.*

T: 19 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 19** *No tak jistě, naprosto.*

T: 20 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 20** *Né néé, jistěže né.*

T: 21 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 21** *No tak jaký, no? Tak..tak ted' nemám co dělat..ted'ka sa vice méně nudím když bych aj chtěl něco dělat což je třeba hlavně na baráku bych potřeboval, tož na to zas nemám, takže stejně nedělám nic.*

T: 22 Máte volný čas?

**O: 22** *No pořád !*

T: 23 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 23** *No většinu sleduju televizu a nebo něco malého kolem baráku.*

T: 24 Máte nějaké koníčky?

**O: 24** *No tak dřív jo, ale ted už néé.*

T: 25 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 25** *Veřejnú službu, asi zhruba od května nebo června loňského roku...*

T: 26 Co většinou děláte ?

**O: 26** *No tak, pod technickýma tady v Klobukoch a takové ty práce jednoduché v rámci úklidu a takové věci, nějaké to čištění zametání a co je potřeba.*

T: 27 Jak často pracujete ?

**O: 27** *Tak zhruba dvakrát týdně.*

T: 28 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 28** *Aj jo, dostal jsem konečně, nebo dostanu sa z baráku, áá člověk je mezi lidma a připadá si tak , že jako může udelat něco užitečného.*

T: 29 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 29** *No tak to si myslím že ani néé.*

T: 30 Navázal jste nové kontakty ?

**O: 30** *No s hodne lidma se člověk zná, že, to je malé město tady, ale jo , je tam pár nových lidí , takže je to zajímavé.*

T: 31 Získal jste nové přátele ?

**O: 31** *A joo, jo.*

T: 32 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 32** *No těch třicet hodin.*

T: 33 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 33** *Anoo, jo, je to celkem zajímavé, su rád, že sa dostanu do města...*

T: 34 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 34** *No tak v prvé řadě najít si tu práci , nějaků...*

T: 35 Jste spokojen se svým současným životem ?

**O: 35** *No tak to bych ani neřekl, ted'ka née poslední rok, dva...*

T: 36 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 36** *Ano, tak celkově že, to je všecko od té práce ted'ka už odvislé, když není práce tak tak nejsů peníze a celkově to za moc nestojí.*

T: 37 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 37** *Anoo, jistě právě už to, když jedu třeba 2x týdně do těch Klobůk, tak sa stavím na Úřadu práce, případně když potkám nějakého známého, a tak, tak sa člověk poptá dycky.*

Děkuji za rozhovor

**Prosím**

Pan Vlastimil působil při rozhovoru klidným, ale spíše až apatickým a nezúčastněným dojme. Na otázky odpovídal stručně, scházal oční kontakt. Zřejmě zase své splnila nervozita ze zapnutého diktafonu, protože po jeho vypnutí se pan Vlastimil uvolnil, což bylo zjevně znát na jeho očním kontaktu a úsměvu. Potom se ještě více rozpovídal o problémech spojených s hledáním zaměstnání, práce ho vždy bavila, schází mu hlavně dobrý kolektiv kamarádů. Nyní je podle něj velký nedostatek pracovních míst, od příštího měsíce má domluvenu rekvalifikaci na Úřadu práce, kde se bude rekvalifikovat pro práci na CNC strojích. Myslí si, že se mu poté snad lépe podaří práci sehnat. Poté poděkoval za rozhovor a čas, který jsme společně strávili.

## PŘÍLOHA P VI : ROZHOVOR PANÍ JIŘINA

Paní Jiřina, 55 let, 2 děti – dospělé dcery, rozvedená, žije sama v bytě 2+1 panelovém domě, vyučena jako soustružnice pro podnik Pal.Magneton ve Val. Kloboukách.

Rozhovor byl proveden v bytě paní Jiřina ve Valašských Kloboukách , dne 16.2.2010, trval 14 minut.

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1 *No, já bez práce su už 10 let.***

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2 *No, tak také tak 10 let.***

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3 *No tam sem pracovala v Pal. Magnetonu tady v Kloboukách jako soustružnice a potom sem přešla do lisovny.***

T: 4 Proč jste ukončila pracovní poměr ?

**O: 4 *No protože už Pal ukončoval svoji kariéru, takže hodně lidí propouštěli , tak byla sem mezi prvními, už tolik nepotřebovali lidí, tak nás propustili.***

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5 *Nó velmi těžce sem to nésla, protože sem byla zvyklá celý život pracovat a teď, teď mosím sedět doma.***

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6 *No to sem nésla strašně těžce, protože teď tady práce nikde není a je to špatné, peníze nám chybí, práce není, tak je to zlé.***

T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnala ?

**O: 7 *No tak co dělám, no tak třeba si kupuju noviny, Info nebo nevím, to je jedno, nejaké noviny a tam sa podívám, nebo mezi známýma sa dožaduju nekde, no tak takové...***

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8** *No proč ? Protože teď je práce velmi málo, a za jedno mám už dost let, že už takové staré, starší lidi nerádi berů.*

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *No tak, míst je málo pracovních to je jasné a jednak o tuto profesi co sem sa vyučila už také zájem není, protože takové výrobky sa už tady u nás nedělajů.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *No tak problémy, to víte každého bolí někdy hlava, nebo v zádoch, teď idete, sa zadýcháte, nervy začnú pracovat, nemožete dýchat, tak jedno s druhým, že.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Ani s alkoholem né, nemám ráda alkohol, protože mňa bolí z něho žalůdek, takže s alkoholem problém nemám.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *To je jedno, třeba uklízečku, nebo v obchodě vybalovat zboží, nebo něco tak podobného, to je jedno, hlavně aby byly peníze za to.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *No, příjem mám pouze to životní minimum, jinak nemám nic.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *Peníze? No, tak slovo peníze, že přežijete, když máte peníze, že? Tak máte na jídlo a na všecko. Bez peněz je to špatné. Bez peněz dojdete tak pod most někde k bezdomovcom.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Zaměstnání ? No tak zase ty peníze, že, nebo máte v zaměstnání různé kamarády a ... a tak.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *No tak, že nesedíte doma zbytečně, nehledíte z okna, pracujete, zabavíte sa, přes deň, že, a máte radost z toho co..., z té vykonané práce. Že se vám daří.*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?



**O: 17** *No tak to bych měla velikú radost', byla bych mezi lid'ma, že, nemosela bych sedět doma jenom a hledět z okna.*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *Nó, jistě, znamenalo, nó a měla bych vyplněný den, nemosela bych jenom tak chodit od ničeho k ničemu, že.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *To né, né, to spíš záchrana...*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *Režim dne? No, nic moc. Ráno si uvaříte snídani, že, a co potom si dám křížovku, tak na půl hodiny, a když je pěkně tak idu třeba do lesa nebo nekde ven a to je všechno. Žádný režim velký, no.*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Joo, času volného mám dost', moc, spousty.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *Hmm, no říkám, trénuju si mozek, luštím křížovky v zímě, a v létě chodím třeba do lesa, mám psa, chodím se psem na procházky, sbírám houby, potom je nosím po susedoch, kteří je mají rádi, nebo na byliny různé. A tak utrácáme volný čas.*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *No tak koníčky, tak třeba květiny. Různé květiny sadím a nebo na ty houby chodím, a podobně, takové...*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *No veřejnú službu od loňského června.*

T: 25 Co většinou děláte ?

**O: 25** *V té veřejné službě? No tak zametáme město, sbíráme papírky různé, a potom ještě psí exkrementy sbíráme, to je strašně fajn práce, chachacha... pes za to není chudák, že, ale ty lidi, no a tož tak, zametání toho města.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *No tak tych třicet hodin za měsíc, no, moc toho není, ale aspoň něco.*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27 *Určitě, určitě, máte tam aj kamarády různé, že a vidíte to zametené město a ne-  
nudím sa doma,a, a tak.***

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28 *No, pomohla, protože potom sem pracovala na Technických službách a měla sem  
aj víc peněz od toho a také tam bylo víc práce. No šest měsíců sem tam pracovala. No a  
potom už zas nepracuju.***

T: 29 Navázala jste nové kontakty ?

**O: 29 *No ano, tam je takových stejných lidí, že , takže sme sa tam kamarádili.***

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30 *No určitě, noo.***

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31 *No třicet hodin... pouze...***

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32 *No, mám dobrý pocit. Ano je to radost, když můžete dělat a třeba čistit to měs-  
to a vidíte jak je to čisté všecko. A dobrý pocit, no.***

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33 *No tak, hm, výhled asi nemám, protože tady těch míst není moc, no tak jenom  
náhodně, když sa něco projeví, ale tož, spíš né.***

T: 34 Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 34 *Ale joo, ano, když si člověk najde nějakého koníčka, tak není tak otupělý doma  
sedět.***

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35 *No tak,k lepšímu, no tak nějaké ty peníze třeba větší a to zaměsnání nějaké malé  
třeba, stačilo by, no, aj poloviční úvazek, to je jedno.***

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

*O: 36 Ale tak ano, to je, času je dost aj nekoho třeba... zametáte město, zeptáte sa nekoho, koho uvidíte známého, jestli neví o místě a tak takové všelijaké.*

Děkuji za rozhovor

Paní Jiřina se ještě více rozhovořila o svém životě a současné situaci po ukončení našeho rozhovoru, který jsem nahrávala. Bylo vidět, že jí má společnost nevadí, spíše naopak. Byla ráda, že může s někým pohovořit o svých problémech, nebo že si jen tak může popovídat. Rozhovor s paní Jiřinou proběhl na základě jejího souhlasu a přání u ní doma, působila klidným, vyrovnaným dojmem, na dotazy odpovídala s přehledem a vyrovnaně. Je vidět, že svoji současnou situaci bere s nadhledem. Dále mi vyprávěla svůj životní příběh, proč se rozvedla a jaké měla v životě problémy. Přesto, že má dvě dcery, se cítí v životě sama, ve volných chvílích se věnuje pletení – na svá vnoučata a dcery. Byla ráda, že jsem ji vyslechla, bylo vidět, že potřebuje společnost a byla ráda, že si může s někým popovídat. Při konci návštěvy mi řekla, abych zase někdy přišla si s ní popovídat.

## PŘÍLOHA P VII : ROZHOVOR PANÍ MARCELA

Paní Marcela, 20 let, svobodná, bezdětná, žije sama v podnájemním bytě ve Valašských Kloboukách, má dokončeno pouze základní vzdělání, nedokončeno střední odborné učiliště, obor servírka.

Rozhovor proběhl ve Valašských Kloboukách v bytě paní Marcely, dne 10.2.2010, trval 12 minut.

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1 *Bez práce jsem už dva roky.***

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2 *Taky dva roky.***

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3 *Pracovala jsem ve Valašských Kloboukách v obchodě u pana Fialy.***

T: 4 Proč jste ukončila pracovní poměr ?

**O: 4 *Bylo tam hodně lidí a protože jsem tam pracovala nejkratší dobu a byla jsem nejmladší, tak už tam pro mě nebyla práce, on mě propustil.***

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5 *Ano, nesla jsem to těžce, protože sem se bála, že nebudu mít dostatek peněz.***

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6 *Ano, nesla jsem to velice těžce, věděla sem, že se mi změní život a nevěděla sem, co to bude znamenat dál.***

T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnala ?

**O: 7 *Kupovala jsem si noviny s inzercí, pročítala sem si je a volala sem na různé inzeráty, ptala sem se taky po známých.***

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8 *Myslím si, že je velká poptávka, protože je krize a protože nemám dokončené vzdělání, není takový zájem, navíc nemám moc zkušeností.***

T: 9 Je nedostatek pracovních . míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *Myslím si že oba důvody, pracovních míst není dostatek, a když se snažím někam dovolat, tak potom se mi už nikdo neozve zpátky.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *Nemám žádné zdravotní problémy, ale teď když už jsem dlouho doma tak mě často bolí hlava, mám bolesti zad.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Ne, nemám.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *Chtěla bych dělat například modeláž nehtů a podobně, umm, podobně.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *Ehm, dávka pomoci v hmotné nouzi.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *Znamenají pro mě trochu svobodu a že nejsem na nikom závislá.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Um, mám vlastní příjem a nenudím se doma.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *Pracuji ráda, takže určitě je to pro mě pozitivní a práci se rozhodně nevyhýbám.*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 17** *Měla bych radost, změnilo by se to, že se celé dni nudím a že sem zase mezi lidmi.*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *Rozhodně, když člověk je celé dny sám, tak už mu to leze na mozek, chtěla bych to změnit.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Ne, to rozhodně ne, jak jsem řekla, chtěla bych do práce začít chodit.*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *Tak ráno se probudím, udělám si snídani, pak jsem chvíli doma a potom jedu k babičce, které pomáhám, uklízím u ní, vařím, povídáme si spolu, ale jinak jsem, když potom jedu domů, tak jsem potom sama až do večera, pak jdu spát.*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Volného času mám spoustu, v podstatě celý den, kdybych neměla tu babičku tak nemám skoro co dělat.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *Jak už jsem řekla, tak právě ho trávím s tou babičkou, občas s kamarády, ale protože většina kamarádů buď studuje, nebo chodí do práce, tak bývám sama.*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *Koníčky mám, určitě, ale v dnešní době je potřeba si všechno skoro platit, takže nemám takovou možnost jako ostatní lidé, kteří jsou zaměstnaní.*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *Pracuju od května loňského roku.*

T: 25 Co většinou děláte ?

**O: 25** *Tak buď vynáším koše, nebo zametám, nebo například natíráme lavičky a podobně.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *Pracuju třicet hodin za měsíc, třeba od osmi hodin do jedné, podle domluvy.*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27** *Ano, určitě strašně moc pozitivního, dostala jsem se mezi lidi, hlavně se nenudím doma a mám svoje finanční prostředky, takže nejsem..., jsem už taková nezávislejší.*

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28** *Ani ne.*

T: 29 Navázala jste nové kontakty ?

**O: 29** *Rozhodně, seznámila jsem se s mnoha lidmi a nejsem tak sama, takže si s nimi můžu popovídat, sem tam ráda.*

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30 Rozhodně jsem získala nové přátele a takže jsem ráda za toto místo.**

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31 Tak třicet hodin.**

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32 Rozhodně mám dobrý pocit, připadám si užitečná.**

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33 No snažím se co nejdřív si najít nějakou práci, budu se dál snažit prohlížet tu inzerci, nebo se ptát známých.**

T: 34 Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 34 Ne, se svým současným životem nejsem moc spokojená.**

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35 No, hrozně bych si chtěla najít tu práci , a byla bych potom šťastnější.**

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 36 Ano mám čas si hledat zaměstnání, určitě, nijak mě to neomezuje.**

Děkuji za rozhovor

Rozhovor s paní Marcelou proběhl na odboru sociálních věcí ve Val. Kloboukách. Byla srozuměna s tím, že údaje které mi sdělí, budou použity pouze pro výzkum mé bakalářské práce, její osobní údaje nebudou nikde zveřejňovány. Při rozhovoru byla paní Marcela uvolněná, otázky jí nebyly nepříjemné, odpovídala klidně. Po vypnutí diktafonu, ještě řekla: Kdybyste náhodou věděla o nějaké práci, byla bych moc ráda. Vy jste tady blízko Úřadu práce, tak kdyby jste se o něčem náhodou dozvěděla, zavolejte mi prosím:“ A napsala mi na lístek svoje telefonní číslo. Poděkovala a odešla.

Za týden se zastavila paní Marcela u mě v kanceláři, prý jde okolo a přišla se podívat, jestli jsem se o nějaké práci pro ni nedozvěděla. Řekla jsem jí, že bohužel ne. Poděkovala, usmála se a řekla, že se zase někdy zastaví. Z jejího chování bylo vidět, že mi důvěřuje a jejím zájmem je, skutečně si práci najít.

## PŘÍLOHA P VIII : ROZHOVOR PANÍ RADKA

Paní Radka, 38 let, rozvedená, dvě děti, syn chodí do osmé třídy, dcera 17 let-těhotná, paní Radka žije se svým bývalým manželem v rodinném domku 1+1 v osobním vlastnictví, vyučena jako šička obuvi.

Rozhovor proběhl v Brumově v bytě u paní Radky, dne 10.2.2010 trval 16 minut.

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

*O: 1 Jejda, to nevím, to vám z hlavy neřeknu, ee, naposledy sem dělala v Loučce plenky, to je tak dva roky zpátky, asi tak dva roky.*

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

*O: 2 No taky tak nějak, uhm.*

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

*O: 3 Eee, Polfín Ploština Loučka.*

T: 4 Proč jste ukončil/a pracovní poměr ?

*O: 4 No, to bylo po vzájemné dohodě, tam to bylo strašně nahouby spojení a ten zaměstnavatel mi řekl, že je lepší když tam dojížd'ajů ženské třeba z Vysokého Pola nebo ze Slavičima a mají lepší spojení, to zaprvé a za druhé David měl cosi problémy ve škole, takže sem to nezvládala, když sem přijela, vlastně z té práce já sem přijela až kolem štvrté hodiny, pak rychle s ním ulohy, tak toto sem sa naučila, dost sa jako zhoršil a ještě jako navíc to spojení. Kdyby to bylo nekde blíž, jako tak určitě to zaměstnání bych si udržela, byla to dobrá práce, v teple, v suchu, no...*

T: 5 Nesla jste těžce ukončení pracovního poměru ?

*O: 5 Jo, psychicky strašně, úpně mňa to mrzelo, ale kdyby to fakt bylo bližej, tak já si myslím, že bych tam vydržela.*

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

*O: 6 Ano, ano, dost, dost mně to vadí, protože děcka potřebujů různé pomůcky, ted'ka já bych si chtěla sama něco na sebe koupit pěkného , um, chybíja ty peníze, opravdu bych si chtěla vydělat.*



T: 7 Co jste dělala pro to, aby jste práci sehnal/a ?

**O: 7** *No, různě sa poptávám, jako známých, a jako chtěla sem zkusit, ségra dělá ve Sla-  
vičíně ve Svitu, jako v tom Prabosu, jenomže ted' tam nepřibírajů, tak nevím. A tady na  
okolí opravdu, kde sa podívete, na jakýkoliv podnik.*

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8** *No, říkám, že různé organizace co třeba bývalo jako dřív, tak to jako mizí.*

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *Já si myslím, že je nedostatek pracovních míst, to si rozhodně myslím, protože, ta-  
kových ženských je tady na okolí dost', noo.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *No, no měla sem jako, byla sem hodně na operaci s okem, měla sem šilhavost,  
kvůli tom a jsa mně zhoršil zrak, takže šičku bych asi nemohla dělat, ale já sem dělala,  
když sem byla svobodná v Luhačovicích pokojsků a úplně sem byla v pohodě. Dělal sem  
soboty, neděle, nic mně nechybělo.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Né, né né né, drogy né.*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěla dělat ?

**O: 12** *No, já bych chtěla, víte, než mně vlóni umřela mamka, chtěla, hrozně by mňa ba-  
vilo, já nevím, o postižené lidi sa starat. To jako, v tom bych našla naplnění, třeba něko-  
mu přijít uklidit, nakupit, někomu já nevím, když je člověk postižený třeba na vozíčku a  
nemože si všechno udělat, tak jako o něho sa starat. V tom vidím jako naplnění, to by mňa  
hrozně bavilo. A nebo prostě nekde třeba úklid. Ted'ka sem sa ptala ve školce, třeba mezi  
malýma děckama, třeba tam uklúzat. Ale nemajů místo.*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *No, beru tů sociálku z výboru a plus eště zatým přídavky na děti.*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *Já nevím. Eee, spokojenost v rodině. Spokojenost v rodině, protože když sa podí-  
vete na ty děcka nic jim nechybí, sů spokojené, já su spokojená, to co mám si uděláme a  
člověk nemosí furt přemýšlet kde a jak přežívat ze dňa na deň.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *Uplatnit sa někde. Uplatnění, sedět doma...víte, já Vám něco ukážu. (zohýbá se pod stoličku a vytahuje háčkované papučky a podložky pod hrnce). Já když nebyla tá práca, já sem si doma háčkovala, nebo tady tyto barevné vlny, prostě zabavit ruky, nesesedět jenom tak. Dělam děckám papučky a prostě tak různě, no.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *Uplatnění, zabavit ty ruky, realizovat se.*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 17** *(váhá, přemýšlí, neví co odpovědět)*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *No určitě...*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Ne, ne ne ne, to určitě ne, já si myslím, že kdyby to bylo tady někde poblíž, že jako bych sa mohla uplatnit a mohla zároveň aj dohlídnout na Davidka, aby sa dobře učil ve škole, tak by to bylo určitě pro mňa spokojenost.*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *No tak prostě když je, já nevím, ráno vstanu, malého vypravím do školy, když něco potřebuje a a potom snídaně, když je práca třeba venku to zametání, sa obleču a idu, když není tak bud' to dělám toto (háčkované dečky) a nebo sa dívu na televizu,*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *Ano, ano, tak vlastně tak mně ten den uběhne.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *No říkám tady to háčkování a nebo když je potřeba oprat, ožehlit a tak, takové ty domácí práce, no.*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *Nó, když třeba je škaredé počasí, nebo tak, třeba luštím křížovky, nebo tak sa zabavím. A nebo aj ráda si čtu ty knížky, ty romantické. Tak si otevru knížku a čtu si, no.*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

*O: 24 Nó divajte sa, vlóni asi tak pól roku a letos tretí mesíc.*

T: 25 Co většinou děláte ?

*O: 25 Víte, to je, to je různé, to...to, jednúc sme byli, já nevím, napřed bylo to vytrhávání trávy mezi chodníčkama, pak bylo ohrňání sněhu, podle toho co je potřeba, potom bylo já nevím, byla tá kolaudace školky, opravovali školku, tak tam jsme byli uklízet, umývat okna, a tak dál, jako po zedníkoch uklúzat a ted'ko sne, ted'ko sme, jak ste viděla zametali ten štěrk. Takové ty úklidové práce. Ano, ano, ano.*

T: 26 Jak často pracujete ?

*O: 26 No, víte ono je to strašně nahouby, ono je to strašně roztahané, ten únor sem měla skoro úplně plný, neměla sem skoro vůbec čas ani na Davidka ani tak. On třeba řekl no běžte ohrnut sněh, že já vám napíšu dvě hodiny, no a než sa vám naskládalo vlastně ten počet, tak třeba celý ten mesíc zaplněný.*

T: 27 Třeba po těch dvou hodinách jste chodila každý den ?

*O: 27 No, no a nebo nikdy byly čtyři, než sa to ale naskládá, tak jako...*

T: 28 Tak jako každý den chodíte do té služby ?

*O: 28 No no no on jako dycky sa staví tady, protože jako ráno dyž vypravuju Davida do školy, tak on většinou kolem té osmé jako zazvoní, a to většinou tady piju kafé, nebo tak, jako to... buďto přijde anebo nepříde, on mně jako dycky řekne, že mně dá vědět.*

T: 29 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

*O: 29 Ummm, jako seznámila sem sa s panima, které sů na tom podobně jako já, dost si vykládáme o svojích problémech, každá si stěžuje, že by si ráda vydělala, než tady toto dělat, tož promiňte, když to tak řeknu sprostě, je to otročina. Ale když Vám nic jimého nezbyvá tak určitě nebudu sedět se založenýma rukama, když možu aspoň takto. No ale v tom prosinci to byla hrůza, no jak to napadalo toho moc sněhu, my sme dělali takú těžkú prácu, ještě horší než chlapi.*

T: 30 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

*O: 30 Nek, ne, ne.*

T: 31 Navázala jste nové kontakty ? (například v té školce, kde jste pracovala? )

**O: 31** *No, no, no, no to máte pravdu, paní ředitelka říkala, že byla spokojená jak jsme tam uklázali a že kdyby bylo volné místo, že sa mám přijít zeptat, že by si mňa nejak zvlášť zapsala, to né. Navázala, jo, jo,jo.*

**T: 32** Získala jste nové přátele ?

**O: 32** *Ano, ano, hodně.*

**T: 33** Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 33** *No jak říkám jako, jak mě to vychodí podle toho kolik mají práce, protože on to mosí rozdělit, aby měli aj chlapi prácu, sice oni že by měli zametat štěrky, to sa jim zrovna nechce, ale co jiného jim zbývá, že , ale ted'ko jestli bude v březnu přibírat dalších deset lidí...? Víte aj to já sem říkala, já sem byla včera v Klobůkách vyřizovat si jakési ta papíry ohledně Nikolý, tak tam sů čtyři ženské, tak kdyby to nešlo třeba přemostit, že bych třeba aj sjela do Klobůk a tam si to odpracovala, ale to asi zřejmě nejde, no.*

**T: 34** Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 34** *Ano, ano, no když sa podívete, třeba sme zametali tady to náměstí kolem parku, a když idu třeba z obchodu a vidím jak je to pěkné čisté, tak jako hřeje mňa to, že sem to dělala. Jo, jo, příjemný pocit.*

**T: 35** Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 35** *No, snád' kdyby sa to tady nejak zlepšilo, chtěla bych nekde tady poblíž, určitě bych nechtěla dojížd'at skrz toho Davida to nechcu pokazit, protože mně v páté třídě propadl, no. On prostě, já sem na něho nedohlédla, on si nezapisoval úlohy, to byla poznámka, potom z češtiny sa úplně zhoršil.*

**T: 36** Jste spokojena se svým současným životem ?

**O: 36** *Ne, ne, určitě bych chtěla jako to, to stálé zaměstnání. Právě v tom je ten velký problém. Víte já sem si aj říkala, ted'ko když aj Nikola bude pryč, že aj že to, že bych si s Davidkem promluvila trošku mu aj do duše, aby sa víc spamatoval a nespoléhal jenom furt na mňa, že na něho budu dohlížat a že ho budu domlůvat- obleč si svetr, je tam furt zima, on je takový, strašně furt děcký, a to je právě to, on, já když sem dělala třeba aj v té Lůčce, já sem tam byla štrnást dní a on třeba, on chodil si do školy oblečený, jak sa mu třeba zachtělo, a on dostal těžků angínu, no. V tomto směru určitě.*

T: 37 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 37** *No určitě, určitě, já si myslím, že tá práca , kdybych měla tú stálú prácu, že by mně to hodně pomohlo aj psychicky, jako že sa tady člověk neužívá, že si nemá jak vydělat, a takové, určitě ano.*

T: 38 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 38** *No, snažím sa, aj třeba přes inzeráty sem si říkala, že kdyby aj nějaká práca byla dom, Třeba lepení hraček, navlékání korálek, plnění tych hraček takovů hmotů. To by mňa fakt aj bavilo a měla bych co dělat.*

Děkuji za rozhovor

Rozhovor s paní Radkou proběhl u ní doma. Paní Radka byla moc ráda, že jsem k ní domů přišla, hned mi ukazovala celý byt, chtěla uvařit kávu nebo čaj, bylo na ní vidět, že je ráda, že si může s někým promluvit. Než jsem ještě zapnula diktafon, tak začala hned mluvit o Veřejné službě, že dnes byla s kamarádkou, se kterou zametaly před Úřadem. Brala to jako určitou formu prestiže. Říkala, že je to dobře, aspoň má větší peníze a lidi ji více berou mezi sebe, když ji vidí pracovat.

**PŘÍLOHA P IX : ROZHOVOR PAN JOSEF**

Pan Josef 53 let, svobodný, bezdětný, vyučen jako zedník na odborném učilišti ve Valašských Kloboukách, částečný invalidní důchod, žije s přítelkyní Danou v družstevním bytě 2+1 v podnájmu .

Rozhovor proběhl ve Valašských Kloboukách na sociálním odboru, dne 15.2.2010, trval 10 minut.

---

T: 1 Jak dlouho jste již bez práce ?

**O: 1 *Emm, tak jako pět.***

T: 2 Jak dlouho pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi ?

**O: 2 *No tak asi, taky asi těch pět, šest let.***

T: 3 Kdo byl Váš poslední zaměstnavatel ?

**O: 3 *Em, správa a údržba silnic Zlín, no jako cestáři.***

T: 4 Proč jste ukončil pracovní poměr ?

**O: 4 *Eee, ze zdravotních důvodů, tak sem měl nějaké operace.***

T: 5 Nesl jste těžce ukončení pracovního poměru ?

**O: 5 *No, nésl, no byl sem , jako že nemožu dělat to, co mně napsál, na byl sem jako to, vykoléjený, jako. (těžce si povzdechne).***

T: 6 Nesla jste těžce, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 6 *No, tak jako nesu, sice s tím mým poškozením to jako... no tak, jo. (opět vzdychne)***

T: 7 Co jste dělal pro to, aby jste práci sehnal ?

**O: 7 *No chodím na úřady, hledám, zjišťuju, no nic není, a ta práca, každý berů ty mladší perspektivní, jak ty staré, ty prd'oly, no.***

T: 8 Proč si myslíte, že práci nemůžete sehnat ?

**O: 8 *No tak tím věkem a to poškození, jako, no.***

T: 9 Je nedostatek pracovních míst, nebo není zájem o vaši profesi ?

**O: 9** *No tak já sice dělat nesmím zedníka jako, to mám zakázané jako, z takových těch zdravotních důvodů, no a v celku je to už nové ty technologie, že už tak jako podnikatelé a to by sa mosel člověk přeonačit, přeškolit na to nové, no. Ty stavební práce.*

T: 10 Máte nějaké zdravotní problémy, omezení ?

**O: 10** *Mám, ano, ano. Jo.*

T: 11 Máte problémy s alkoholem nebo drogami ?

**O: 11** *Nee, ne, to drogy nevím co to je...*

T: 12 Jaká práce by Vás bavila, co byste chtěl dělat ?

**O: 12** *No tak jako abych mohl nekam mět, nějakého vrátného, nebo ochrana, ale to už je takové, tak tá fyzická hodnota tam ten zdravotní stav mosí také byt , nějaký...*

T: 13 Jaký je v současné době Váš příjem ?

**O: 13** *Já mám enom ten důchod, enom to, (opět povzdechne )*

T: 14 Co pro vás znamená slovo peníze ?

**O: 14** *No tak, to je cennost že, a to že si člověk může koupit to, co potřebuje, no.*

T: 15 Co pro vás znamená slovo zaměstnání ?

**O: 15** *No tak jako příjem.*

T: 16 Co pro vás znamená slovo práce (obecně) ?

**O: 16** *Em, práce, práce, tak si udělám srandu. Říká sa, že práce je poslední věc, jak získat peníze.*

T: 17 Co by pro vás znamenalo znovu začít chodit do zaměstnání ?

**O: 17** *No tak změna života, že by sem měl už trochu lepší, nebo že bych už nemosel chodit, nějakého toho... že bych měl aj víc peněz, jako no a na to živobytí.*

T: 18 Znamenalo by to pro vás zásadní změnu ve vašem životě?

**O: 18** *Ano, ano, jo, no.*

T: 19 Bylo by to pro vás spíše omezující, ztráta svobody?

**O: 19** *Tak ani né, já sem byl zvyklý dělat. Dvacet roků sem dělal u jedné firmy, jako, takže to by mě nevadilo, no, no tak dostat sa mezi lidi, a tak, jako... .*

T: 20 Jaký máte nyní režim dne ?

**O: 20** *No tak teďko ráno chodíme do té práce, nějak a doma podělám co je třeba, tak jako, a pak třeba idem podívat sa co je třeba koupit, jako a tak nějak no....*

T: 21 Máte volný čas?

**O: 21** *No tak volného času včilka mám fůru.*

T: 22 Co děláte ve svém volném čase ?

**O: 22** *Tak co je třeba. Když sme doma, tak co družka řekne, nebo uděláme, no co je třeba, no.*

T: 23 Máte nějaké koníčky?

**O: 23** *Tak, dřív sem měl a teďka už jako není čas na to, jako starosti takové... no. (povzdech)*

T: 24 Jak dlouho již vykonáváte Veřejnou službu ?

**O: 24** *No tak od loňského prosinca ? jako..*

T: 25 Co většinou děláte ?

**O: 25** *Tak zametáme, odhrňáme sněh, obec udržujeme, a takové, no co je třeba no.*

T: 26 Jak často pracujete ?

**O: 26** *No tak tych dvacet nebo třicet, tak tych pět dní, šest dní v týdni, no tak si to tak rozdělujeme, když je třeba něco vyřídit, tak aby sme měli jako...*

T: 27 Přinesla Vám Veřejná služba něco pozitivního ?

**O: 27** *A, tak, myslím že né, to, to je, to kdo to vymyslel, tom abych dál korunu, nebo aj stovku, teď v zimě když tam chodíme, je to takové nijaké, ale v létě, když je co dělat, no rychleji to uteče, no, tak že bych chodil hned', a aby asi, jak bych to řekl, ty co nás zaměstnávají byli jaksi ohleduplnější. Slečna přide, pozdraví a tá jako nic, tak jak kdyby neuměla mluvit, no a buzeruje, no. Takže to...*

T: 28 Pomohla Vám Veřejná služba nějak při Vašem uplatnění na pracovním trhu ?

**O: 28** *Néé, néé...*

T: 29 Navázal jste nové kontakty ?



**O: 29** *Jo, ani né,*

T: 30 Získala jste nové přátele ?

**O: 30** *No tak nějak, no...*

T: 31 Kolik hodin ve veřejné službě měsíčně odpracujete ?

**O: 31** *No tak tych dvacet až třicet, no*

T: 32 Máte z vykonané práce dobrý pocit?

**O: 32** *Jak kdy, někdy ani né... (povzdech)*

T: 33 Máte nějaký výhled do budoucnosti?

**O: 33** *No tak, jako výhled, no tak jako výhled, výhled by byl, tak su dědák, tak jako ale, tak s vnukem sa hrát. No nebudu sice jako pravý, ale od té přítelkyně syn má vnuka. Tak su dědák.*

T: 34 Jste spokojen se svým současným životem ?

**O: 34** *Joo, su, беру ho s humorem no...*

T: 35 Chcete, aby se něco ve vašem životě změnilo k lepšímu ?

**O: 35** *No, tak kdyby ta práca byla a ty finance, no to každý chce...*

T: 36 Máte čas si při Veřejné službě ještě hledat zaměstnání?

**O: 36** *No ano je, jeje...*

Děkuji za rozhovor.

Po ukončení rozhovoru a po vypnutí diktafonu si pan Josef hluboce oddechl a svěřil se mi, že je velmi nervózní, že ještě nikdy s nikým nemluvil, aby ho při rozhovoru někdo nahrával. Řekl dále, že už ani pořádně sám neví co mi řekl, jak byl nervózní. Dále mluvil o tom, že v současné době žije s družkou, se kterou se seznámil právě při výkonu Veřejné služby. Údajně se mu líbila už dávno, ale neměl nějak příležitost s ní navázat kontakt, a taky nevěděl co jí má říci. Podle jeho slov, když člověk pracuje, tak se i lépe navazuje jakýsi ten kontakt. Když třeba potřebuje pomoci, a nebo tak něco. Dále vyprávěl: „*Po práci jsem se jí zeptal, jestli nechce doprovodit domů, a už byla ruka v rukávě. Ted' bydlíme spolu a jsem šťastný, že ji mám, že si mám s kým popovídat. Hned mi ten den uběhne rychleji a je nám spolu dobře. Ona také přišla o práci, protože už měla taky ty roky. Tak jsme na to trápení*

*ted' aspoň dva. Nikomu jinému bych to asi neříkal, ale když už na to přišla řeč, tak... a navíc Vás znám, když sem k Vám chodil pro dávky, a vy ste vždycky poradila.*“ Bylo vidět, že se postupně pan Josef uvolňuje a možná by si povídal do večera. Dále ještě sdělil ohledně Veřejné služby, že spíše mu vadí chování některých lidí, kteří jsou u Technických služeb zaměstnaní nastálo, a ti se k jeho družce nechovají příliš laskavě. Chovají se příliš nadřazeně, jako by byli něco víc než oni, kteří Veřejnou službu vykonávají. *„Nás také trápí, že práci nemůžeme sehnat, ale sme přece jenom lidi, tak by nás měli brát. A možná kdyby to tak bylo, tak by mně i ta práce více bavila...“* Náš rozhovor ukončil: *„No, tak to su rád, že sme si zas povykládali, no když tak zas příd'te, jak budete zas něco potřebovat...“*

## PŘÍLOHA P X : ROZHOVOR SE SOCIÁLNÍ PRACOVNICÍ

Rozhovor byl proveden na odboru sociálních věcí ve Valašských Kloboukách se sociální pracovníci, která pracuje s klienty na úseku pomoci v hmotné nouzi.

Rozhovor byl proveden 19.2.2010 a trval zhruba 20 minut.

---

T : 1 Jaké je vzdělání sociálních pracovníků na sociálním odboru na úseku dávek pomoci v hmotné nouzi ?

*O: 1 Tak, my sme tady na úseku dávek pomoci v hmotné nouzi jsme 2 pracovnice, já mám bakalářské vzdělání oboru sociální politika a sociální práce a kolegyně má středoškolské vzdělání z důvodu, že v době nabytí účinnosti zákona o sociálních službách měla již více jak 50 let, tudíž se na ni nevztahuje povinnost doplnit si potřebné vzdělání.*

T : 2 Jaký je počet klientů na sociální pracovníci, kolik dávek měsíčně vyplácíte ?

*O: 2 Tak aktuálně mám já asi 55 klientů, kolegyně asi 30 klientů, protože k tomu má na starosti ještě agendu mimořádných výhod. A aktuální počet vyplacených dávek máme asi 96.*

T: 3 Jak probíhá sociální práce s nezaměstnanými ?

*O: 3 S nezaměstnanými by měl v první řadě pracovat Úřad práce. A co se týká naší agendy, tak při práci s nezaměstnanými se jedná vlastně o prvotní rozhovor, zjištění situace, sociální poradenství. Mnohé rodiny např. neví o jaké dávky a na jakém úřadě mohou žádat. Pak vlastně s nima počítáme částku živobytí, popřípadě dáme klientovi tiskopisy k vyplnění žádosti o dávky v hmotné nouzi. Součástí posouzení nároku na dávku je i sociální šetření v rodině, kde je i více prostoru k osobnímu rozhovoru. Nezaměstnaní klienti pobírající dávku v hmotné nouzi dokládají každý měsíc tzv. aktivní kroky, kde uvedou zda a kde se zajímali o zaměstnání. A další důležitou složkou práce s nezaměstnanými je od loňského roku také veřejná služba.*

T: 4 Kdo a jak financuje veřejnou službu ?

*O: 4 Tak, obec může požádat ministerstvo o dotaci na pracovní pomůcky a pojištění pro pracovníky ve veřejné službě. Tyto dotace jsou vypláceny ze státního rozpočtu. A pokud*

*klient odpracuje 30 hodin veřejné služby za měsíc a více, dávka se mu navyšuje, to navyšování jde stejně jako základní dávka taky ze státního rozpočtu.*

T: 5 Vykonávají Veřejnou službu všichni klienti, kteří jsou příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi ?

*O: 5 Veřejná služba se týká klientů, kteří pobírají příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců. Pokud by takový klient veřejnou službu neodpracoval, sníží se mu částka živobytí na existenční minimum, např. jednotlivci by se snížila částka živobytí z 3126 Kč na 2020 Kč. Pokud odpracuje 20 hodin za měsíc, výše živobytí zůstává na životním minimu. Klienti mají možnost si částku živobytí ještě navyšit, pokud odpracují minimálně 30 hodin za měsíc. Toto se netýká klientů, kteří sice pobírají příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců, ale jsou buď invalidní ve třetím stupni, poživatelem starobního důchodu, mají příjem z výdělečné činnosti, pobírají podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, peněžitou pomoc v mateřství, nebo rodičovský příspěvek nebo jsou v pracovní neschopnosti. Veřejná služba není pro klienty povinná, je to vlastně na jejich rozhodnutí jestli ji chtějí vykonávat, takže se setkáváme se i s klienty, kteří se rozhodnou veřejnou službu nevykonávat a raději pobírají dávku jen ve výši toho existenčního minima.*

T: 6 Tak to už jste mi odpověděla na tu druhou otázku, pokud nevykonávají, kdo nevykonává a proč ? Tak to už jste mi odpověděla.

*O: 6 Ano.*

T: 7 Sestavujete individuální plány pro práci s nezaměstnanými ?

*O: 7 Individuální plány s klienty sestavuje Úřad práce, tyto plány nám pak klienti dokládají. Co se týče nás, naší agendy, tak nám každý měsíc nám dokládají vlastně aktivní kroky, kde zaznamenávají svou snahu najít zaměstnání.*

T: 8 Používáte nové metody sociální práce s klienty ? Pokud ano, jaké ?

*O: 8 Mezi nejdůležitější složky práce s klienty patří empatie, schopnost pochopit a porozumět tomu klientovi, naslouchání, kdy se klient mnohdy potřebuje hlavně i vypovídat. Při práci s nezaměstnanými je potřeba jednat citlivě, v době propouštění jsou lidé i podráždění, je potřeba jim dát také dostatek informací, aby věděli, kam se mohou obrátit a jaké mají další možnosti, a tady je výhodou právě i to sociální šetření, kde se vlastně klient v domácím prostředí dokáže více otevřít a uvolnit.*

T: 9 Co podle Vás přináší Veřejná služba nezaměstnaným, jaký má na ně dopad ?

**O: 9** *Veřejnou službu bych hodnotila velmi pozitivně. Vedle možností zvýšení příjmu, při odpracování třiceti a více hodin za měsíc, má hlavní pozitivum v tom, že klienti jsou teda mezi lidmi, mají větší možnost komunikace s těma spolupracovníkama, vytváří si jakýsi denní řád a pracovní návyky.*

T: 10 Jak hodnotíte přínos Veřejné služby pro nezaměstnané ?

**O: 10** *Pro nezaměstnané je to také potencionální možnost dalšího zaměstnání. Už třeba se dvěma klienty se nám stalo, že kteří vykonávali tu veřejnou službu byla uzavřena pracovní smlouva. Při práci na veřejné službě mají větší možnost získat nabídku k zaměstnání.*

T: 11 Změnil se přístup klientů vykonávajících Veřejnou službu k hledání zaměstnání ? Jsou nyní aktivnější ?

**O: 11** *Hodně klientů, kteří vykonávají tuto veřejnou službu mají zájem získat tuto práci na pracovní smlouvu. Tím, že si vytvoří určitý pracovní řád mají lepší schopnost i adaptace na případné zaměstnání, při dokládání aktivních kroků je zřejmé, že práci shání, jejich přístup k hledání zaměstnání je lepší i v tom, že už překonali takový ten počáteční krok, kdy člověk, který je třeba roky doma se bojí jak zvládne ten nástup do zaměstnání, jak si osvojí pracovní návyky a lidé pracující tuto veřejnou službu jsou dopředu.*

T: 12 Spolupracujete se zaměstnavateli, dáváte doporučení dobrým pracovníkům ?

**O: 12** *My konkrétně se zaměstnavateli nespolečně pracujeme, takže že bychom dávali nějaké doporučení, to se nám také nestává.*

T: 13 Co je především motivací pro výkon Veřejné služby ?

**O: 13** *Pro ty klienty co sme se s nima třeba tak bavili, je na prvním místě to, že nesedí doma, že jsou mezi lidmi, vlastně i to, že si určí takový ten denní pracovní řád, taky v neposledním místě teda možnost navýšení té dávky.*

T: 14 V čem spatřujete negativa Veřejné služby ?

**O: 14** *Mezi negativa bych vlastně jmenovala i to, že s přibýváním nezaměstnaných přibývá také lidí, kterých se týká veřejná služba a může dojít k tomu, že by se ta veřejná služba nemusela zvládat organizačně. Vlastně nedostatek kapacity v organizaci, kde se vlastně ta veřejná služba provádí.*

## **PŘÍLOHA P XI : ROZHOVOR S ŘEDITelem TECHNICKÝCH SLUŽEB VE VALAŠSKÝCH KLOBOUKÁCH .**

Rozhovor byl proveden na Technických službách města Valašské Klobouky,

Rozhovor byl proveden 26.2.2010 a trval zhruba 15 minut.

---

T: 1 V čem se stala Veřejná služba pro Vás zajímavou ?

*O: 1 No rozhodně na prvním místě je pro nás zajímavá v tom, že pokud máme více práce a ostatní naši zaměstnanci nestíhají, velmi mám tyto lidi vypomohou s úklidem města, zvláště v zimním a jarním období, kdy je třeba dbát na zvýšený úklid chodníků, na jaře zase čistí okolí potoka, všude je plno odpadků, a právě našim stálým zaměstnancům na tyto pracovní aktivity nezbyvá už tolik času. Město a jeho okolí pak působí čistým dojmem. Samozřejmě, pokud je třeba i vypomoci při nejrůznějších výkopových pracích, můžeme zapojit i statnější osoby to tohoto procesu.*

T: 2 V čem spatřujete její přínos ?

*O: 2 No podivujte se, přínos je rozhodně v tom, že město je čisté, lidé si více pochvalují, že sa jim tady líbí, no a myslím si, že hlavně aj berů jináč ty nezaměstnané. Dívajů sa na ně včil trochu jiným pohledem, že sa aj snažíja, že jenom neberů ty peníze od státu zadarmo, že sů aj k nečem užiteční a prospěšní. Přínos je to rozhodně nemalý.*

T: 3 V čem spatřujete její pozitiva ?

*O: 3 Jak už sem řekl, pozitivní je hlavně to, že nám dost vypomohou a také že se zapojí do pracovního procesu. Třeba v minulém roce se nám osvědčily tři pracovnice, které měly zájem pracovat, byly velice šikovné a tak jsme je potom zaměstnali, jednu nastálo, další dvě na půl roku po dohodě s Úřadem práce. Takže pozitiva to má jak pro ty lidi, tak aj pro nás.*

T: 4 Má negativní stránky ?

*O: 4 To zatím moc nevíme, nemáme s negativní stránkou zkušenosti. Zatím jsme ještě neměli moc příležitostí k ohodnocení, tak zatím vidíme jenom ty pozitiva. Ted' mě napadá možná jedno hledisko, kdyby těch nezaměstnaných lidí začalo nějak rapidně přibývat, asi by sme neměli prácu pro všechny, nemám představu jak bysme to dělali organizačně,*

*ale to je spíš takový jeden z možných předpokladů do budoucnosti. Zatím taková situace nenastala a my to zvládáme jak materiálně, tak finančně tak aj organizačně. Tak asi .*

T: 5 Jste spokojeni s prací osob, které ve Veřejné službě pracují ?

*O: 5 Musím říct že ano. Měli jsme sice jednoho pracovníka, který si v létě k práci koupil pivo, s tím jsme pak rozvázali pracovní poměr, ale jinak z naší strany spokojenost. Je vidět, že lidé si práce cení a že si jí i váží. Rozhodně ze začátku bylo vidět že se o práci předhání. Ted' se už naučili, seznámili s prostředím, tak dělají to zodpovědně. Navíc není ten pracovní fond pro ně tak velký, tak za těch pár hodin se tak rychle neunaví a jsou stále aktivní. Myslím si, že jim to rozhodně prospívá. Ještě musím dodat, že i lidi, o kterých jsem si myslel, že nebudou až tak pracovat, většinou ti stálí konzumenti, tak kupodivu je vidět že se umí také k té práci postavit a odvedou docela kus dobré práce.*

T: 6 Vykonávají přidělenou práci zodpovědně ?

*O: 6 Tak to si myslím, že ano, fakt se snaží, chodíja sice dobrovolně, ale možná je motivuje i ta vidina vyššího příjmu, to víte, pro ně je dobrá každá koruna. Ale rozhodně se snaží, nejsou, aspoň mezi těma co práci vykonávají, žádní flákači.*

T: 7 Jsou klienti, kteří byli z důvodu pracovní kázně vyloučeni z výkonu Veřejné služby ?

*O: 7 No tak, jak jsem již vzpomněl, jednalo se v létě o jednoho klienta, ale to bylo u něho spíše způsobeno odcizením pracovních návyků, než tím že by se jednalo o nějakého alkoholika. Svoju chybu si pozděj uvědomil a ted' se už docela snaží. Dali jsme mu ještě jednu šanci.*

T: 8 Jsou klienti, které jste u Vás zaměstnali ?

*O: 8 To už jsem taky vzpomínal, jedná se o tři pracovnice, které byly fakt šikovné, tak jsme si je vzali k nám. Myslím si, že jim to velmi prospělo a že tím vzrostlo i jejich sebevědomí.*

T: 9 Je tolik práce, aby se mohli zapojit všichni, kteří chtějí Veřejnou službu vykonávat ?

*O: 9 V současné době je stále co dělat, jedná se jednak o čištění chodníků a vedlejších komunikací po zimním období, dále pak o vytrhávání trávy, zametání veřejných prostranství, postupně se pak začne se sečením a odklizením trávy, v létě se bude více potřebovat pracovníků při údržbě veřejného koupaliště a hřiště, okolí domu dětí a mládeže, nyní také je třeba obejít všechna dětská hřiště a kontrovat tak jejich čistotu, zvláště kdy*

*jsou tyto většinou znečištěny psími exkrementy, údržba cesty a okolí rybníků. Takže doufáme, že prozatím jsou možnosti k zapojení všech stávajících klientů, kteří se chtějí dobrovolně této službě zúčastnit.*

T: 10 Nemají stávající zaměstnanci pocit, že jsou pracovně ohroženi ?

*O: 10 Myslím si, že rozhodně tento pocit mít nemusí. Jsme spokojeni i s prací našich současných zaměstnanců, takže si myslím, že jim žádné propuštění z naší strany nehrozí. Samozřejmě, pokud by naši zaměstnanci hrubě porušili kázeň, hrozí jim jak v každém jiném případě propuštění z pracovního poměru a pak bychom nahradili tyto zaměstnance druhými, kteří jsou zodpovědnější a je na ně větší spolehnutí. Ale to je běžná praxe i v jiných podnicích.*

T: 11 Vynakládáte z Vašich prostředků nějaké finance pro výkon Veřejné služby ?

*O: 11 Jedná se většinou o pracovní nástroje a náradí, dále pak o ochranné vesty a ochranné pomůcky, například při sečení trávy – ochranné brýle, a jiné. Obuv a oblečení mají svoji vlastní. Nejedná se o žádné drakonické částky.*

T: 12 Jak probíhá spolupráce s odborem sociálních věcí ?

*O: 12 No, v podstatě my s klientem vyplníme žádost o výkon Veřejné služby a ten ji potom doloží na sociálce. Vedeme si evidenci a docházku klientů, dále jakou práci dělají, aby to měli i trochu pestré, tak jim to obměňujeme. Občas se sejdeme se sociální pracovníci a sdělujeme si, jak se do služby lidé zapojují. Myslím si, že ti kteří pracovat chtějí, tak službu konají, zbytek který by stejně nepracoval, nebo se flákal, se do Veřejné služby stejně nikdy nezapojí.*

T: 13 Jaká je kontrola nad výkonem práce ?

*O: 13 No, tak máme jednoho určeného partáka, je to náš stálý zaměstnanec, který na ně dohlíží a kontroluje. Určitě je to dobré, musí vědět, že mají nějaké povinnosti, které musí splnit a podle toho jsou za to také ohodnoceni.*

T: 14 Je sestavován nějaký plán práce ?

*O: 14 Tak plán nesestavujeme, spíše jak jsem uvedl již předtím, tak je nad nimi dohled, který zároveň lidi rozestavuje do terénu a je jim práce různě obměňována.*

T: 15 Hraje důležitou úlohu ve Veřejné službě její dobrovolnost a svobodné rozhodnutí nezaměstnaného ?



*O: 15 Myslím si, že rozhodně ano, ti kteří chtějí dělat, tak odvedou práci mnohem lépe a mnohem kvalitněji a jsou poté za to i nějakým způsobem odměněni. A to si myslím, že je rozhodně na místě, aby tomu tak bylo, a měli možnost si vybrat a rozhodnout se podle sebe.*